



VALDEMARSVIKS
KOMMUN

Genomlysning av kunskapsresultat

En kommunövergripande analys av bakomliggande faktorer till låga kunskapsresultat samt förslag på kortsiktiga och långsiktiga åtgärder i samverkan mellan förskola, grundskola och socialtjänst i Valdemarsviks kommun

Förord

Barn och ungas livsvillkor formas i mötet mellan olika aktörer, strukturer och relationer. För att skapa hållbara och jämlika förutsättningar krävs inte bara fungerande enskilda insatser, utan också en väl sammanhållen helhet där samverkan, tydlighet och gemensam förståelse är centrala komponenter. Denna genomlysning är ett steg i att stärka just dessa delar.

Genomlysningen har genomförts i samverkan mellan skola och socialtjänst och har haft ett problematiserande perspektiv. Fokus för genomlysningen har utgått från att undersöka vilka bakomliggande faktorer som påverkar låga kunskapsresultat – samtidigt är det viktigt att poängtera att den inte ger en fullständig bild av hur skola och socialtjänst fungerar i generell bemärkelse eller hur barns och ungas vardag ser ut i dessa miljöer.

Genomlysningen har genomförts med ett stort engagemang från de medarbetare, elever och vårdnadshavare som deltagit i intervjuer och enkäter. Deltagarna har delat med sig av konkreta erfarenheter från samverkan mellan skola och socialtjänst, skolans organisation, undervisning och elevhälsa. Det finns en bred samsyn kring att genomlysningen är viktig för att förstå varför alla elever inte når målen.

Det som framkommit är inte en vilja att peka ut enskilda brister, utan snarare ett gemensamt ansvarstagande för att förbättra elevernas möjligheter till en lyckad skolgång samt utveckla samverkan mellan skola och socialtjänst. Genomlysningen ska därför inte ses som en granskning, utan som ett konkret underlag för fortsatt utvecklingsarbete.

Rapporten som följer syftar till att bidra med en samlad bild av nuläget gällande kunskapsresultat och samverkan, samtidigt som den pekar ut möjliga vägar framåt. Förhoppningen är att den ska fungera som ett stöd i det fortsatta arbetet – ett arbete som redan präglas av engagemang, ansvar och en tydlig vilja att göra skillnad för varje barn och ungdom i Valdemarsviks kommun.

Valdemarsvik, 2026-04-27

Ansvarig för verkställande av uppdrag

Carina Hall
Utbildningschef

Maria Frisäter
Socialchef

Innehåll

INLEDNING OCH BAKGRUND	6
Uppdrag och syfte.....	6
Uppdrag	6
Rollfördelning i uppdraget.....	7
Syfte och mål	7
Fokusområden	7
Rapportens disposition	9
Vanliga begrepp i rapporten.....	10
METOD OCH GENOMFÖRANDE.....	11
Tidsplan	12
Kommunikationsplan.....	13
Grundprinciper för kommunikationen.....	13
Roller och ansvar i kommunikationen	13
Genomförda kommunikationsinsatser	15
Datainsamling	16
Intervjuer och dialoger.....	17
Enkäter.....	18
Insamling av befintligt underlag	19
Analysmetod.....	21
RESULTAT	22
Styrning, struktur och praktik i arbetet med barn och unga.....	22
Styrdokument och riktlinjer	22
Ledning och styrning	27
Skolorganisationen.....	28
Arbetsätt och organisatoriska förutsättningar i skola och socialtjänst	29
Arbetsätt, ledarskap, undervisning och kompetens inom förskola, grundskola och elevhälsa	29
Arbetsätt, uppdrag och uppföljning inom socialtjänsten	39
Samverkan	41
Infekterad samverkan och personbundenhet.....	41
Skolfrånvaro.....	46
Orosanmälningar.....	48
Elevers kunskap och upplevelse av socialtjänst	51
Sociala och relationella faktorerers betydelse för skolresultat och stödbehov	53

Familjens situation.....	53
Vårdnadshavares perspektiv på skolans stöd.....	54
Vårdnadshavares upplevelser av trygghet och samverkan med skolan.....	55
Barns trivsel och trygghet i förskolan.....	56
Elevers trivsel, trygghet och delaktighet på mellanstadiet.....	56
Elevers trivsel, trygghet och delaktighet på högstadiet.....	57
Studiero.....	58
Kompisar och relationer till vuxna.....	59
Motivation och psykisk hälsa.....	61
Elevers samlade upplevelse av skolan.....	63
Fritidsaktiviteter och läxor.....	64
”Ta situationer på allvar”.....	64
ANALYS.....	66
Strukturell fragmentering – förutsättningar och systembrister.....	66
Parallella strukturer.....	66
Organisatoriska mellanrum genom ansvarsförskjutning.....	67
Variation, praktik och genomförande.....	68
Styrning och ledning.....	68
Elevperspektiv, mående och motivation.....	68
Sammanfattande analys.....	69
DISKUSSION.....	70
Utbredd tillitskris.....	70
En lyckad skolgång – från struktur till praktik.....	72
SLUTSATS OCH REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER.....	75
Rekommenderade åtgärder.....	76
Kort sikt.....	76
Lång sikt.....	77
AVSLUTANDE ORD.....	78

Bilagor	79
Bilaga 1 – Intervjuguide skollledning.....	80
Bilaga 2 – Intervjuguide speciallärare	83
Bilaga 3 – Intervjuguide socialsekreterare.....	85
Bilaga 4 – Intervjuguide Råd och stöd.....	87
Bilaga 5 – Intervjuguide elevhälsa.....	88
Bilaga 6 – Intervjuguide elevhälsochef samt chef Råd och stöd.....	90
Bilaga 7 – Intervjuguide Utsikten.....	92
Bilaga 8 – Intervjuguide vårdnadshavare	95
Bilaga 9 – Intervjuguide utbildningschef.....	97
Bilaga 10 – Intervjuguide socialchef.....	99
Bilaga 11 – Elevenkät, årskurs 6 – 9.....	101
Bilaga 12 – Enkät till förskollärare	107
Bilaga 13 – Enkät till lärare F-9	111
Bilaga 14 – Analysmatris.....	117

INLEDNING OCH BAKGRUND

Denna rapport redovisar resultatet av en genomlysning av bakomliggande faktorer till låga kunskapsresultat i Valdemarsviks kommun. Ett centralt fokus i arbetet har varit att förstå hur organisatoriska strukturer, arbetssätt och samverkansformer påverkar möjligheterna att tidigt identifiera och möta barns och ungas behov. I detta ingår även att belysa hur ansvar fördelas mellan olika verksamheter, hur uppföljning sker samt i vilken utsträckning arbetet präglas av likvärdighet och kontinuitet. Genomlysningen tar sin utgångspunkt i ett helhetsperspektiv på barns och ungas uppväxtvillkor, där skola, socialtjänst och hem utgör centrala arenor.

Uppdrag och syfte

Uppdraget och rollfördelningen för genomförande av genomlysningen har formulerats av Kommunstyrelsen i Valdemarsviks kommun. Syftet har, utifrån uppdraget, formulerats av utredarna i dialog med ansvariga för verkställande av uppdraget och uppdragsgivaren.

Uppdrag

Valdemarsviks kommun har under en längre tid haft otillfredsställande kunskapsresultat i grundskolan, enligt både interna kvalitetsrapporter och externa granskningar. Den senaste kunskapsuppföljning i november (2025) gör det nödvändigt att huvudmannen säkerställer, följer upp och förstärker det skolutvecklingsarbete som pågår. För att kunna fatta välgrundade beslut behöver kommunstyrelsen få fördjupad kunskap om vilka bakomliggande faktorer som bidrar till skolans svaga resultat, baserat på en systematisk och brett förankrad analys.

En analys av resultat och framtagandet av åtgärder ska tas fram med delaktighet från elever och lärare, samt i nära samverkan mellan rektorer, elevhälsan och socialtjänsten. Arbetet ska leda till väl förankrade kortsiktiga och långsiktiga åtgärder som stärker elevernas måluppfyllelse. Det pågående systematiska kvalitetsarbetet är en naturlig del i detta arbete.

Kommunstyrelsen ska ta del av en kommunövergripande analys samt analyser på verksamhetsnivå, där varje analys ska kopplas till konkreta och motiverade förslag på både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Kommundirektörens uppdrag är att hålla samman detta arbete och säkerställa att kommunstyrelsens verksamhetsplan 2026 verkställs och att det kommunövergripande utvecklingsarbetet fortsätter och utvecklas.

Rollfördelning i uppdraget

Uppdragsgivare: Kommunstyrelsen genom Kristina Lohman, kommundirektör.

Ansvariga för verkställande av uppdraget: Carina Hall, utbildningschef och Maria Frisäter, socialchef.

Utredare: Michaela Ericsson Bandefjord, kvalitets- och utvecklingsledare inom skola och Daniel Lyngen Brådhe, socialt ansvarig samordnare, socialtjänsten.

Syfte och mål

Syftet med genomlysningen är att, genom en systematisk och brett förankrad analys, identifiera och belysa faktorer som påverkar elevers otillfredsställelse kunskapsresultat. Genomlysningen ska belysa både skolans och socialtjänstens ansvar och roll i att stödja elevernas lärande och välbefinnande. Vidare är syftet att koppla analysen till konkreta och motiverade förslag på både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder.

Målet är att, genom riktade och likvärdiga insatser från både skola och socialtjänst, stärka elevernas förutsättningar att nå utbildningens mål och därmed ge alla barn och unga möjlighet till en framgångsrik skolgång.

Fokusområden

Utifrån genomlysningens uppdrag och syfte har fyra fokusområden/ faktorer varit vägledande för utformning av intervju- och enkätfrågor samt analys av det empiriska underlaget.

Individuella faktorer

Individuella faktorer omfattar elevens motivation och skolengagemang, såsom intresse för skolarbetet, studiemotivation och närvaro. De inkluderar även lärförutsättningar, exempelvis kunskapsnivå, eventuella inlärningssvårigheter och behov av särskilt stöd. Psykisk hälsa är en del av dessa faktorer och kan innefatta stress, ångest, depression och koncentrationssvårigheter som påverkar skolarbetet. Även elevens delaktighet i sin egen utveckling ingår, exempelvis i vilken utsträckning eleven är involverad i planering och uppföljning av sitt lärande.

Sociala och familjära faktorer

Sociala och familjära faktorer omfattar elevens situation utanför skolan. Det inkluderar familjens förhållanden samt föräldrars engagemang och kontakt med skola och socialtjänst. Även stöd i hemmet ingår, såsom hjälp med läxor, struktur i vardagen och

etablerade vardagsrutiner. Vidare omfattas externa stödinsatser, exempelvis insatser från socialtjänsten, både biståndsbedömda och öppna insatser.

Skolrelaterade faktorer

Skolrelaterade faktorer rör undervisningens utformning och skolans organisation. Detta innefattar undervisningsmetoder, betygsättning, differentiering och anpassningar utifrån elevers behov. Det omfattar också tillgång till resurser, såsom speciallärare, elevhälsa och mentorsfunktioner. Skolklimatet ingår, till exempel relationer mellan elever och personal, förekomst av kränkningar samt upplevelser av trygghet och trivsel. Vidare ingår skolans arbete med uppföljning, dokumentation och rutiner för att identifiera och följa upp elevers kunskapsutveckling och behov av stöd. Samverkan med socialtjänsten är en del av detta, exempelvis rutiner för kontakt vid oro för en elev.

Faktorer på strukturell och systemnivå

Strukturella och systemrelaterade faktorer avser övergripande förutsättningar som påverkar verksamheterna. Det innefattar policys och regelverk, såsom skollagen och socialtjänstlagen, samt hur dessa tillämpas. Samordning och samverkan mellan aktörer, exempelvis skola, socialtjänst och elevhälsa, ingår också. Vidare omfattas resursfördelning i form av ekonomi och personal. Slutligen ingår styrning och ledning på olika nivåer, från politisk nivå till operativ verksamhet.

Rapportens disposition

Rapporten är uppbyggd för att stegvis leda läsaren från uppdragets bakgrund och genomförande till resultat, analys och slutliga slutsatser. Inledningsvis presenteras bakgrund, uppdrag och syfte, där även centrala begrepp och fokusområden för genomlysningen tydliggörs. Detta avsnitt syftar till att ge läsaren en gemensam utgångspunkt och förståelse för rapportens kontext och avgränsningar.

Därefter följer ett metodavsnitt som beskriver hur genomlysningen har genomförts. Här redogörs för tidsplan, kommunikationsinsatser, datainsamling samt vilka metoder som använts för analys. Avsnittet ger en inblick i hur underlaget har tagits fram och stärker därmed transparensen och tillförlitligheten i rapportens resultat.

Resultatdelen utgör rapportens mest omfattande del och presenterar de iakttagelser som framkommit i genomlysningen. Den är tematiskt strukturerad och behandlar bland annat styrning och organisering, arbetssätt inom skola och socialtjänst, samverkan mellan verksamheter samt elevers närvaro och skolfrånvaro. Vidare belyses elevhälsans roll, hantering av orosanmälningar samt elevers och vårdnadshavares upplevelser av skolan och socialtjänsten. Även barns och elevers uppväxtvillkor, trivsel, trygghet, motivation och psykiska hälsa lyfts fram som centrala delar av resultatet.

I analysavsnittet tolkas resultaten i ett bredare sammanhang, med fokus på strukturella förutsättningar, variationer i praktik och genomförande samt elevperspektiv kopplat till mående och motivation. Här synliggörs mönster och samband som är viktiga för att förstå de utmaningar och utvecklingsområden som identifierats.

Diskussionsavsnittet fördjupar analysen ytterligare genom att problematisera centrala teman, såsom tillit mellan verksamheter och förutsättningar för en lyckad skolgång. Detta avsnitt syftar till att sätta resultaten i ett större sammanhang och peka på möjliga vägar framåt.

Rapporten avslutas med en sammanfattande slutsats och rekommenderade åtgärder, där de viktigaste resultaten konkretiseras i förslag för fortsatt utvecklingsarbete. Därefter följer ett avslutande avsnitt och bilagor. Bilagorna innehåller bland annat intervjuguider, enkätunderlag och analysmaterial, vilket ger möjlighet till fördjupning och ökad insyn i genomlysningens genomförande.

Vanliga begrepp i rapporten

RO1	Rektorsområde 1 – kommunens alla förskolor.
RO2	Rektorsområde 2 – Sörbyskolan (åk F-3, fritidshem), Gusums skola (åk F-6, fritidshem), Ringarums skola (åk F-6, fritidshem).
RO3	Rektorsområde 3 – Vammarskolan (åk 4–9, inklusive Utsikten och Fabriken).
CBEH	Centrala barn- och elevhälsan.
EHT	Elevhälsoteam. Elevhälsoteamet är skolans professionella team kring elevhälsa, vanligtvis bestående av rektor, specialpedagog/speciallärare, skolkurator, skolsköterska och ibland skolpsykolog. Teamet arbetar med ärenden som rör enskilda elever, stödinsatser och samordning av elevhälsoarbetet.
EHM	Elevhälsomöte. Elevhälsomöte är ett forum där skolans personal och elevhälsan diskuterar frågor på främjande och förebyggande nivå, ofta kopplat till undervisning, lärmiljö och grupper av elever. Fokus ligger på att tidigt identifiera behov och utveckla arbetssätt som gynnar elevernas hälsa, lärande och studiero.
Skolsociala team	Skolsociala team är en samverkansform mellan skola och socialtjänst i syfte att tidigt stödja elever med sociala svårigheter eller hög frånvaro. Teamen arbetar förebyggande och stödjande genom att stärka närvaro, relationer och samverkan mellan skola, elev och vårdnadshavare.
Barnsociala team	Barnsociala team är en samverkansform mellan förskolan, socialtjänst och barnavårdscentralen i syfte att tidigt stödja barn med sociala svårigheter. Teamen arbetar förebyggande och stödjande.
Prorenata	Digitalt system för journalföring, elevhälsa.
Infomentor	Lärplattform i skolan för planering, bedömning, dokumentation, analys och kontakt med elev och vårdnadshavare.
Socialtjänst	Innefattar ledning, socialsekreterare och Råd och stöd.
Skola	Innefattar ledning, förskola, grundskola, fritidshem, elevhälsa och Utsikten.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

I detta kapitel beskrivs hur genomlysningen har planerats, genomförts och analyserats. Syftet är att skapa transparens i arbetssättet samt ge en tydlig bild av hur underlaget till rapportens resultat och slutsatser har tagits fram. Kapitlet redogör för genomlysningens tidsplan, den kommunikationsplan som har väglett arbetet, samt de metoder som använts för datainsamling och analys.

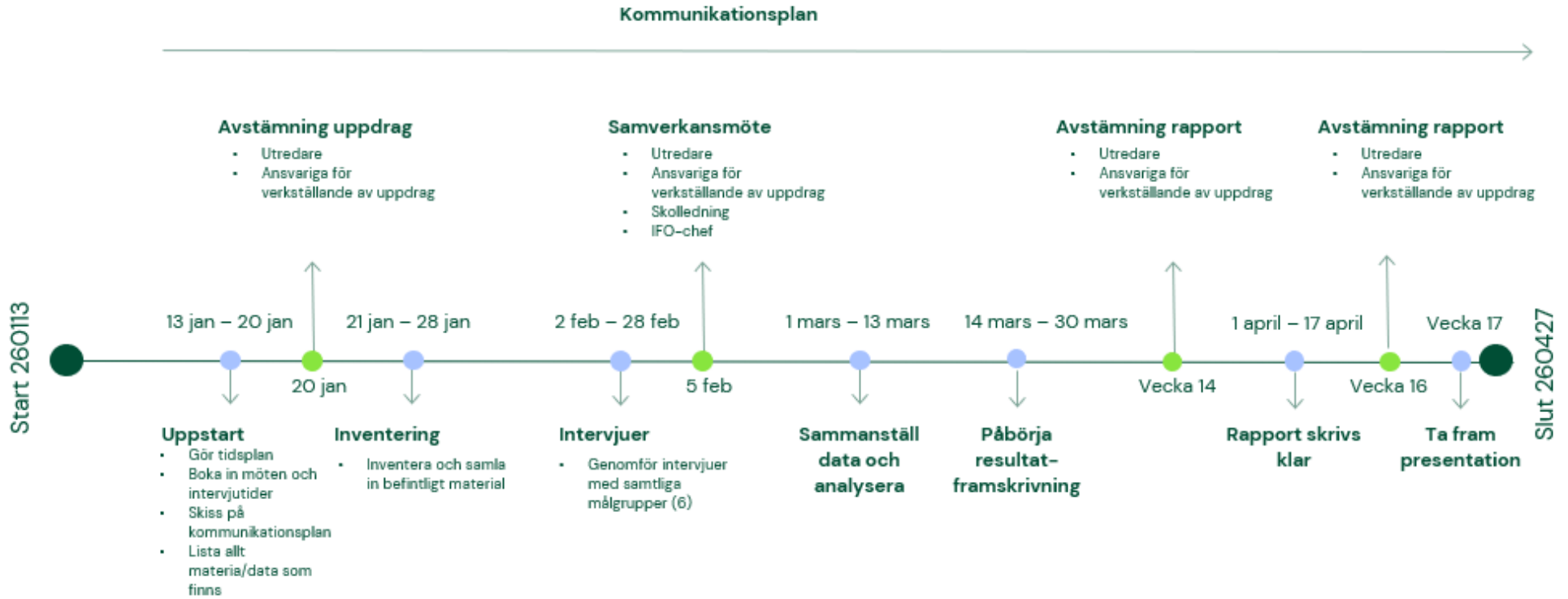
Genomlysningen har utformats för att ge en bred och fördjupad nulägesbild av de faktorer som påverkar elevers kunskapsresultat. För att möjliggöra detta har flera datakällor kombinerats, där både kvantitativa och kvalitativa metoder använts. Arbetssättet har präglats av en strävan efter att inkludera olika perspektiv – från elever, vårdnadshavare och professioner inom skola och socialtjänst – samt att skapa delaktighet och förankring under hela processen.

Vidare har genomförandet präglats av ett systematiskt och transparent arbetssätt, där kommunikation haft en central roll för att säkerställa förståelse, legitimitet och ett gemensamt ansvar för uppdraget. Transparensen har inte enbart handlat om att återkoppla resultat, utan också om att tydliggöra hur arbetet har genomförts – från datainsamling till analys och slutsatser – så att hela processen går att följa och förstå.

Rapportens upplägg är därför medvetet utformat för att synliggöra denna process. Genom att stegvis redovisa metodval, datakällor och analysens olika delar skapas förutsättningar för insyn, delaktighet och tillit. Det gör det möjligt för läsaren att följa hur olika underlag har vägts samman och hur identifierade mönster och utvecklingsområden har vuxit fram.

Analysen har genomförts stegvis och integrerat olika typer av data – såsom intervjuer, enkäter och statistikdata – för att identifiera mönster och utvecklingsområden. Detta arbetssätt bidrar till en nyanserad och tillförlitlig bild av bakomliggande faktorer till låga kunskapsresultat, samtidigt som det skapar en gemensam grund för fortsatt analys och utvecklingsarbete.

Tidsplan



Kommunikationsplan

Det övergripande syftet med kommunikationsplanen har varit att kommunikationsinsatserna ska följa uppdragets tidsplan och säkerställa att berörda hålls informerade under hela processen. Vidare har syftet med kommunikationsplanen varit att:

- säkerställa transparens, delaktighet och förtroende i arbetet med analys och åtgärder kopplade till skolresultat.
- skapa förståelse för uppdragets bakgrund, mål och arbetsätt hos berörda aktörer.
- hålla politisk ledning och förvaltningsledning löpande informerade inför beslut.
- kommunikationen ska bidra till att uppdraget upplevs som legitimt, relevant och gemensamt ägt, snarare än som en granskning.

Grundprinciper för kommunikationen

Kommunikationsarbetet har genomförts av följande principer:

- Transparens – tydlig information om vad som görs, varför och hur.
- Delaktighet – kommunikationen ska vara dialogbaserad där det är möjligt.
- Tydlighet – målgruppsanpassad information med tydlig ansvarsfördelning.
- Samordning – budskap ska vara konsekventa mellan verksamhetsområdena skola och socialtjänst samt kommunledning.

Roller och ansvar i kommunikationen

MÅLGRUPP	SYFTE/ BUDSKAP	KANAL/ METOD	ANSVAR	TIDPUNKT/ FREKVENNS
Kommunstyrelsen	Fördjupad kunskap om vilka bakomliggande faktorer som bidrar till skolans svaga resultat, baserat på en systematisk och brett förankrad analys.	Muntlig presentation samt skriftlig rapport	Utredare	27 april
Kommundirektör	Information om hur det kommunövergripande utvecklingsarbetet fortskrider och utvecklas.	Möten	Ansvariga för verkställande av uppdraget	Månatligen
Utbildningschef och socialchef	Information arbetet med analys av resultat samt framtagandet av åtgärder. Dialog om hur delaktighet från elever och lärare	Möten och mejl	Utredare	Löpande

	beaktas, samt hur samverkan mellan rektorer, elevhälsan och socialtjänsten genomförs.			
Skolledning Skolans professioner	<ul style="list-style-type: none"> • Skola, socialtjänst och elevhälsa har ett gemensamt ansvar för barns och ungas förutsättningar. • Fokus ligger på förbättring och utveckling, inte på skuld och individansvar. • Resultatet ska leda till konkreta, genomförbara och likvärdiga åtgärder på kort och lång sikt. 	Möten Intranät, personalmöten	Utbildnings- chef Rektor	Löpande samt varannan vecka på UKF's ledningsmöte
IFO-chef Socialtjänstens verksamheter och professioner		Intervjuer	Utredare	Vid intervju
Elevhälsochef Elevhälsans professioner		Möten Intranät, personalmöten	Utbildnings- chef Elevhälso- chef	Löpande, samt varannan vecka på UKF's ledningsmöte
Vårdnadshavare Barn/elever	<ul style="list-style-type: none"> • Arbetet syftar till att stärka alla elevers möjligheter till en framgångsrik skolgång. • Resultatet ska leda till konkreta, genomförbara och likvärdiga åtgärder på kort och lång sikt. 	Infomentor	Utredare	Februari och mars
Allmänheten och media	Övergripande och sammanfattande information vid behov	Nyhet på kommunens hemsida, samt Valdemarsviks-Bladet	Utredare	Initialt samt avslutningsvis av genomlysningen

Genomförda kommunikationsinsatser

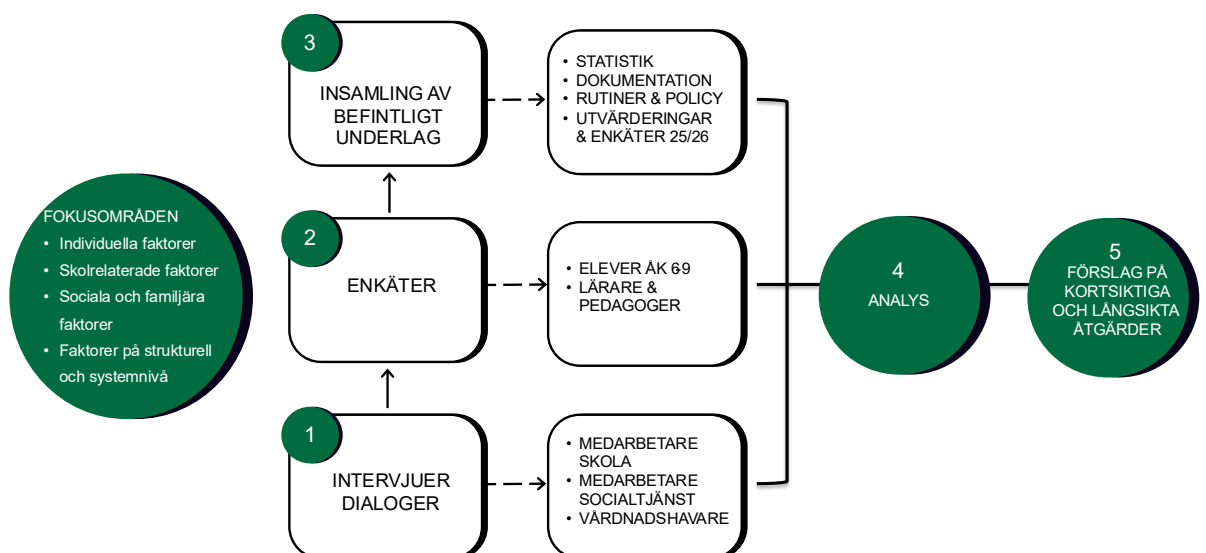
2026-01-13 2026-01-20	Överlämning och avstämning av uppdrag från <i>Ansvariga för verkställande av uppdraget</i> till <i>Utredare</i> .
2026-01-26	<i>Uppdragsgivare</i> informerar utbildningschef, socialchef, rektorer och chefer om genomlysningen.
2026-02-06 Löpande	Informationsbrev om genomlysningen till alla rektorer och chefer. Mejl till alla rektorer och chefer med återkoppling om nuläge samt uppmuntran om att dela informationen till alla medarbetare.
2026-02-09	Information om genomlysningen till alla kommuninvånare på kommunens hemsida.
2026-02-17	Information om genomlysningen till alla kommuninvånare i ValdemarsviksBladet.
2026-02-24	Informationsbrev om genomlysningen till alla vårdnadshavare via Infomentor.
2026-02-02 - 2026-02-13	Informationsbrev om genomlysningen till alla elever årskurs 6–9 via lärare.
2026-03-30 2026-04-14 Löpande	Avstämningsmöten mellan: <i>Ansvariga för verkställande av uppdraget</i> och <i>Utredare</i>
Löpande	Avstämningsmöten mellan: <i>Uppdragsgivare</i> och <i>Ansvariga för verkställande av uppdraget</i>
2026-04-27	Presentation av rapport på Kommunstyrelsens sammanträde. Deltar gör Kommunstyrelsen, <i>Uppdragsgivare</i> , <i>Ansvariga för verkställande av uppdraget</i> och <i>Utredare</i>
2026-04-27	Presentation av resultat för medarbetare inom grundskola och centrala barn- och elevhälsan.
2026-04-28 & 2026-04-29	Presentation av resultat för medarbetare inom förskola.
2026-05-05	Pressmöte med media.
2026-05-07	Presentation på chefsmöte för kommunens alla chefer.
2026-05-07	Presentation för medarbetare inom socialtjänsten.
Kommer att planeras in	Presentation av resultat för vårdnadshavare och elever.

Datainsamling

För att säkerställa en bred och fördjupad nulägesbild har genomlysningen genomförts med en kombination av kvantitativa och kvalitativa metoder. Det kvalitativa underlaget består av intervjuer och dialoger med olika professioner från skola och socialtjänst samt med vårdnadshavare. De kvantitativa underlagen består av två delar; insamling av befintligt underlag samt genomförande av enkäter som är specifikt framtagna för genomlysningen. Enkäter har tagits fram för elever i årskurs 6–9, samt pedagoger i förskola och lärare i årskurserna F–9. Detta är en medveten prioritering för att säkerställa att olika perspektiv inkluderas i resultatet och analysen samt för att stärka delaktighet och förtroende i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Det kvantitativa underlaget har gett möjlighet att identifiera mönster, trender och skillnader mellan grupper och enheter och utgör en viktig grund för analys av måluppfyllelse och likvärdighet över tid. Medan det kvalitativa underlaget kompletterar det kvantitativa underlaget genom att synliggöra upplevelser, perspektiv och bakomliggande faktorer som inte fångas i kvantitativa data.

Sammantaget består genomlysningens empiriska material av tre olika delar; (1) intervjuer och dialoger, (2) enkäter och (3) insamling av befintligt underlag. Figur 1 illustrerar genomförandet av genomlysningen på ett övergripande sätt. Fortsättningsvis i detta avsnitt beskrivs de olika delarna mer ingående.



Figur 1. Genomlysningens genomförande

Intervjuer och dialoger

Syftet med intervjuerna var att samla kunskap och perspektiv från olika aktörer om vilka faktorer som påverkar elevers otillfredsställande kunskapsresultat och hur stödinsatser fungerar.

Intervjuerna genomfördes individuellt, förutom en intervju där båda vårdnadshavarna deltog. Samtliga intervjuer utgick från en fördefinierad intervjuguide (se bilaga 1–10), med frågor anpassade för respektive målgrupp (skolledning, speciallärare, socialsekreterare, Råd och stöd, elevhälsa, elevhälsochef, vårdnadshavare, utbildningschef och socialchef). Intervjuerna varade i 60 - 90 minuter var. Alla deltagare informerades om att deras svar behandlas konfidentiellt och att ingen enskild person eller elev kommer att kunna identifieras. Även dialoger har genomförts med olika professioner, både individuellt och i grupp. Dialogerna har varit öppna utan en fördefinierad intervjuguide.

Deltagarna uppmuntrades att ge öppna och ärliga svar baserade på sina erfarenheter och perspektiv. Fokus låg på att beskriva faktorer, hinder, styrkor och förbättringsområden, inte att kritisera enskilda personer eller professioner.

Intervjuerna dokumenterades genom anteckningar. Samtliga anteckningar lagras säkert och hanteras enligt gällande sekretess och dataskydd.

Urval

Urvalet av deltagare i intervjuer och dialoger gjordes strategiskt med utgångspunkt i utredningens syfte, det vill säga att identifiera bakomliggande faktorer som påverkar elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt att belysa hur stödinsatser fungerar i praktiken. För att få en så bred och nyanserad bild som möjligt inkluderades aktörer från flera verksamheter som på olika sätt möter barn och elever, med representanter från samtliga orter i kommunen. Urvalet genomfördes i dialog mellan utredarna samt berörda chefer och rektorer inom skola och socialtjänst. I denna dialog identifierades relevanta professioner och funktioner som bedömdes ha särskild kunskap och erfarenhet av de områden som genomlysningen behandlar. Urvalet syftade till att fånga olika perspektiv från både ledningsnivå och verksamhetsnära funktioner.

Samtliga vårdnadshavare i kommunen informerades om genomlysningen (via kommunens hemsida och Infomentor) och gavs möjlighet att anmäla sitt intresse för att delta i intervjuer. De som önskade medverka tog själva kontakt med utredarna. Detta tillvägagångssätt valdes för att säkerställa ett etiskt förhållningssätt där deltagandet bygger på eget initiativ och vilja att dela med sig av erfarenheter.

Sammanställning över genomförda intervjuer

Intervju med:	Antal intervjuer
Skolans professioner	16
Socialtjänstens professioner	8
Vårdnadshavare	14

Enkäter

Syftet med enkäterna var att samla in ett bredare underlag om elevers lärmiljö, stödbehov och upplevelser av faktorer som påverkar kunskapsresultat och välbefinnande.

Enkätfrågorna utformades med utgångspunkt i genomlysningens syfte och anpassades efter respektive målgrupp. Enkäterna innehöll både fasta svarsalternativ och möjlighet till fritextsvar för att fånga nyanserade erfarenheter och synpunkter (se bilaga 11–13). Rektorerna ansvarade för att distribuera enkäterna till aktuella elevgrupper och till berörd personal vid respektive förskola och skola. På detta sätt säkerställdes att enkäten nådde respondenterna. Enkäten besvarades digitalt. Elevenkäten beräknades ta cirka 15 minuter att besvara, medan enkäten till skolans personal beräknades ta mellan 10–20 minuter. Alla respondenter var anonyma.

Resultaten redovisas endast på gruppnivå, detta för att ingen enskild person eller elev ska kunna identifieras i rapporteringen. Insamlad data lagras och hanteras enligt gällande regler för sekretess och dataskydd.

Urval

Urvalet av målgrupper för enkäterna gjordes med utgångspunkt i utredningens syfte samt att få en bred bild av elevers lärmiljö, stödbehov samt faktorer som kan påverka kunskapsresultat och välbefinnande. För att fånga olika perspektiv riktades enkäterna till både elever och personal. Urvalet av deltagare skedde i samverkan mellan utredarna samt berörda rektorer och chefer inom verksamheterna.

Sammanställning över genomförda enkäter

Enkät besvarad av:	Antal svar	Svarsfrekvens
Grundskollärare, speciallärare	57	73%
Förskollärare, barnskötare	28	65%
Elever årskurs 6–9	207	83%

Insamling av befintligt underlag

Syftet med att samla in befintligt underlag var att kartlägga och analysera tillgänglig information för att skapa en samlad bild av elevers skolprestationer samt de faktorer som påverkar otillfredsställande kunskapsresultat. Genom en systematisk granskning av befintligt materialet blev det möjligt att analysera ur flera perspektiv och därigenom identifiera mönster, styrkor, utmaningar och eventuella kunskapsluckor som är viktiga att beakta.

Urval

Urvalet av befintligt material har gjorts med utgångspunkt i uppdragets syfte. Ambitionen har varit att inkludera material som ger en bred och relevant bild av de bakomliggande faktorer som kan påverka elevers skolresultat samt de förutsättningar som finns för samverkan mellan berörda verksamheter. Det insamlade underlaget utgör således inte en fullständig översikt över alla styrdokument eller riktlinjer inom skola och socialtjänst, utan avser endast det som är direkt relevant för syftet med genomlysningen.

Urvalet av insamlat material har skett i dialog mellan utredarna samt chefer och rektorer inom skola och socialtjänst. Genom denna dialog har relevant underlag identifierats och prioriterats i datainsamlingen. Urvalet har därmed utgått från verksamheternas erfarenheter, kunskap om lokala förhållanden samt behovet av att fånga olika perspektiv.

Sammanställning över insamlat underlag

Kategori underlag	Verksamhetsområde	Rektorsområde/ skola	Namn på underlag
Statistik	Förskola, grundskola, elevhälsa	RO1, RO2, RO3	<ul style="list-style-type: none">• Antal barn/elever
		RO2, RO3	<ul style="list-style-type: none">• Kränkingsanmälningar
		RO2, RO3	<ul style="list-style-type: none">• Elever som börjat skola i Valdemarsvik under pågående läsår
		RO2, RO3	<ul style="list-style-type: none">• Elever som har 100% skolfrånvaro
	Socialtjänst, Råd och stöd		<ul style="list-style-type: none">• Inkomna orosanmälningar från skolan
Dokumentation om insatser och stöd	Förskola, grundskola	Sörbyskolan, Gusums skola, Ringarums skola	<ul style="list-style-type: none">• Handlingsplan för bedömning
		RO1	<ul style="list-style-type: none">• Barngruppsgenomgång
		RO1	<ul style="list-style-type: none">• Handlingsplan för läsning

		RO1, RO2, RO3, CBEH	<ul style="list-style-type: none"> • Extra anpassningar, särskilt stöd, åtgärdsprogram
Rutiner och policyer	Förskola, grundskola (inkl. CBEH, centrala barn- och elevhälsan)	RO1, Sörbyskolan, Gusums skola, Ringarums skola, Vammarskolan	<ul style="list-style-type: none"> • Likabehandlingsplan
		Sörbyskolan, Gusums skola, Ringarums skola	<ul style="list-style-type: none"> • Trivselregler
		Vammarskolan	<ul style="list-style-type: none"> • Ordningsregler
		Övergripande	<ul style="list-style-type: none"> • Skolfrånvaro
		Övergripande	<ul style="list-style-type: none"> • Främja närvaro
		RO1, RO2	<ul style="list-style-type: none"> • Överlämning och samverkansplan förskola till förskoleklass/fritidshem
		RO2, RO3	<ul style="list-style-type: none"> • Överlämning och samverkansplan mellan skolor
		RO2	<ul style="list-style-type: none"> • Årshjul
		Centrala barn och elevhälsan	<ul style="list-style-type: none"> • Verksamhetsplan och årshjul
		Socialtjänst, myndighet	Myndighet
		Myndighet	<ul style="list-style-type: none"> • BBIC-utlåtande från skolan och förskolan
	Skola, CBEH, socialtjänst, Råd och stöd	Övergripande	<ul style="list-style-type: none"> • Rutin skolsociala team
		Övergripande	<ul style="list-style-type: none"> • Folder
Rapporter och uppföljningar	Förskola, grundskola	RO1, vårdnadshavare	<ul style="list-style-type: none"> • Trivsel, trygghet, undervisning
		RO2, RO3	<ul style="list-style-type: none"> • Trivsel och trygghetsenkät
		RO2, RO3	<ul style="list-style-type: none"> • "Om mig" (Region Östergötland)
		RO2, RO3	<ul style="list-style-type: none"> • Skolinspektionens enkät

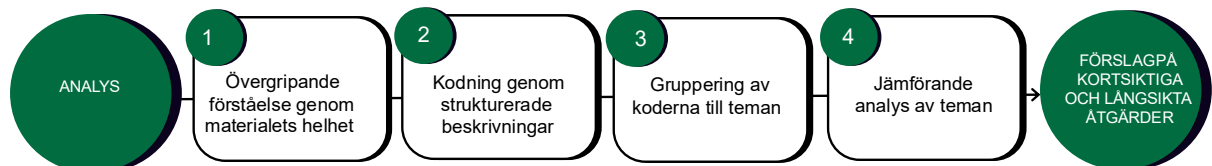
Analysmetod

De kvalitativa intervjuerna och den kvantitativa datan (enkäter, dokument och statistik) analyserades med hjälp av kvalitativ innehållsanalys (Braun och Clarke, 2006¹), där materialet bearbetades i flera steg för att identifiera återkommande mönster och centrala teman.

I det *första* steget lästes materialet igenom i sin helhet för att skapa en övergripande förståelse av innehållet. Under denna genomgång identifierades meningsbärande delar i materialet, det vill säga utsagor som var relevanta för utredningens syfte. I det *andra* steget sammanfattades och kodades dessa delar. Kodningen innebar att innehållet strukturerades i kortare beskrivningar av vad som uttrycktes i intervjuerna, enkäterna och dokumenten. Syftet var att skapa en överskådlig struktur som möjliggjorde jämförelser mellan intervjuerna, enkäterna och dokumentunderlaget. I det *tredje* steget grupperades koderna i återkommande teman. I denna del av analysen identifierades likheter och skillnader mellan de olika målgruppernas perspektiv.

I det *fjärde* steget sammanställdes samtliga identifierade teman och sorterades in i en övergripande analysmatris (se bilaga 14). Matrisen användes för att analysera och jämföra svar från samtliga målgrupper. Genom denna jämförande analys identifierades centrala bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt möjligheter till förbättrade insatser.

Resultaten från analysen ligger till grund för förslag på åtgärder som syftar till att stärka elevers måluppfyllelse, delaktighet och välbefinnande.



¹ Braun, V & Clarke, V (2006). Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101, DOI:

RESULTAT

Kapitlet belyser de samlade förutsättningar som formar arbetet med barn och unga i skola och socialtjänst, med fokus på styrning, organisering, samverkan, förutsättningar för lärande samt uppväxtvillkor. Resultaten visar att det finns en tydlig ambition inom både skola och socialtjänst att arbeta förebyggande, stödjande och i samverkan, men också att denna ambition utmanas av otydliga mandat, varierande arbetssätt, bristande samordning och begränsade resurser. Samtidigt framträder hur barns och ungas möjligheter att lyckas i skolan påverkas av faktorer på flera nivåer – från styrdokument, ledarskap och professionell samverkan till familjesituation, trygghet, motivation och psykisk hälsa. Kapitlet synliggör därmed hur organisatoriska, relationella och sociala villkor tillsammans påverkar möjligheterna att ge barn och unga ett likvärdigt, tidigt och sammanhållet stöd.

Styrning, struktur och praktik i arbetet med barn och unga

Resultatet i detta avsnitt belyser hur styrdokument, riktlinjer och organisatoriska strukturer formar arbetet kring barn och unga inom skola och socialtjänst.

Styrdokument och riktlinjer

Resultat från intervjuer med ledning och chefer i skola och socialtjänst visar sammantaget på en ambition av att arbeta strukturerat, förebyggande och i samverkan kring barn och elever i styrdokument. Det finns etablerade rutiner, modeller och stödstrukturer för att tidigt identifiera behov och sätta in insatser. Samtidigt framträder en komplexitet i hur dessa strukturer omsätts i praktiken, där variationer i tillämpning, otydliga beslutsvägar och bristande uppföljning påverkar genomslaget i arbetet. För att förstå hur dessa strukturer fungerar i praktiken behöver de också belysas i sitt konkreta sammanhang, vilket görs i följande avsnitt – inledningsvis om förskola, skola samt elevhälsa och avslutningsvis om myndighetsutövning samt Råd och stöd.

Förskola, grundskola och elevhälsa

Resultatet efter genomgång av förskolan och skolans styrdokument visar att det finns ett omfattande och i många delar väl utbyggt system av handlingsplaner, rutiner och arbetsmodeller för att identifiera, kartlägga och möta barn och elevers stödbehov i både förskola och skola. Arbetet kännetecknas av en tydlig ambition att arbeta systematiskt, förebyggande och i samverkan mellan olika professioner. Samtidigt framträder en komplex struktur där ett stort antal dokument, rutiner och arbetssätt existerar parallellt i olika system och digitala plattformar. Detta skapar i vissa delar otydlighet kring hur arbetet konkret ska genomföras, och vilken version som är den senaste.

Tidig identifiering och differentierade stödinsatser

I både förskola och skola finns etablerade processer för att tidigt identifiera barn och elever i behov av stöd där barngruppsgenomgångar och pedagogiska kartläggningar används för att identifiera behov. I förskolan används en tredelad modell där barnens behov kategoriseras utifrån:

- ledning och stimulans (alla barn)
- extra anpassningar
- särskilt stöd

Detta kompletteras med en så kallad triangulär analysmodell där barnens behov visualiseras utifrån områden som språk, socialt samspel, motorik och kognition. Resultatet visar att denna modell bidrar till en överblick över både individ- och gruppnivå.

Liknande strukturer återfinns i grundskolan där arbetet följer en stegvis modell:

1. Tidiga signaler uppmärksammas av pedagog
2. Extra anpassningar sätts in och följs upp
3. Ärenden lyfts till elevhälsoteam (EHT) vid behov
4. Pedagogisk kartläggning genomförs
5. Beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram fattas av rektor

Denna struktur visar på en formaliserad och rättssäker process där ansvarsfördelningen är tydlig.

Dokumentation och uppföljning

Dokumentation utgör en central del av arbetet med att följa barns och elevers utveckling i skolan. Flera olika system och dokument används, exempelvis:

- individuella utvecklingsplaner (IUP)
- omdömesblanketter
- åtgärdsprogram
- pedagogiska kartläggningar
- digitala system såsom InfoMentor och Prorenata

Uppföljning sker kontinuerligt genom utvecklingssamtal, arbetslagsdiskussioner och EHT/EHM. Det finns också fastställda tidsplaner för när olika delar ska genomföras under året. Samtidigt visar resultatet att dokumentationsarbetet är ojämnt och att det finns variationer mellan skolorna.

Lär miljör och pedagogiska arbetssätt i förskolan

I förskolan betonas vikten av språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Arbetet kännetecknas av: tillgängliga och stimulerande lärmiljöer, högläsning och boksamtal, integrering av språk i vardagliga aktiviteter samt barns delaktighet och medskapande. Ett interkulturellt förhållningssätt och flerspråkighet lyfts fram som centrala principer.

Samtidigt visar resultatet att detta område utgör ett utvecklingsområde, där användningen av språkutvecklande verktyg och synliggörandet av olika språk och kulturer varierar mellan verksamheter.

Trygghetsarbete och likabehandling

Samtliga grundskolor har likabehandlingsplaner som utgår från en gemensam lagstadgad grund. Resultatet visar stora likheter mellan planerna när det gäller: definitioner av kränkningar och diskriminering, rutiner för att hantera kränkningar, betoning på vuxnas ansvar att agera direkt samt arbete med diskrimineringsgrunder. Trygghetsarbetet bedrivs genom:

- ökad vuxennärvaro i riskmiljöer
- trygghetsgrupper
- elevhälsa
- gruppstärkande aktiviteter

Samtidigt framträder skillnader mellan skolorna på låg- och mellanstadiet. En skola uppvisar en mer systematisk och pedagogiskt integrerad struktur, medan de tre andra har mer övergripande och mindre konkreta planer. För högstadiet framträder en mer komplex problembild, där frågor kopplade till sociala medier, motivation och studiero blir mer framträdande.

Närvaroarbete och frånvaroproblematik

Arbetet med skolnärvaro beskrivs som ett prioriterat område i både förskola och grundskola. En trappmodell används för att strukturera insatser utifrån frånvarons omfattning. Det finns rutiner som omfattar:

- daglig registrering av närvaro
- tidig kontakt med vårdnadshavare
- tröskelvärden för när ärenden lyfts till olika samverkansforum
- samverkan med externa aktörer

Övergångar och kontinuitet

Det finns planer för övergångar mellan skolstadier, exempelvis från förskola till förskoleklass och mellan mellanstadiet och högstadiet. Dessa planer innehåller tidsatta aktiviteter, ansvarsfördelning samt fokus på trygghet och kontinuitet. Syftet med planerna är att säkerställa att information om barns och elevers behov följer med, samt att skapa en röd tråd i lärandet.

Glapp mellan rutiner och praktisk tillämpning

Resultaten från intervjuer med professioner inom skolan visar att följsamheten till de riktlinjer, rutiner och planer som hittills presenterats är bristfällig och varierar mellan olika professioner. I intervjuerna framkommer oklarheter kring centrala processer, såsom när skolfrånvaro ska uppmärksammas och rapporteras. Variationer i hur frånvaro hanteras, exempelvis vad gäller gränsvärden och arbetssätt, indikerar bristande enhetlighet mellan verksamheterna. Även om rutiner ofta finns dokumenterade saknar de tydligt ägarskap och systematisk uppföljning, vilket påverkar deras genomslag i praktiken. Beslutsprocesser upplevs av lärarna som långsamma, och insatser sätts ofta in sent. Ärenden riskerar att bli kvar utan åtgärd, samtidigt som uppföljningen av genomförda insatser är otillräcklig.

Enkätsvaren från grundskolan visar samtidigt att det i stor utsträckning finns etablerade och väl fungerande rutiner, exempelvis kring extra anpassningar och åtgärdsprogram. Samtidigt framträder en tydlig motsägelse: beslutsvägar fungerar sämre i situationer som kräver snabba insatser. Detta pekar på ett glapp mellan formella strukturer och praktisk funktion, där rutiner finns men inte alltid fungerar i akuta eller komplexa situationer.

Även inom förskolan framträder en liknande bild. Flera rutiner beskrivs fungera relativt väl, såsom hantering av frånvaro, samverkan med vårdnadshavare samt rutiner för orosanmälan. Vidare framkommer att uppföljning av anpassningar i förskolan i hög grad sker systematiskt och att både kort- och långsiktig utvärdering förekommer. Detta indikerar en fungerande pedagogisk struktur, men samtidigt begränsas dess genomslag av bristande resurser och organisatoriska förutsättningar.

Socialtjänst

Resultatet efter genomgång av myndighetsutövningens styrdokument kopplat till skolan visar att arbetet med barn och unga i huvudsak regleras genom lagstiftning och nationella styrdokument. I den lokala tillämpningen framträder dock ett begränsat antal kommunövergripande styrdokument som beskriver samverkansformer, ansvarsfördelning och återkoppling mellan socialtjänst och skola.

Socialtjänstens arbete med barn och unga, inklusive samverkan med skolan, styrs av ett samlat regelverk som syftar till att säkerställa rättssäkerhet, kvalitet och barnets bästa. Det huvudsakliga styrdokumentet är socialtjänstlagen (SFS 2025:400), som anger

socialnämndens ansvar att främja barns och ungas utveckling, motverka ogynnsam utveckling samt arbeta förebyggande och i samverkan med andra samhällsaktörer. Lagen tydliggör att barnets bästa ska vara vägledande och att socialtjänsten ska arbeta systematiskt, rättssäkert och med helhetssyn.

Arbetet konkretiseras och preciseras genom Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. SOSFS 2011:9 (HSLF-FS 2025:21) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete anger att socialtjänstens verksamhet ska planeras, genomföras, följas upp och utvecklas kontinuerligt. Detta innebär krav på tydliga rutiner, ansvarsfördelning och uppföljning av både insatser och arbetssätt.

Dokumentationskraven regleras genom SOSFS 2014:5 (HSLF-FS 2025:27), som handlar om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser. Föreskriften anger bindande krav på att handläggning, genomförande, uppföljning och avslut av insatser ska dokumenteras, och att dokumentationen ska vara tillräcklig för att möjliggöra uppföljning, kvalitetskontroll och rättssäkerhet.

Handläggningen av ärenden som rör barn och unga vägleds vidare av Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning av ärenden som gäller barn och unga (SOSFS 2014:6, HSLF-FS 2025:28). Dessa allmänna råd är inte rättsligt bindande men utgör normerande stöd för hur socialtjänsten bör arbeta, bland annat vad gäller förhandsbedömning, informationsinhämtning, barns delaktighet och samverkan med exempelvis skola.

Utöver detta regleras informationsutbyte och återkoppling till skolan av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), som både begränsar vad socialtjänsten får lämna ut och möjliggör mottagande av information från anmälningsskyldiga verksamheter. Förvaltningslagen (2017:900) ställer samtidigt krav på saklighet, proportionalitet och ett tillräckligt beslutsunderlag innan beslut fattas.

Socialekreterarna använder sig också av BBIC-material ”konsultation med förskolan”, ”konsultation med skolan”, ”utlåtande från förskolan” eller ”utlåtande från skolan” för att inhämta relevant information kring en elev. I samtal med barn används BBIC som grundstruktur för att säkerställa barnets perspektiv.

Resultatet från intervjuer med professioner inom Råd och stöd visar att de i begränsad utsträckning styrs av formella lokala styrdokument. Arbetet framstår som individberoende, där innehåll och genomförande av insatser varierar beroende på medarbetares kompetens och arbetssätt. Det saknas enligt samtliga intervjuade nedskrivna rollbeskrivningar, gemensamma riktlinjer för arbetssätt, standardiserade kartläggningsverktyg samt tydliga rutiner för uppföljning och utvärdering av insatser. Arbetet är i hög grad personbundet och präglas av individuella kompetenser, intressen och prioriteringar snarare än av en gemensam metod eller struktur.

Ledning och styrning

Organisatorisk fragmentering mellan nivåer

Resultatet från intervjuer med ledningen inom både skola och socialtjänst visar styrningen som otydlig, med brist på en sammanhållen vision och långsiktighet för det gemensamma ansvaret för barn och unga. Även uppföljningen av fattade beslut framstår som otillräcklig, vilket bidrar till att beslut visserligen tas, men i begränsad utsträckning omsätts i praktiken eller följs upp över tid. Ledningen efterfrågar att det ska finnas en nyfikenhet på hur arbetet går, vad som görs och vilket resultat det ger.

Samtidigt efterfrågar även medarbetare inom både skola och socialtjänst ett tydligt, närvarande och aktivt ledarskap i vardagen från alla nivåer. Exempel ges som att nyfiket efterfråga uppföljningar och återkoppling samt att chefer också återkopplar kring uppdaterade styrdokument och annat som påverkar det dagliga arbetet.

Styrningens betydelse framträder som central i intervjuerna och som en bidragande faktor till de identifierade bristerna. Medarbetare uttrycker behov av chefer (inom myndighetsutövning, Råd och stöd, elevhälsa och grundskola) som inte enbart fattar beslut, utan även är närvarande i verksamheten och säkerställer uppföljning, implementering och kontinuerlig styrning. Särskilt framträdande är detta inom Råd och stöd samt Elevhälsan.

Ett centralt resultat är förekomsten av glapp mellan beslut på ledningsnivå och genomförande i verksamheten. Detta glapp tar sig uttryck i bristande implementering av styrning, svag uppföljning samt otillräcklig återkoppling nedåt i organisationerna. Den top-down-kommunikation som ska bära styrningen genom organisationerna upplevs som otydlig och otillräcklig, vilket ytterligare försvårar ett enhetligt genomförande.

Parallella strukturer och perspektiv

Utöver organisatorisk fragmentering mellan olika nivåer pekar resultaten även på en bristande systemförståelse och avsaknad av en gemensam helhetsbild för utmaningar och utvecklingsområden. Även om övergripande trender identifieras på ledningsnivå saknas tillgång till relevant statistik och samlad analys på verksamhetsnivå, både inom skolan och socialtjänsten. Analysarbete sker inte gemensamt mellan skola och socialtjänst, och det saknas etablerade arenor för gemensam analys, lärande och kunskapsutveckling. Detta begränsar möjligheten att utveckla en gemensam problembild och samordnade insatser enligt intervjuerna med socialekreterarna och elevhälsan.

En relaterad aspekt är avsaknaden av gemensamt ägande av centrala frågor. Skola och socialtjänst beskrivs i stor utsträckning arbeta parallellt snarare än tillsammans, vilket leder till att olika aktörer utvecklar egna problemförklaringar och lösningar. Detta skapar parallella "sanningar" kring både orsaker och åtgärder, vilket i sin tur bidrar till konflikter, låg systemförståelse och bristande samordning.

Skolorganisationen

Resultatet visar samstämmiga uppfattningar från såväl skolpersonal som vårdnadshavare och förvaltningsnivå om att den nuvarande skolorganisationen inte är ändamålsenlig i relation till kommunens kapacitet och framtida behov (minskat barnantal). Ett återkommande tema i resultatet är behovet av en genomgripande organisatorisk förändring, där särskilt skolstrukturens utformning lyfts fram som avgörande. Flertalet av de som intervjuats pekar på att antalet skolor i nuläget överstiger vad organisationen har förutsättningar att bära, vilket uttrycks som ett behov av färre skolor och en större samordning av resurser.

Vidare framträder en tydlig efterfrågan på politisk handlingskraft och riktning. Intervjuer med skolpersonal beskriver en situation där frågor om skolorganisation diskuterats under lång tid utan att konkreta beslut fattats. Detta beskrivs som frustrerande och bidrar till en upplevelse av stagnation. En central aspekt i resultatet är att avsaknaden av beslut skapar osäkerhet i organisationen och försvårar långsiktig planering. Exempelvis beskrivs hur verksamheten ”befunnit sig i ett vakuum under en längre period, där förväntningar om förändring inte infriats, vilket i sin tur påverkat motivation och handlingskraft negativt”. Resultatet visar också på en upplevd diskrepans mellan skolans uppdrag och de organisatoriska förutsättningarna att genomföra detta. Flera utsagor indikerar att nuvarande struktur inte möjliggör en kvalitativ utbildning eller ett effektivt nyttjande av resurser. Samtidigt efterfrågas tillit och stabila ramar för att kunna utveckla verksamheten, vilket förutsätter att en riktning fastställs.

Ett ytterligare tema rör behovet av ett förändrat förhållningssätt till skolans roll i kommunen. Vårdnadshavare lyfter att dagens skola inte kan organiseras utifrån historiska strukturer och lokala motsättningar, utan att det krävs ett framtidsorienterat perspektiv där hela kommunen ses som en sammanhängande helhet. I detta ligger även en ambition att stärka kommunens attraktivitet och skapa förutsättningar för långsiktig hållbarhet. Samtidigt som några vårdnadshavare även lyfter värdet i att få ha kvar skolan på den ort man själv bor i.

Arbetsätt och organisatoriska förutsättningar i skola och socialtjänst

Resultatet i detta avsnitt belyser arbetsätt och organisering inom skola och socialtjänst.

Arbetsätt, ledarskap, undervisning och kompetens inom förskola, grundskola och elevhälsa

Resultaten från intervjuer och enkäter inom grundskolan visar att ledarskapet i flera avseenden upplevs som svagt och otydligt. Detta gäller såväl den övergripande styrningen av verksamheten som mer konkreta processer, såsom rekrytering och beslut inom trygghetsarbetet. Det framkommer att beslut ibland fattas utan tillräcklig förankring i organisationen, vilket påverkar både legitimitet och kvalitet enligt lärarna. Vidare beskrivs ansvarsfördelningen mellan olika ledningsnivåer som oklar, vilket bidrar till fördröjda beslut och en begränsad framåtrörelse i arbetet. Organisationen upplevs dessutom som rigid, med begränsade möjligheter att flexibelt omfördela resurser utifrån aktuella behov.

Även inom förskolan framträder en kritisk bild av de organisatoriska förutsättningarna. Pedagogerna lyfter flera strukturella utmaningar, där resursfördelningen i hög grad baseras på antal barn snarare än de faktiska behov som barnen har. Förskolan upplevs samtidigt vara nedprioriterad i förhållande till skolan, trots ökade krav på undervisning och dokumentation. Vidare identifieras brister i övergångar från förskola till förskoleklass, liksom en oro för att psykisk ohälsa uppträder i allt yngre åldrar. Genom enkätsvar framkommer att pedagogerna gör en tydlig koppling mellan tillgången till stöd, bemanning och resurser i förskolan och elevers senare skolresultat. I detta sammanhang lyfts även organisatoriska förändringar som betydelsefulla för barns lärandevillkor. En sådan förändring är omstruktureringen av 15-timmarsplaceringen, från fem kortare dagar (kl. 8.00–11.00) till tre längre dagar (kl. 8.00–13.00). Förändringen har medfört ökad sammanhängande närvaro, tydliga språkliga framsteg samt förbättrade möjligheter att inkludera barnen i lunch och det pedagogiska arbetet kring måltidssituationen.

Kompetens och resurser

Resultaten från enkäten inom förskola och grundskola visar på avsaknad av spetskompetens och vissa resurser inom både skola och förskola, särskilt kopplat till neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Samtidigt visar enkätsvaren att personalen generellt skattar sin egen kompetens som hög, men uttrycker också ett tydligt behov av mer relevant kompetensutveckling. Det finns även ett behov av långsiktig utveckling av såväl undervisning som organisation. I fritextsvaren framkommer ytterligare behov av mer ”flexibla skolformer”, ”bättre anpassning till elevers varierande behov” samt ”ökad förståelse för förändrade elevförutsättningar i samhället”. Ett av de mest framträdande resultaten är bristen på tid och resurser. Lärare upplever i låg grad att de har tillräckliga

förutsättningar att möta elevers behov, särskilt sociala behov. Samtidigt lyfts problem såsom utbildad personal samt begränsade möjligheter till praktiska kompetensutveckling inom förskolan. Sammantaget pekar resultaten på att utmaningarna inte enbart handlar om behov av ökad kunskap, utan i hög grad om tillgång till rätt kompetens i vardagen.

Behovet av fler pedagoger och resurspersoner, ökad tillgång till specialpedagog, speciallärare och logoped samt mer tid för planering och elevkontakt lyfts återkommande hos både förskola och skola. Även i intervjuer med skolledning och speciallärare framkommer att speciallärares tid inte räcker till för alla elever som har behov då både elevstöd, lärarhandledning och omfattande administration ska hanteras.

Vidare framkommer en brist på vuxennärvaro i skolans miljöer. Antalet vuxna i klassrum, korridorer och gemensamma utrymmen upplevs som otillräckligt, vilket påverkar möjligheten att skapa trygghet och hantera situationer som uppstår. Det finns få resurser i det operativa och relationella arbetet utanför undervisningen, eftersom de flesta funktioner i skolorna har avgränsade uppdrag. Även tidsmässiga resurser är begränsade, där schemaläggning försvårar uppföljning av händelser kring elever, särskilt inom trygghetsarbete och kränkingsärenden. Detta leder till att arbetet i vissa fall behöver improviseras snarare än bedrivas systematiskt.

Fritextsvar från lärarenkäten på frågan ”vilka resurser eller kompetenser saknas på din skola?”:

”En viktig del är mer tid för specialpedagogiskt stöd, så att elever i behov av extra anpassningar kan få hjälp tidigt och kontinuerligt. Det finns också behov av ökad kompetens inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, särskilt kopplat till flerspråkiga elevers lärande. Även ökade resurser för elevhälsa, såsom kurator, skulle bidra till att bättre stötta elevernas sociala och emotionella utveckling.”

”Pengar till läromedel, grupprum, TID för förberedelse och individuella samtal med eleverna, relevant fortbildning för mig som enskild lärare. De insatser som jag har varit med om (synligt lärande, SKUA, lågaffektivt bemötande, värdegrund) har snarare skapat frustration än motivation och nivåhöjning. Skapa individuella utvecklingsplaner för lärarna i diskussion med närmsta chef. Ha en plan för 1, 3 och 5 år. Eleverna har rätt till detta - varför behandlas vi lärare så styvmoderligt? Det är väl förhoppningsvis så att ni vill ha kvar oss i verksamheten?”

Värdegrundsarbete inom förskolan

Resultatet från förskoleenkäten 2025, som årligen genomförs, visar sammantaget en förskoleverksamhet med stark värdegrund, hög pedagogisk ambition och ett tydligt engagemang hos personalen. De högsta skattningarna återfinns inom områden som normer och värden, respektfullt bemötande, barns lika rättigheter samt arbetet med kroppslig och personlig integritet. Nästan samtliga svarande uppger att dessa frågor genomsyrar den dagliga verksamheten i mycket hög utsträckning. Även den känslomässiga omsorgen – att ge barnen tröst, närhet och individuell uppmärksamhet – bedöms som stark.

Det pedagogiska arbetet skattas generellt högt. Personalen upplever i stor utsträckning att de lyckas skapa en utbildning där barnen har roligt, väcka nyfikenhet och utveckla barns förmågor. Arbetet med projekt och temainriktade arbetssätt samt anpassning av lärmiljöer utifrån barngruppens behov framstår som väl förankrat. Även samarbetet med vårdnadshavare beskrivs som en tydlig styrka, med god kommunikation och tillitsfulla relationer.

Vidare visar resultatet från enkäten till förskolans personal en hög grad av samstämmighet kring vad som behövs för att stärka barns förutsättningar inför skolstart. Centrala faktorer som lyfts är behovet av mindre barngrupper, fler pedagoger och ökad andel utbildad personal. Även behovet av ökad gemensam planeringstid framhålls som en viktig förutsättning för att kunna möta barns individuella behov. Samverkan mellan förskola, skola, socialtjänst och vårdnadshavare lyfts som en avgörande faktor för att skapa kontinuitet och helhet i arbetet kring barnet. Därutöver framhålls betydelsen av trygga miljöer, minskad stress samt ett ökat fokus på barns självkänsla och sociala utveckling.

Undervisning och pedagogik

Resultaten från lärarnas enkätsvar visar att undervisning och pedagogik i viss utsträckning påverkas av omfattande dokumentationskrav, vilket begränsar utrymmet för planering, genomförande och utveckling av undervisningen. Detta bidrar till att pedagogiska insatser fördröjs och att undervisningen riskerar att präglas av kortsiktiga lösningar snarare än långsiktigt genomtänkta arbetssätt. Processerna upplevs som långsamma och otillräckligt flexibla, samtidigt som bristande systematisk uppföljning försvårar utvecklingen av en hållbar och kontinuerlig undervisningspraktik.

Vidare framstår det förebyggande och utvecklingsinriktade pedagogiska arbetet som begränsat. Undervisningsinsatser sätts ofta in sent, och det saknas i många fall utrymme för kollegialt lärande och strategisk utveckling, exempelvis genom gemensamma lärprocesser eller erfarenhetsutbyte mellan skolor. Erfarenhetsutbytet beskrivs som särskilt viktigt inom kärnämnen där lärare från olika skolor möts för att skapa kontinuitet och stärka kvaliteten i undervisningen.

Stödinsatser, anpassningar och långsiktighet

Resultatet från intervjuer med skolans professioner framkommer att även om de tidigt upptäcker en elevs svårigheter och behov är vägen till långsiktiga och stabila stödinsatser komplex och tidskrävande. Detta innebär att tillfälliga anpassningar ofta kvarstår över tid utan att utvecklas till mer hållbara lösningar.

Enkätsvaren från lärarna i grundskolan visar att de i relativt hög grad upplever att de har kompetens att möta elevers behov, både pedagogiskt och socialt. Undervisningen präglas av varierade arbetssätt, där tydliggörande pedagogik, extra anpassningar samt språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt är vanligt förekommande. Enkätsvaren pekar även på att insatser fungerar bäst när de sätts in tidigt, när de är långsiktiga och kontinuerliga, sker i mindre grupper eller en-till-en samt kombineras med relationsskapande och motivationshöjande arbete.

Skolledningen beskriver att en betydande andel elever har låga resultat i engelska samt olika former av lässvårigheter. Dessa svårigheter påverkar inte enbart resultaten i enskilda ämnen, utan får konsekvenser för elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Bristande läsförmåga och språkförståelse begränsar elevernas möjligheter att tillgodogöra sig undervisning, förstå instruktioner och ta del av skriftligt material, vilket i sin tur påverkar deras förmåga att nå kunskapskraven. Skolledningen lyfter särskilt att svårigheter i engelska kan få en förstärkande effekt, då ämnet i hög grad bygger på språklig progression och exponering. Elever som tidigt halkar efter riskerar att få ökande svårigheter över tid, vilket kan bidra till en negativ kunskapsutveckling även i andra ämnen där engelskainslag förekommer, exempelvis genom digitala läromedel och informationssökning.

Vidare beskriver skolledningen en upplevelse av att elevernas generella språkförståelse har försämrats över en längre tidsperiod, uppskattningsvis de senaste 20 åren. Detta gäller såväl läsförståelse som ordförråd och förmåga att tolka och bearbeta texter. Försämringen upplevs påverka elevernas förmåga att arbeta självständigt, följa mer komplexa resonemang och delta i undervisning som ställer högre krav på språklig bearbetning.



Vi är för få vuxna för att kunna stötta våra elever i tillräckligt hög grad. Vi lägger tid på både socialt och pedagogiskt. Vi lägger tid på sådant som inte leder vidare. Vi kan snabbt identifiera elever i behov av stöd samt komma med analyser och förslag på vad vi behöver sätta in för stöd men ekonomin finns inte för varken materialinköp såsom hörselkåpor, skärmar och liknande men framför allt saknas det tillräckligt med personal. Det upplevs som att vi dokumenterar allt vi kan, pedagogiska kartläggningar, ÅP, skriver kränkningsanmälningar, sitter i diverse möten, att vi gör allt vi kan för att hjälpa våra elever men när det ändå inte räcker till så står vi ändå där själva i klassrummet med våra elever och förväntas testa ett nytt pedagogiskt redskap/knep som ska "lösa problemet" vilket blir en tung börda att bära och inte hjälper eleven/eleverna på sikt.

Fritextsvar enkät, lärare

Skolmiljö, studiero och relationella förutsättningar

Enkätsvaren från lärare i grundskolan visar att störande beteenden, otydligt ledarskap i klassrummet samt begränsad vuxennärvaro i korridorer och gemensamma utrymmen påverkar elevernas möjligheter att koncentrera sig. Även de fysiska miljöerna, såsom klassrum, raster och gemensamma ytor, upplevs i vissa fall som otillräckligt anpassade för att skapa goda förutsättningar för lärande och trygghet. Skolans sociala klimat beskrivs i många avseenden som trevligt och fungerande, men också delvis hårt i relationer mellan elever.

Vidare visar enkätsvaren att relationerna mellan lärare och elever utgör en tydlig styrka. En stor majoritet av personalen uppger att de har goda relationer till eleverna och att eleverna känner sig trygga i undervisningssituationen. Samtidigt framträder också resursbrist och organisatoriska förutsättningar som centrala hinder i arbetet med att skapa relationer eftersom en stor del av arbetstiden tas i anspråk av administration och möten, vilket minskar utrymmet för relationsskapande arbete. Även restid mellan skolor och omställningstid tar mycket tid för vissa lärare och för elevhälsan, detta på bekostnad av tid för att bygga relationer med eleverna. Därtill begränsas elevhälsans möjligheter att arbeta relationsskapande av att de, för att kunna bemanna flera skolor, ofta endast kan närvara en dag i veckan på respektive skola, vilket försvårar kontinuitet och därmed möjligheten att etablera och upprätthålla förtroendefulla relationer med eleverna

Skolans trygghetsarbete

Resultat från intervjuer med skolledning och elevhälsa visar att trygghetsarbetet bedrivs inom ramen för en organiserad grupp med flera professioner. Elevhälsan uttrycker att arbetet försvåras av bristande struktur och samordning samt avsaknaden av tydliga arbetsbeskrivningar och mandat.

Vidare framkommer att det saknas tillräckligt med tid för att hantera ärenden som rör kränkningar, vilket bidrar till att uppföljningen blir haltande. Vidare beskriver elevhälsan att samverkan inom gruppen påverkas av organisatoriska gränser, där olika tillhörigheter – exempelvis mellan elevhälsa och skolorganisation – skapar friktion i samarbetet. Därtill saknas kontinuerlig dialog mellan centrala funktioner, vilket påverkar både informationsflöde och kvaliteten i beslutsunderlagen.

Kränkningssanmälningar

Sammanställning av antalet registrerade kränkningssanmälningar i Prorenata för perioden 2025-01-01 – 2026-03-23.

	Skola	Antal dokumenterade kränkningssanmälningar	Andel elever	Flicka	Pojke
RO2	Gusums skola	144	60	27	33
	Ringarums skola	56	17	10	7
	Sörbyskolan	163	71	26	45
RO3	Vammarskolan	155	72	27	45

Den samlade statistiken över registrerade kränkningssanmälningar visar både övergripande mönster och lokala variationer mellan skolor och årskurser. Totalt har 521 anmälningar registrerats sedan införandet av Prorenata som system för rapportering, vilket ger en bild av förekomsten och karaktären av kränkningar. Antalet anmälningar per elev indikerar att vissa elever återkommer i flera ärenden.

När anmälningarnas innehåll sammanställs framträder skillnader mellan stadier och kontexter. På lågstadiet rör majoriteten av anmälningarna fysiska kränkningar mellan elever. Dessa incidenter sker främst på skolgården under raster och ofta är kopplat till specifika platser såsom fotbollsplaner, skogsområden och kapprum i samband med förflyttningar. Den näst vanligaste kategorin utgörs av verbala kränkningar, ett mönster som förstärks på mellanstadiet.

På högstadiet förändras karaktären på kränkningarna. Här dominerar verbala kränkningar, exempelvis tilltal, kommentarer och språkbruk mellan elever, även om fysiska incidenter fortfarande förekommer i viss utsträckning. Detta tyder på en förskjutning från mer fysiskt till mer socialt och språkligt uttryckta konflikter med stigande ålder.

Könsfördelningen visar att pojkar är överrepresenterade i anmälningarna på tre av fyra skolor, särskilt på Sörbyskolan och Vammarskolan, där antalet pojkar är närmare dubbelt så högt som antalet flickor. I Gusum är skillnaderna mindre, medan Ringarum uppvisar en relativt jämn könsfördelning, med en svag övervikt av flickor. Samtidigt har Ringarum betydligt färre anmälningar totalt, vilket kan indikera både faktiska skillnader i förekomst och variationer i rapporteringspraxis.

Sammanställningen av kränkningssanmälningar synliggör också vissa brister i dokumentationspraktiken. I flera fall saknas parallella anmälningar för både utsatt elev och den elev som utsatt någon annan, vilket innebär att ärenden ibland endast registreras utifrån den utsattas perspektiv.

Lärares syn på elevers motivation, psykisk hälsa och social dynamik

En central iakttagelse av enkätsvaren från skolans personal är att elever, särskilt i högre årskurser, upplevs ha låg motivation och svag framtidstro. Det tar sig uttryck i en uppgivenhet inför skolarbetet och en bristande vilja att anstränga sig. Lärarna relaterar uppgivenheten till faktorer såsom psykisk ohälsa, hemsituation, neuropsykiatriska svårigheter och låg motivation. Särskilt psykisk hälsa framträder som en central faktor som påverkar elevers lärande negativt. Samtidigt uppger lärare att de i många fall har förmåga att identifiera elever i riskzon i ett tidigt skede, men att detta inte alltid leder till tidiga eller tillräckliga insatser.

Samtidigt beskrivs hur enskilda elever kan ha stor påverkan på gruppdynamiken. Negativa ledare i klassen bidrar till att skapa en ogynnsam klassrumsmiljö, vilket i sin tur påverkar andra elever och riskerar att skapa en negativ spiral. Fritextsvar från lärarenkäten:

”Svårigheter med fokus och uthållighet: Elever som tappar fokus och uppgiftsorientering stör andra klasskamrater vilket kan medföra att fler elever får svår med fokus och studiero. Bristande läsuthållighet. Språkliga svårigheter. Elever har inte fått det stöd som krävs. Skolmiljön är inte tillräckligt trygg.”

En tydlig förändring över tid som lärarna menar har betydelse för elevernas motivation är bortfallet av gemensamma aktiviteter och traditioner. Tidigare återkommande inslag såsom turneringar, temadagar och kulturevenemang beskrivs ha haft stor betydelse för skolans sociala klimat och elevernas känsla av sammanhang. Avsaknaden av dessa aktiviteter upplevs ha påverkat skolans atmosfär negativt, särskilt för elever som har svårigheter i det traditionella skolarbetet men som tidigare kunnat stärka sin position i andra sammanhang.

Resultaten från lärarnas enkätsvar visar på behov av att stärka elevernas framtidstro och studiemotivation. Det framkommer att elever med goda studieresultat inte alltid väljer studieförberedande utbildningar, vilket kopplas till bristande vägledning och inspiration. Studie- och yrkesvägledningen beskrivs som otillräcklig, både vad gäller närvaro i verksamheten och kvalitet i arbetet. Ett utvecklingsbehov som lyfts är en mer aktiv och tidig vägledning, med kontinuerlig uppföljning från tidiga årskurser.

Elever som börjar skolan under pågående läsår

Under perioden 2022–2026 har Vammarskolan (årskurs 4–9) tagit emot 45 elever som har påbörjat sin skolgång mitt under pågående läsår. Dessa elever har antingen flyttat till kommunen tillsammans med sina familjer, placerats i familjehem i Valdemarsviks kommun eller anlänt från andra länder. Ett framträdande mönster är att majoriteten av dessa elever började i de senare skolåren, framför allt i årskurs 7 och 8, vilket inneburit

att de haft begränsad tid att nå kunskapsmålen på Vammarskolan innan övergången till gymnasiet. Elevgruppen kännetecknas av komplexa förutsättningar med instabil skolbakgrund med återkommande skolbyten eller avbrott i skolgången. Detta återspeglas i att en stor andel saknar betyg vid ankomst eller har bristfälliga kunskapsresultat. Samtidigt förekommer flera samverkande utmaningar: hög frånvaro, språksvårigheter, social problematik samt olika former av inlärningssvårigheter eller diagnoser.

Under perioden 2022–2026 har Gusums skola (F-åk 5) tagit emot 15 elever som påbörjat sin skolgång under pågående läsår. Till skillnad från högstadiet är elevgruppen jämnt fördelad över årskurserna, från förskoleklass upp till årskurs 5. En betydande andel elever har flyttat in från andra kommuner, en mindre andel kommer från andra länder. Samtidigt framträder en relativt hög andel familjehemsplacerade elever, för dessa elever indikerar resultaten social sårbarhet och behov av stabila strukturer och fungerande samverkan mellan olika aktörer.

Under perioden 2022–2026 har Sörbyskolan (F-3) tagit emot 21 elever som påbörjat sin skolgång under pågående läsår. Elevgruppen är huvudsakligen koncentrerad till årskurs 2 och 3. En stor andel elever har internationell bakgrund, med ursprung från olika länder, och nästan lika många har flyttat in från andra kommuner. Detta innebär att många elever befinner sig i en etableringsfas, både språkligt och socialt. En betydande andel har begränsade kunskaper i svenska, och vissa saknar helt tidigare skolbakgrund. Samtidigt finns en relativt hög andel elever med social problematik, exempelvis kopplad till instabil hemmiljö eller familjehemsplacering.

Under perioden 2022–2026 har Ringarums skola (F-6) tagit emot 10 elever som påbörjat sin skolgång under pågående läsår. Elevgruppen är huvudsakligen koncentrerad till de tidiga skolåren, med en tyngdpunkt i årskurs 1 och 3. Flera elever har bytt skola inom Valdemarsviks kommun och några har flyttat in från andra kommuner. Det finns även exempel på avbruten skolgång eller skolbyten kopplade till pedagogiska inriktningar.

Centrala mönster vid skolstart i Valdemarsviks kommun under pågående läsår

- 50 – 70% hade låg måluppfyllelse
- 30 – 45% hade språkliga utmaningar
- 25 – 35% hade social problematik
- 60 – 70% hade hög frånvaro (i högstadiet)

Elever i behov av stöd under skolgången identifierades i många fall redan i ett tidigt skede av skolgången. Samtidigt framträder ett mönster där problematiken tenderar att förstärkas över tid om adekvata stödinsatser uteblir eller inte är tillräckligt träffsäkra. Underlaget visar också att många elever har kunnat fullfölja sin skolgång med goda resultat när tidiga och samordnade insatser har satts in. Framgångsfaktorer som återkommer är en stabil skolnärvaro, en undervisning som anpassats efter elevens behov, tillitsfulla relationer till

vuxna i skolan samt en stärkt motivation. Därtill framstår kontinuitet i stödet över tid som avgörande för att skapa långsiktiga och hållbara positiva kunskapsresultat.

Elevhälsans roll, mandat och integration i skolan verksamhet

Centrala barn- och elevhälsan (CBEH) uttrycker att deras arbete står inför flera utmaningar kopplade till uppdrag, struktur och samverkan. Medarbetare inom CBEH beskriver att det saknas tydliga strukturer, gemensamma riktlinjer och i vissa delar även psykologisk trygghet, vilket påverkar samarbetet med skolledning och elevhälsoteamen som utgår från skolorna. I och med att CBEH upplever sitt uppdrag som otydligt har de utvecklat arbetssätt parallellt med skolans övriga verksamhet.

CBEH uttrycker en ambition att arbeta mer strategiskt och förebyggande, men upplever att arbetet ofta blir fragmenterat och i hög grad inriktat på enskilda elevärenden eller specifika lärarsituationer. Detta begränsar möjligheten att bidra till långsiktig skolutveckling. CBEH lyfter även att det förebyggande arbetet behöver stärkas. Det finns indikationer på att rutiner för att tidigt upptäcka risk för otillräckliga kunskapsresultat inte alltid följs, och att insatser i hög grad riktas mot individen snarare än mot lärmiljöer och relationella faktorer. Behov av kompetensutveckling och mer likvärdiga arbetssätt framhålls för att möjliggöra tidigare och mer samordnade insatser.

Vidare beskriver CBEH att de sällan deltar i pedagogiska diskussioner och involveras i liten utsträckning i analyser av skolklimat och elevers hälsa. De beskriver sig i vissa fall som organisatoriskt isolerad, med begränsad dialog med lärare och skolledning. Skillnader mellan lärare är stora – enligt CBEH efterfrågar vissa stöd och samverkan, medan andra avvisar samverkan med dem – vilket skapar ojämlikhet i elevers tillgång till stöd. Att de inte involveras kan enligt elevhälsan få betydande konsekvenser för enskilda elever:

"Elevhälsan har en annan kunskap om eleverna, vet hur de fungerar i vardagen och har suttit med dem när de mått dåligt eller gått emellan när det varit bråk, så vi vet hur de fungerar. När en åtgärd har satts in så har jag ofta känt att den är fel då den inte kommer fungera på den eleven, hade jag fått involveras så hade åtgärden blivit mer rätt eftersom jag känner eleven bäst".

Det framkommer också att CBEH i dagsläget inte fullt ut upplevs som en integrerad del av skolornas utvecklingsarbete, utan snarare som ett komplement. För att stärka rollen efterfrågas ökad samverkan genom regelbundna möten med rektorer, bättre insyn i verksamheternas behov samt tydligare ansvarsfördelning. Enligt lärarnas enkätsvar bedöms samarbetet med elevhälsan fungera relativt väl, men inte fullt ut.

”Förändra så fler i elevhälsan vill arbeta mer nära elever och lärare (XX är toppen, men inte övriga), mer speciallärare, ordna särskilda undervisningsgrupper för elever som inte mår bra och som skrämmer och stör sina klasskamrater.”

Arbetsätt, uppdrag och uppföljning inom socialtjänsten

Resultaten visar att socialsekreterarnas arbete i begränsad utsträckning är direkt kopplat till barns skolgång. Ledningen beskriver att socialtjänsten saknar ett uttalat uppdrag kopplat till barns skolgång och inte heller har formella mål inom detta område. I stället ligger fokus på att säkerställa goda levnadsvillkor i hemmet och på fritiden. Arbetet inriktas mot att skapa stabilitet genom stöd i vardagsrutiner, trygghet, psykisk hälsa och föräldrastöd.

Socialsekreterarna beskriver sin arbetsgrupp som välfungerande och att ha ett gemensamt ansvarstagande. Samtidigt beskriver de sin organisation som sårbar, då antalet socialsekreterare är begränsat. Enstaka ärenden med hög komplexitet och omfattning kan i praktiken uppta en betydande del av en hel tjänst, vilket medför en ökad arbetsbelastning för övriga medarbetare och minskar handlingsutrymmet i det löpande arbetet.

Kontaktvägarna till socialtjänsten från skolan sker i huvudsak genom orosanmälningar eller skolsociala team. I den inledande fasen, så kallad förhandsbedömning, beskriver socialsekreterarna att deras möjligheter att inhämta kompletterande information är begränsad. I denna fas så talar oftast socialsekreterare endast med vårdnadshavare som behöver bemöta oron i anmälan. Om kvarstående frågor eller oro föreligger efter att vårdnadshavare har bemött anmälan så fattas beslut om att inleda utredning, varvid mer systematisk informationsinhämtning sker.

Vid inledd utredning så använder sig socialsekreterarna av konsultationsdokumentet eller begär in utlåtande från förskola eller skola. Materialen innehåller frågor som rör barnets inlärning, skolresultat, närvaro och trivsel i skolan, föräldraförmåga, sociala relationer samt känslor och beteende. Dessa frågor ställs av socialsekreteraren till den personal inom förskola och skola som har god kontakt med barnet.

I samtal med barn används BBIC som grundstruktur för att säkerställa barnets perspektiv. Arbetsätten anpassas utifrån barnets ålder, mognad och den aktuella problematiken. Socialsekreterarna beskriver även att kompletterande kommunikativa verktyg används, exempelvis bildstöd som underlättar för barn att uttrycka känslor, upplevelser och mående.

Råd och stöd är en icke-myndighetsutövande, förebyggande och frivillig verksamhet som erbjuder tidiga insatser till barn, unga och deras familjer. Verksamheten riktar sig till kommuninvånare i behov av stöd, utan krav på biståndsbeslut eller föregående utredning enligt socialtjänstlagen. Insatserna aktualiseras genom egenkontakt från vårdnadshavare

eller unga, genom samverkan med skola och elevhälsa, oftast via skolsociala- och barnsociala team samt genom beslut från myndighet.

Verksamheten bemannas av familjebehandlare och samtalsbehandlare med olika kompetenser, där arbetet omfattar bland annat föräldrautbildningar, samtalsstöd till barn, unga och vårdnadshavare, relations- och strukturstöd samt deltagande i samverkansforum med skola och elevhälsa. Råd och stöd arbetar i huvudsak relationellt och systemiskt, med fokus på familjesituationen som helhet snarare än på barnets skolprestation isolerat.

Arbetet inom Råd och stöd beskrivs som i huvudsak förebyggande och inriktat på att stödja familjer, särskilt vårdnadshavare. En central del av arbetssättet är att stärka föräldraförmågan, exempelvis genom stöd kring vardagsrutiner såsom morgonrutiner. Insatser kan också inkludera deltagande i kartläggningsamtal, vilket i vissa fall leder till fortsatta stödinsatser riktade till familjen. I enstaka fall kan mer praktiska åtgärder förekomma, såsom att ordna transport till skolan eller närvaro i skolan, men detta beskrivs som väldigt sällsynta åtgärder som sätts in sent i processen.

Medarbetarna på Råd och stöd beskriver att de har ett stort handlingsutrymme, men saknar styrning och mål. De återger att de saknar bland annat rollbeskrivning, kartläggningsstöd och rutiner eller prioriteringar. Vilken insats det blir, vilka frågor som ställs vid informationsinhämtande och om barnets perspektiv inhämtas sker på initiativ av enskild medarbetare. Det saknas systematisk uppföljning för att följa upp om insatserna leder till förändring. Avslut av ärenden sker genom utslussning, men utan tydlig uppföljning av måloppfyllelse.

Samverkan

Det här avsnittet belyser hur samverkan mellan förskola, skola, Utsikten, elevhälsa, socialsekreterare samt Råd och stöd präglas av både strukturella och relationella hinder.

Infekterad samverkan och personbundenhet

Resultat från intervjuer med professionella i förskola, skola, Utsikten, elevhälsa, socialsekreterare samt Råd och stöd visar att samverkan beskrivs som konfliktpräglad och dålig kunskap om varandras uppdrag, ansvar och lagstiftning. Det finns en underliggande spänning mellan verksamheterna, där mål och visioner inte är samordnade och inte heller har utvecklats i takt med varandra. Detta leder till misstro, svårigheter att etablera fungerande samarbeten och i vissa fall en tendens att undvika samverkan. Samverkansklimatet präglas även av bristande tillit, förutfattade meningar och inslag av oprofessionellt bemötande, vilket kan påverka relationer mellan professioner och kvaliteten i det gemensamma arbetet samt till stigmatisering av elever och familjer. Här är ett exempel från skolan:

”Vi får tillbaka det väldigt ofta. Min känsla är ”varför pratar vi ens med socialtjänsten när vi ska göra allt?”. Det finns en stor misstro mot skolan, ingen tillit till oss alls. De kommer med pikar, inte så subtila heller, de uttrycker att skolan är helt värdelös även i gemensamma möten med elev och vårdnadshavare.”

Samtidigt beskriver socialsekreterare samt Råd och stöd att skolan i vissa fall är svår att få tillträde till och att samarbetet begränsas av en upplevelse av “stängda system”. Konfliktpräglad samverkan och bristande tillit påverkas även av skillnader i professionella kulturer och perspektiv. Dessa skillnader kan ta sig uttryck i revirtänkande och ömsesidiga föreställningar om vad ”den andra” verksamheten får, ska eller bör göra.

Vidare visar resultatet att socialtjänsten och skolan sällan möts gemensamt under pågående utredning som socialtjänsten genomför. Samverkan i form av möten aktualiseras eventuellt först efter avslutad utredning om socialtjänst bedömer att man behöver samverka i ärendet. Detta arbetssätt innebär att informationsutbytet under utredningens gång i huvudsak sker skriftligt eller på begäran. Samtidigt beskriver personal i skolan och förskolan återkommande i intervjuer och enkäter att de önskar mer återkoppling i ärendet och ibland avstannar sina egna insatser i väntan på initiativ från socialtjänsten efter man har gjort en orosanmälan eller tagit upp ärendet på skolsociala team. Socialtjänsten å sin sida återger att de inte återkopplar vid en orosanmälan men att anmälände part kan efterfråga återkoppling.

Sekretesslagstiftningen framträder som ett återkommande hinder för samverkan i de fall vårdnadshavare inte lämnar samtycke. Till skillnad från vissa andra delar av

socialtjänsten, exempelvis ekonomiskt bistånd, saknas möjligheter till sanktioner vid uteblivet samarbete. Detta begränsar socialtjänstens möjligheter att dela information och samverka med skolan, även när flera aktörer upplever oro för barnet. I intervjuer med socialsekreterare framkommer att samtycke från vårdnadshavare i regel betraktas som en förutsättning för att kunna lämna information till skolan i ett enskilt ärende. Samtidigt framgår att det råder olika uppfattningar inom socialtjänsten om vilken information som får lämnas till skolan utan samtycke.

Vissa socialsekreterare uppger att de endast får återkoppla att en orosanmälan har mottagits, medan andra menar att det även är tillåtet att informera om huruvida utredning har inletts eller inte. Det finns därmed ingen enhetlig praktik i frågan. Samtliga är dock överens om att ingen ytterligare information om ärendets innehåll eller handläggning får delas med skolan utan samtycke. Vidare framkommer att socialsekreterare sällan inhämtar samtycke för löpande informationsutbyte, om inte ett gemensamt möte med skolan planeras där informationsdelning bedöms som nödvändig.

Samverkan utan samordning

Både skola och socialtjänst upplever att samverkan i nuläget inte är tillräckligt integrerad i den ordinarie styrningen. Särskilt socialtjänstens roll i skolrelaterade frågor framstår som odefinierad. Socialtjänsten upplever att de i liten utsträckning ges tillträde till skolans verksamhet och har begränsad fysisk närvaro i skolmiljön. Ett återkommande förslag i materialet är att öka socialtjänstens närvaro i skolan som ett led i att stärka relationsskapande arbete med barn och unga samt tidiga insatser. Samtidigt upplever sig socialtjänsten ha begränsat ansvar och handlingsutrymme över skolrelaterade frågor, vilket blir tydligt för skolans personal när de ber socialtjänsten om hjälp med att exempelvis stötta barn och familj att komma till skolan.

Samverkan framstår vidare som starkt personbunden, vilket skapar en sårbar och instabil organisation. Samverkan beskrivs sakna strukturer kopplade till roller och funktioner och att samarbetet stannar av eller faller när en person slutar. Kunskap och arbetssätt överförs i begränsad utsträckning inom de egna organisationerna, vilket leder till att arbetet kraftigt varierar mellan verksamheter, arbetsgrupper och individer. Denna variation förstärker bristen på kontinuitet och bidrar till att samverkan blir beroende av enskilda personers engagemang och kompetens, snarare än av etablerade strukturer.



Känns inte som skola och socialtjänst drar åt samma håll. Saknar ömsesidig respekt för våra olika professioner.

Fritextsvar enkät, lärare

Organisatoriskt mellanrum

Ett centralt resultat är förekomsten av ett organisatoriskt "mellanrum" mellan skola och socialtjänst. I detta mellanrum är ansvarsfördelningen oklar, information riskerar att falla bort och ingen aktör tar ett övergripande ansvar. Detta beskrivs som ett systemfel snarare än enskilda brister, med konsekvenser såsom otydliga frånvarorutiner, begränsad insyn för socialtjänsten i skolans arbete samt begränsad återkoppling från socialtjänsten till skolan. Här är ett exempel från socialtjänsten:

"Det finns ett tydligt mellanrum. Barn med skolfrånvaro på 1 år, och skolan har gjort allt. Vi ser inga brister hos vårdnadshavare – då har vi svårt att göra något mer. Vi inleder inte ens utredning från socialtjänsten då."

Resultaten visar att detta mellanrum är särskilt påtagligt i ärenden som rör barn med långvarig skolfrånvaro. Skolnärvaro framträder som den viktigaste strategiska frågan. Både skola och socialtjänst beskriver skolnärvaro som den viktigaste skyddsfaktorn för barn och unga. Trots detta uppstår i dessa situationer ett organisatoriskt mellanrum där ingen aktör tar ett samlat ansvar. Skolan beskriver att de har uttömt sina möjligheter, samtidigt som socialtjänsten bedömer att det inte föreligger tillräckliga skäl för att öppna en utredning. Vårdnadshavare förväntas ta ansvar för att barnet kommer till skolan, men saknar i vissa fall förutsättningar att fullgöra detta ansvar. Konsekvensen blir att eleven riskerar att bli utan samordnat stöd.

Samtidigt framträder samverkan som en underprioriterad och resurskrävande funktion inom både skola och socialtjänst. Den beskrivs kräva både tid, ekonomiska resurser och tydlig prioritering från ledningsnivå. Behovet av att inkludera fler samverkansparter såsom polis, kyrka, lokala aktörer och fritidsverksamheter lyfts särskilt.

Resultaten visar även att det saknas en tydlig funktion med ansvar för att leda samverkan, hålla ihop processer och säkerställa kontinuitet. Ett återkommande behov som identifieras är därför en neutral samordnande funktion mellan skola och socialtjänst, med ansvar för att initiera och strukturera möten, definiera deltagande aktörer samt leda samverkansprocesser. Avsaknaden av tydlig operativ ledning innebär att frågor som skulle kunna hanteras nära verksamheten i stället ofta lyfts uppåt i organisationen, vilket fördröjer processer och bidrar till ineffektivitet.

Barn- och skolsociala team

I intervjuer med både skolans och socialtjänstens professioner framträder samverkan som en central komponent i skolans arbete och omfattar såväl intern samverkan mellan arbetslag och elevhälsa som extern samverkan med aktörer såsom socialtjänst, BUP och habilitering. Därtill är samverkan med vårdnadshavare en viktig del i arbetet. Barn- och skolsociala teamen lyfts särskilt fram som en betydelsefull struktur som samlar flera

professioner från både skola och socialtjänst. Dessa tvärprofessionella team möjliggör gemensamma kartläggningar, samordnade insatser samt stöd till både barn/elev och familj. Arbetet bedrivs på flera nivåer – främjande, förebyggande och genom individuella insatser – och resultaten indikerar att denna form av samverkan kan bidra till att bryta negativa mönster, inte minst vid problematisk skolfrånvaro.

Samtidigt visar resultaten att barn- och skolsociala teamen saknar en stabil och tydligt definierad struktur, rutiner och gemensamma metoder. Det finns inte heller någon gemensam metod för analys, planering av insatser eller uppföljning, vilket resulterar i kortsiktiga och reaktiva åtgärder. Arbetet präglas av ett pågående sökande efter roller och uppdrag mellan mötesdeltagarna. Teamen tenderar att fokusera på individärenden snarare än att arbeta på systemnivå, vilket begränsar dess förebyggande potential. Förväntningarna på teamen upplevs därmed inte uppfyllas, och arbetet beskrivs som mer fungerande i teori än i praktik.

Socialekreterarna och Råd och stöds upplevelse är att de ofta kopplas in sent i processer, trots önskemål om tidig information vid exempelvis skolfrånvaro. Ofta kan Råd och stöd inte erbjuda sitt stöd när eleven redan varit frånvarande i flera månader. De upplever att skolan har en hög acceptans för vad som definieras som hög frånvaro och att signaler ibland ges först när eleven varit frånvarande cirka 30 procent från skolan. Den sena informationen kopplas till otydliga rutiner och bristande informationsdelning. Skolans upplevelse är att socialtjänsten inte alltid kan ta vid när de upplever familjära och sociala utmaningar kring en elev. Samtidigt uppger både skola och socialtjänst att ärenden som skolan lyfter till socialtjänsten ofta återförs, med hänvisning till att tillräckliga insatser inte anses vara genomförda inom skolan. Skolledningen upplever samtidigt att socialtjänsten i dessa fall inte erbjuder tillräckligt stöd, vilket skapar frustration. I detta sammanhang framkommer även att följsamheten till rutiner inom skolan, särskilt på lärarnivå, varierar, vilket ytterligare kan försvåra hanteringen av ärenden.

Ineffektivitet samt avsaknad av uppföljning

Personbundenheten är påtaglig även inom barn- och skolsociala teamen och bidrar till ytterligare sårbarhet. När nyckelpersoner är frånvarande ställs möten in och arbetet avstannar. Information tenderar att stanna hos enskilda personer och sprids inte systematiskt inom organisationerna, vilket försvårar kontinuitet och lärande. Skolledningens mandat finns formellt, men används inte fullt ut enligt socialtjänsten, medan socialekreterare har mandat inom socialtjänstens område men saknar motsvarande i skolrelaterade frågor. Detta skapar ett beslutsvakuum, där beslut fördröjs eller uteblir och ansvar riskerar att falla mellan aktörerna.

Möten inom de barn- och skolsociala teamen beskrivs ofta ha begränsad effekt. Trots att möten kontinuerligt genomförs leder de sällan till tydliga beslut eller handlingsplaner. Problem som lyfts är otydligt syfte, bristande fokus samt ett stort antal deltagare, vilket försvårar effektiva arbetsprocesser. I vissa fall upplever socialtjänsten att deras

medverkan inte är relevant, och att ärenden riskerar att avslutas utan tillräcklig uppföljning.

Brister i uppföljning och återkoppling är genomgående. Uppföljning av insatser sker sällan systematiskt, och såväl skola som socialtjänst brister i att återkoppla och dokumentera genomförda åtgärder. Om dokumentation finns upplevs den som otydlig och delas inte på ett strukturerat sätt med personal som inte varit med på mötet eller med elev och vårdnadshavare, vilket ytterligare försvårar samordning. Slutligen framkommer att de barn- och skolsociala teamen upplevs som alltför mötesfokuserade, med begränsat utrymme för operativt arbete nära elever.

Skolfrånvaro

Underlag från CBEH visar att det för närvarande finns sex elever i årskurs 6–9 med omfattande och långvarig skolfrånvaro. För flera av eleverna har frånvaron varit etablerad under en längre tid, i vissa fall sedan årskurs 6 eller 7, medan den för andra har utvecklats under innevarande läsår. Utöver dessa elever bedöms ytterligare cirka 5–10 elever befinna sig i riskzon för att utveckla mer omfattande skolfrånvaro. För denna grupp beskrivs situationen i nuläget som relativt under kontroll, men kräver fortsatt uppmärksamhet och tidiga insatser.

Resultaten från genomlysningens elevenkät visar att 10 procent av eleverna uppger att de har en frånvaro som överstiger 15 procent. Samtidigt svarar 32 procent att de inte vet hur deras frånvaro förhåller sig till denna nivå. Resterande 58 procent uppger att de inte har en frånvaro över 15 procent.

Orsaker till skolfrånvaro

Elevhälsan och speciallärare beskriver psykisk ohälsa, somatiska besvär, låg motivation samt skolmotstånd som centrala orsaker till frånvaro. Sociala medier lyfts som en bidragande faktor, där konflikter och social stress från fritiden påverkar elevernas mående i skolan. Det beskrivs även att sömnbrist och ständig uppkoppling påverkar elevernas ork och koncentration.

Den vanligaste orsaken till skolfrånvaro, enligt elevenkäten, är sjukdom. Även oro, ångest och stress framträder som bidragande faktorer. I årskurs 7–9 framträder även trötthet som orsak, vilket förstärks i fritextsvar där elever beskriver problem kopplade till sömn, hög arbetsbelastning och psykisk ohälsa.

Samtidigt framträder hemsituationen som en central förklaringsfaktor. Socialsekreterare beskriver att skolfrånvaro ofta kan kopplas till familjeförhållanden, såsom arbetslöshet, psykisk ohälsa eller vårdnadshavares egna negativa erfarenheter av skolan. I vissa fall beskrivs även hur barn stannar hemma för att skydda en vårdnadshavare eller påverkas av social ångest i familjen. Även Råd och stöd delar bilden av att hemmasituationen har

stor betydelse, och lyfter särskilt behovet av stöd till vårdnadshavare kring struktur, rutiner och barns sömn.

Därtill framkommer i lärarnas enkätsvar att skolans rutiner och system för frånvarohantering kan påverka frånvaromönster. Det beskrivs som relativt enkelt för vårdnadshavare att registrera frånvaro för enstaka lektioner under skoldagen, vilket kan möjliggöra selektiv närvaro. Avsaknaden av direkt kontakt mellan skola och hem i samband med frånvaroanmälan kan därmed minska möjligheterna till dialog, uppföljning och tidig upptäckt av problematisk frånvaro.

Vidare framhålls att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) kan vara i behov av anpassningar i lärmiljön och att utmaningar med att få till detta kan bidra till att skolmiljön upplevs som svårhanterlig för denna målgrupp, vilket i sin tur ökar risken för frånvaro.

Hantering av skolfrånvaro

Resultaten från intervjuer med såväl skolans som socialtjänstens professioner visar att hanteringen av skolfrånvaro präglas av bristande samordning, sen upptäckt och otydliga ansvarsförhållanden mellan verksamheterna. Elevhälsan beskriver att lärare arbetar relativt isolerat utan tillräcklig samordning av stödinsatser, och även om mentorer fångar upp elevers frånvarosituation är det oklart i vilken utsträckning information delas vidare i kollegiet. Detta kan leda till att en elevs närvaro och frånvaro varierar mellan olika ämnen beroende på enskilda lärares bemötande och anpassningar. Elevhälsan beskriver även att lärares förhållningssätt i vissa fall är återhållsamt, där man undviker att ställa fördjupande frågor, vilket ytterligare kan försvåra tidig upptäckt av problem. Vidare lyfts strukturella hinder i arbetet med frånvaro av skolledningen, såsom avsaknad av fungerande system för att skapa överblick över frånvaro.

Vårdnadshavare beskriver i intervjuer att det finns en variation i hur skolor agerar vid frånvaro. I vissa fall sker kontakt samma dag, medan andra uppger att kontakt tas först efter en vecka eller inte alls vid anmäld frånvaro. Det framkommer också skillnader i krav från skolan, exempelvis kring läkarintyg, vilket bidrar till en otydlig och ojämlig hantering enligt vårdnadshavare.

Råd och stöd uppger att de ofta får information om skolfrånvaro för sent, ibland först efter att en elev varit frånvarande under flera månader. Det finns en upplevelse av att skolan har en hög tolerans för frånvaro och att signaler i vissa fall uppmärksammas först när frånvaron når omkring 30 procent. Detta tyder på att befintliga rutiner för tidig upptäckt och uppföljning inte tillämpas konsekvent. Socialsekreterare uppger att en stor andel av skolans oroanmälningar rör frånvaro, men att det råder osäkerhet kring i vilken utsträckning frånvaro i sig kan ligga till grund för att öppna en utredning. Enligt socialsekreterare leder frånvaro i praktiken sällan, om någonsin, till att de öppnar en utredning om inte andra problem också föreligger. Vidare beskrivs att ansvar för

skolnärvaro måste variera mellan vårdnadshavare, skola och socialtjänst beroende på barnets behov och att samverkan kräver flexibilitet och nya arbetssätt.

Samtidigt framträder exempel på fungerande arbetssätt, där tydliga rutiner för uppföljning och stöd vid återgång till skolan bidrar till ökad närvaro. Skolledningen beskriver långvarig skolfrånvaro som en av skolans största utmaningar och prioriterade fråga. Skolan arbetar med individuella anpassningar och lösningar, men når ofta en punkt där ansvaret i praktiken övergår till vårdnadshavarna. Samtidigt framhålls att många elever med omfattande frånvaro haft svårigheter redan i tidigare skolår, vilket understryker behovet av tidiga insatser.

Orosanmälningar

Skolan, liksom privatpersoner, har möjlighet att använda ett anmälningsformulär via [kommunens hemsida](#) vid orosanmälningar. Enligt socialsekreterare saknas det dock etablerade rutiner för återkoppling till anmälare. Det innebär att skolan i regel inte får information om huruvida anmälan har mottagits eller om en utredning har inletts, även om det finns möjlighet för den anmälande verksamheten att efterfråga sådan information. Denna möjlighet utnyttjas emellertid sällan.

Vidare framkommer att rutinerna inom skolan varierar avseende vem som står som formell anmälare. I vissa fall anges rektor som anmälare, även när oron ursprungligen har identifierats av annan personal. När rektor står som anmälare riktar socialtjänsten vid behov sina följdfrågor till rektor, som i sin tur ofta hänvisar vidare till den pedagog, lärare eller profession som har närmare kännedom om ärendet. Resultatet visar dock att denna typ av fördjupande kontakt sällan förekommer. Bedömningar grundas i stället i huvudsak på den information som framgår av anmälan samt på vårdnadshavares bemötande av den uttryckta oron.

Resultatet från förskolans och grundskolans enkätsvar visar att det finns en hög kännedom om skolans rutin för orosanmälan, och en majoritet vet när en anmälan ska göras. Samtidigt framträder en osäkerhet i den praktiska tillämpningen. Endast en mindre andel känner sig trygga i att genomföra en orosanmälan, och många uppger att de aldrig har gjort en sådan. Samtidigt finns en önskan om återkoppling från socialtjänsten efter orosanmälan. Endast en mindre andel uppger att de får tillräcklig återkoppling från socialtjänsten, vilket försvårar fortsatt arbete och uppföljning samt skapar en viss osäkerhet.

Osäkerheten hänger samman med en rädsla för att göra fel, oro för hur relationen till vårdnadshavare påverkas samt de särskilda förutsättningar som en mindre ort kan innebära där ”alla känner alla”. Vidare identifieras flera strukturella hinder i samverkan med socialtjänsten, där brist på återkoppling framstår som det mest framträdande. Även sekretess, bristande dialog och kontinuitet samt upplevelsen av att pedagoger och lärare står långt från beslutsprocesser lyfts som begränsande faktorer. Fritextsvar från lärarnas enkätsvar på frågan: ”vilka hinder finns i samverkan mellan skola och socialtjänst?”

”När vi gör anmälningar så får vi ingen återkoppling om vad som hänt eller om det är nerlagt. Vi vet inte om de agerar eller inte. Det vi ofta får höra är från VH och det är inte säkert att det stämmer. Det tar mycket tid att göra anmälan på anmälan utan att få någon återkoppling om vad som händer.”

”Inga. Skolsociala har varit väldigt bra och jag har tidigare tyckt att det fungerat väldigt bra men vi har ett fall nu där vi larmar och larmar men soc har inte ens öppnat ett ärende.”

”Borde inte vara några hinder alls, då vi jobbar med samma elever. Önskar ett bättre samarbete med dem. Känns inte som vi på skolan får någon återkoppling. Det skulle kunna fungera så mycket bättre och därmed gynna först och främst elevens mående såklart och som självklart i sin tur påverka skolresultaten.”

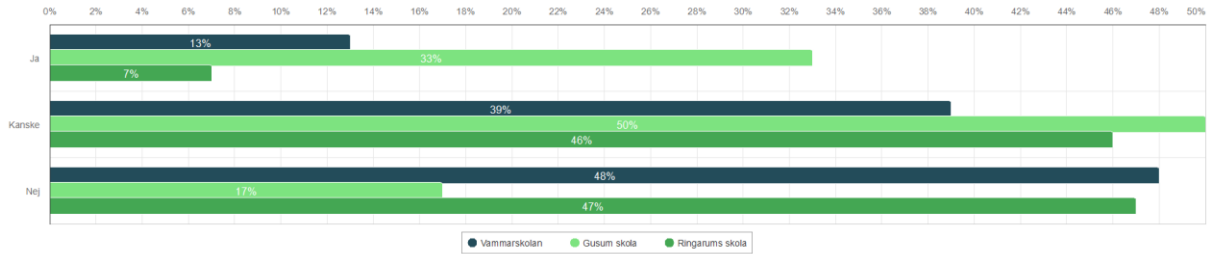
Vidare framkommer i intervjuer med skolans professioner ett behov av bättre samverkan mellan skola och socialtjänst för att uppnå en gemensam förståelse för barnets bästa och ett långsiktigt, sammanhållet perspektiv från förskola till skola i syfte att förbättra barns utveckling och framtida skolresultat.

Mot denna bakgrund redovisas nedan antal inkomna orosanmälningar från skolan och förskolan. Det är dock viktigt att notera att socialtjänstens statistik bygger på hur anmälningar kodas utifrån angiven orsak. I dagsläget finns ingen egen kod för skolfrånvaro. I stället registreras eventuellt skolfrånvaro inom skolproblem, oro för barn eller oro för ungdom, men detta kan även innefatta annan problematik. Samtidigt framkommer i intervjuer med socialsekreterare att stor andel av orosanmälningarna från skolan i praktiken grundar sig i oro kring skolfrånvaro. Detta innebär att den statistiska redovisningen inte fullt ut synliggör frånvarons omfattning som orsak till orosanmälan, utan behöver tolkas i ljuset av intervjumaterialet.

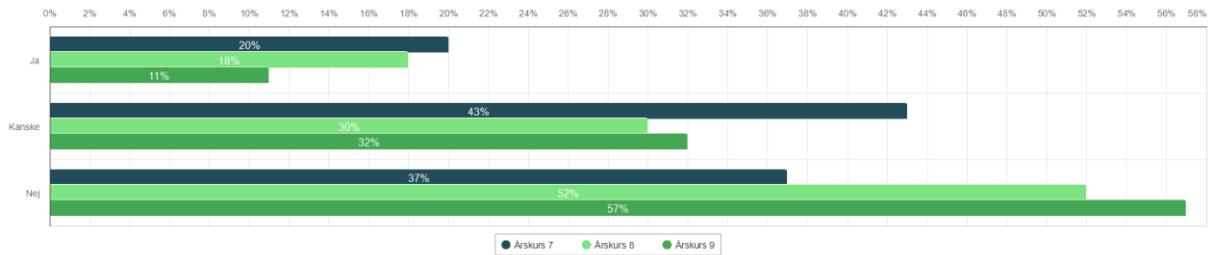
Orsak		Utåtagerande beteende	Barn-misshandel	Bostads-frågor	Familjevåld	Oro för barn	Oro för ungdom	Psykiska problem hos barn/ung	Sexuella övergrepp	Skolproblem	Störande beteende	Antal
Tidpunkt												
2024	sep	2										2
	okt				2	1	2					5
	nov					1	3			3		7
	dec					3		1				4
2025	jan					2	1					3
	feb	1							1			2
	mars	1		1		2						4
	april						1					1
	maj						1					1
	sep		1				1					2
	okt					3	1			2		6
	nov						3	1		1		5
	dec					3	1			1	2	7
2026	jan		2			2	1		1			6
	feb					7	6					13
	mars		1				1					2
Antal		4	4	1	2	24	22	2	2	7	2	70

Elevers kunskap och upplevelse av socialtjänst

Resultat från elevenkäten visar att elever i årskurs 6 i olika utsträckning, och beroende på vilken skola de går i, skulle vända sig till socialtjänsten vid problem i hemmet eller dåligt mående:



På högstadiet varierar andelen som skulle vända sig till socialtjänsten vid problem i hemmet eller dåligt mående beroende på årskurs:



Elevernas kunskap om socialtjänsten är generellt begränsad och beskrivs ofta i termer av att de ”inte vet” eller ”inte vet så mycket”. Samtidigt associeras socialtjänsten främst med stöd till barn och familjer i svåra situationer. När det gäller kontaktvägar föredras i hög grad digitala former, såsom sms och chatt, medan fysiska besök på socialkontor är minst attraktiva.



”Socialtjänsten är bara massa tanter som vill prata med en och det gör det bara jobbigare och de gör inte det som de borde eller faktiskt behöver och man vågar inte säga vad man vill”

”Hur ska jag veta?”

”Inget, tycker att ni borde komma till skolan o prata om det”

Fritextsvar enkät, ungdom/elev

Sociala och relationella faktorerers betydelse för skolresultat och stödbehov

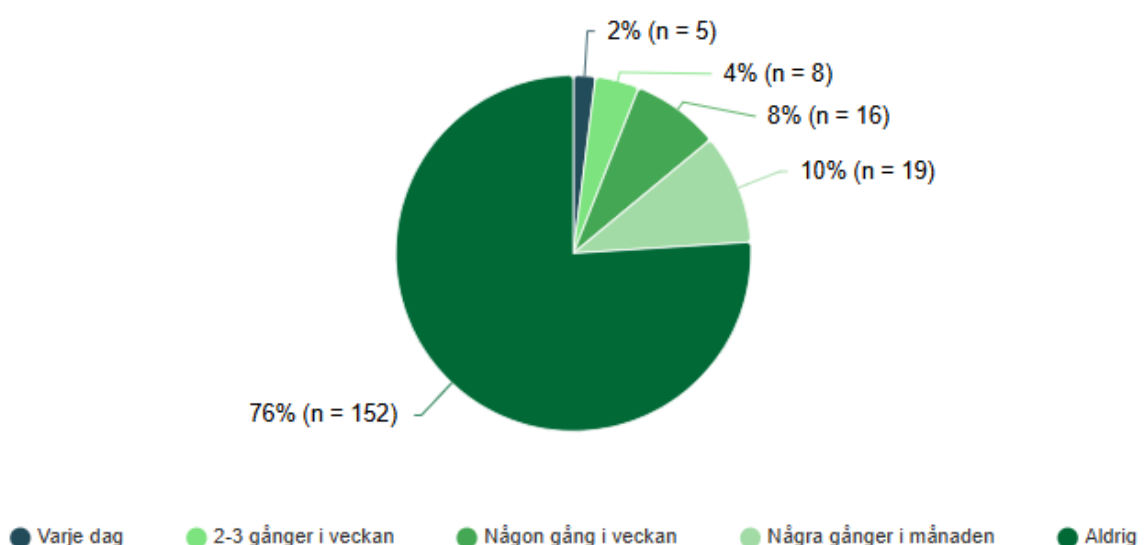
Det här avsnittet belyser hur familjens resurser, förutsättningar och relation till skolan samspelar med elevers skolresultat och välmående, samt hur dessa faktorer påverkar behovet av och tillgången till stödinsatser.

Familjens situation

I resultatet från den årliga ”Om mig”-enkäten framträder tydliga mönster som pekar på både styrkor och utmaningar i elevernas skolrelaterade situation. En stor andel elever uppger att de har tillgång till emotionellt stöd i hemmet, exempelvis genom att vårdnadshavare finns tillgängliga vid problem. Dock finns tydliga socioekonomiska skillnader: elever som uppger en sämre familjeekonomi rapporterar i lägre utsträckning att de får hjälp med läxor och skolarbete.

Resultaten från genomlysningens elevenkät visar vidare att elevers hemsituation i vissa fall påverkar skolprestationer negativt. Det kan handla om brist på studiero, otrygga hemförhållanden eller annat i hemmet som konkurrerar med skolarbetet. Detta bekräftas delvis av lärarnas enkätsvar, där det framgår att samverkan med vårdnadshavare generellt fungerar väl, men att graden av delaktighet varierar. Vissa vårdnadshavare är mycket engagerade, medan andra har begränsade möjligheter att delta i skolans arbete.

I elevenkäten för årskurs 6–9 ingick påståendet ”Min hemsituation gör det svårt för mig att sköta skolarbetet”, där resultaten visar att:



Det finns en återkommande upplevelse bland skolpersonalen att de har begränsade verktyg för att hantera elever vars svårigheter är kopplade till hemmiljön. Skolledningens upplevelse är att elever inte får stöd i hemmet med skola, fritidsaktiviteter och mående idag i samma utsträckning som för tio år sedan.

Vårdnadshavare uppger i intervjuer att de i många fall vill stödja sina barn men att de upplever svårigheter, exempelvis kopplat till tidsbrist, språkliga hinder eller osäkerhet kring skolans krav och arbetssätt. Vårdnadshavare beskriver också en osäkerhet i hur de bäst kan hjälpa till med skolarbetet, särskilt i högre årskurser.

Vårdnadshavares perspektiv på skolans stöd

Resultaten från intervjuer med vårdnadshavare visar att elevers förutsättningar att nå skolans mål i hög grad påverkas av kvaliteten i undervisningen och tillgången till stödinsatser. Dessa faktorer framstår inte som likvärdiga, utan varierar både mellan olika skolor och mellan lärare inom samma skola.

Vårdnadshavare beskriver hur denna variation får direkta konsekvenser för elevers möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen, särskilt för elever i behov av stöd. Skillnaderna tar sig uttryck i såväl pedagogiskt ledarskap som i hur undervisningen struktureras och hur stöd organiseras. I vissa fall beskrivs verksamheter där det finns tydliga strukturer, fungerande stödinsatser och en hög grad av tillgänglighet från skolans sida. I andra fall framträder en mer fragmenterad bild, där brister i struktur, kommunikation och kontinuitet påverkar både elevens trygghet och måluppfyllelse. En vårdnadshavare som har barn i olika skolor beskriver det så här:

”Klassrummen är också så olika, i ett klassrum finns hörselkåpor och skärmväggar till alla elever medan ett annat klassrum på samma skola ser ut som en traditionell sittning med katederns längst fram.”

Övergångar mellan skolor och stadier framstår som särskilt sårbara och bristande situationer enligt vårdnadshavarna. Återkommande i intervjuerna beskrivs att överföring av information och kontinuitet i stödinsatser brister i dessa skeden. Avsaknaden av en sammanhållen ”röd tråd” i undervisning och stöd innebär att elever riskerar att behöva börja om i nya sammanhang, vilket kan leda till försämrade förutsättningar både kunskapsmässigt och socialt. Detta gäller särskilt för elever med tidigare identifierade behov, där bristande överlämning kan innebära att stödinsatser fördröjs eller uteblir.

Vidare visar resultaten att strukturer för uppföljning och återkoppling varierar mellan skolor. Vårdnadshavare beskriver att dialogen med skolan i vissa fall är regelbunden, tydlig och tillgänglig, medan den i andra fall upplevs som begränsad eller otydlig. Vårdnadshavare ger exempel som att de inte får information om risk för F förrän vid utvecklingssamtal, vilka genomförs två gånger per år, vilket upplevs vara för sent för att

kunna vidta åtgärder på hemmaplan. Denna variation bidrar till ojämlika förutsättningar för elever, där tillgången till stöd och anpassningar i praktiken blir beroende av vilken skola och i vissa fall vilken enskild lärare eleven möter. Vårdnadshavare upplever att stödinsatser ibland är kortsiktiga, otydligt kommunicerade eller avslutas utan tillräcklig återkoppling. De efterfrågar en mer långsiktig planering, tydligare struktur kring exempelvis prov och läxor samt en fast kontaktperson i frågor som rör stöd för eleven. Samtidigt framhålls att individuella anpassningar och relationsbaserat stöd kan fungera väl, särskilt när de genomförs konsekvent och över tid.

Vårdnadshavares upplevelser av trygghet och samverkan med skolan

Vårdnadshavare beskriver i intervjuer att trygghet är den enskilt viktigaste faktorn för en lyckad skolgång. Resultatet visar att vårdnadshavarna generellt upplever att skolorna i kommunen är trygga för deras barn. Framför allt i låg- och mellanstadiet framträder en övervägande positiv bild av trygghet. Samtidigt lyfts exempel från en enskild klass där vårdnadshavare uppger att åtgärder för att hantera problem i gruppen inte har varit tillräckliga. I detta fall beskrivs en situation där kränkande språkbruk och störningar förekommer återkommande, samt att elever i begränsad utsträckning tillfrågas om sin upplevelse av situationen. Vårdnadshavare uppger att insatser riktade mot de elever som bidrar till situationen har varit otillräckliga, vilket påverkar övriga elever i klassen. Samtidigt finns exempel där riktade insatser i andra klasser uppges ha haft effekt.

Vidare framkommer att vårdnadshavare efterfrågar tydlig och kontinuerlig kommunikation från skolan, särskilt i samband med extra stödinsatser, risk för underkända betyg samt uppföljning av åtgärdsprogram. Det beskrivs även variationer i kommunikation och samverkan i samband med personalförändringar, där relationen till enskilda medarbetare uppges ha betydelse. Flera vårdnadshavare uppger att information om förändringar eller avslut av stödinsatser inte alltid kommuniceras, vilket påverkar möjligheten till uppföljning och fortsatt stöd i hemmet.

Barns trivsel och trygghet i förskolan

Resultaten från förskolans årliga vårdnadshavarenkät 2025 (RO1) visar sammantaget en positiv bild av förskolans verksamhet. En tydlig majoritet av vårdnadshavarna uttrycker att deras barn trivs, känner sig trygga och blir bemötta med respekt. Vårdnadshavarna upplever att personalen är engagerad, tillgänglig och mån om barnens välbefinnande.

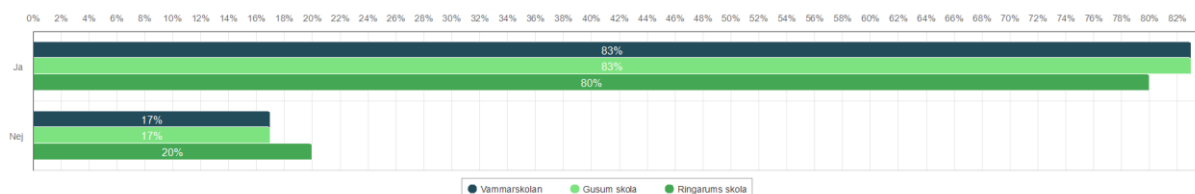
Trygghet och omsorg är de områden som får allra starkast gensvar. De flesta vårdnadshavare upplever att deras barn känner sig säkra i förskolan och att personalen agerar när konflikter uppstår. Även bemötandet gentemot vårdnadshavare skattas högt, vilket tyder på att samverkan mellan hem och förskola fungerar väl. Information om barnets vardag och utveckling upplevs i huvudsak som tillräcklig och tydlig.

När det gäller undervisning och lärande är bilden över lag positiv. Vårdnadshavarna upplever att barnen får möjlighet att utvecklas, leka och lära i en stimulerande miljö. Det finns en upplevelse av att verksamheten väcker nyfikenhet och stödjer barnens utveckling. Samtidigt är detta område något mer varierat i svaren jämfört med trygghets- och bemötandefrågorna.

Vissa utvecklingsområden framträder också i materialet. Några vårdnadshavare uttrycker önskemål om ännu tydligare kommunikation, särskilt kring förändringar, planering och hur förskolan arbetar med specifika utvecklingsområden. Det finns även indikationer på att information kring särskilt stöd, likabehandlingsarbete eller hur konflikter hanteras kan göras mer transparent.

Elevers trivsel, trygghet och delaktighet på mellanstadiet

Resultaten från mellanstadiets årliga trygghets- och trivselenkäter, tillsammans med elevenkäten som specifikt tagits fram för genomlysningen (årskurs 6), visar sammantaget att en stor majoritet av eleverna upplever trivsel och trygghet i skolan. ”Jag känner mig trygg i skolan”:



Samtidigt framträder en mer nyanserad bild där vissa utmaningar kvarstår. Retningar, skojbråk och kränkningar uppges förekomma, och en del elever uttrycker osäkerhet kring i vilken utsträckning sådana situationer sker. Även om de flesta elever vet vilken vuxen de kan vända sig till och upplever att vuxna i många fall agerar när något händer, finns indikationer på att tryggheten inte är heltäckande i alla situationer.

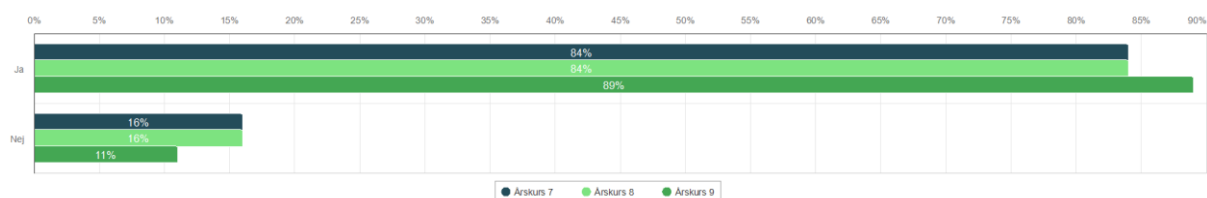
När det gäller den fysiska skolmiljön framträder vissa otrygga platser, även om majoriteten av eleverna inte upplever att det finns specifika platser där de känner sig rädda. De miljöer som lyfts handlar främst om raster och gemensamma utrymmen, såsom skolgårdar, korridorer, omklädningsrum, skogsområden och i vissa fall matsalen. Detta tyder på att tryggheten i hög grad är situationsbunden och kan variera beroende på tid och plats.

Sociala medier framträder i båda materialen som en parallell arena där kränkningar och obehagliga kommentarer kan förekomma. Även om många elever inte uppger att de själva blivit utsatta, finns exempel på negativa erfarenheter, såsom förolämpningar, svordomar och hot i digitala forum. Detta visar att trygghetsarbetet behöver omfatta både skolans fysiska och digitala miljöer.

Vidare visar resultaten från genomlysningens elevenkät att elevdelaktigheten i frågor som rör stödinsatser är begränsad. Endast en mindre andel elever uppger att de känner sig delaktiga i möten kring sina egna stödbehov, medan många inte har deltagit eller inte minns om de gjort det. Detta indikerar ett utvecklingsområde när det gäller att stärka elevers inflytande och delaktighet i processer som rör deras egen skolgång.

Elevers trivsel, trygghet och delaktighet på högstadiet

Resultatet från högstadiets årliga trivsel- och trygghetsenkät samt elevenkäten som specifikt tagits fram för genomlysningen (årskurs 7–9) visar över lag en stabil men varierad bild av elevernas upplevelser på högstadiet. Eleverna uttrycker i stor utsträckning att de trivs och känner sig trygga i skolan och att de inte är rädda för andra elever. ”Jag känner mig trygg i skolan”:



Däremot visar svaren kring kränkningar och skojbråk att det finns en normalisering av vissa negativa beteenden, där elever inte fullt ut upplever att vuxna alltid ser eller agerar. Upplevelsen av rastmiljön är mer osäker än den generella känslan av trygghet i skolan. Fritextsvaren bekräftar detta och pekar särskilt ut korridorer, toaletter och vissa klassrum som otrygga miljöer.

Få elever uppger att de är rädda för lärare eller annan personal, och många vet vilken vuxen de kan vända sig till om något händer. Samtidigt minskar förtroendet för vuxna succesivt med stigande ålder. Eleverna vänder sig främst till mentorer och klasslärare för stöd, men det förekommer också att elever uppger att de saknar någon att vända sig till, särskilt i högre årskurser.

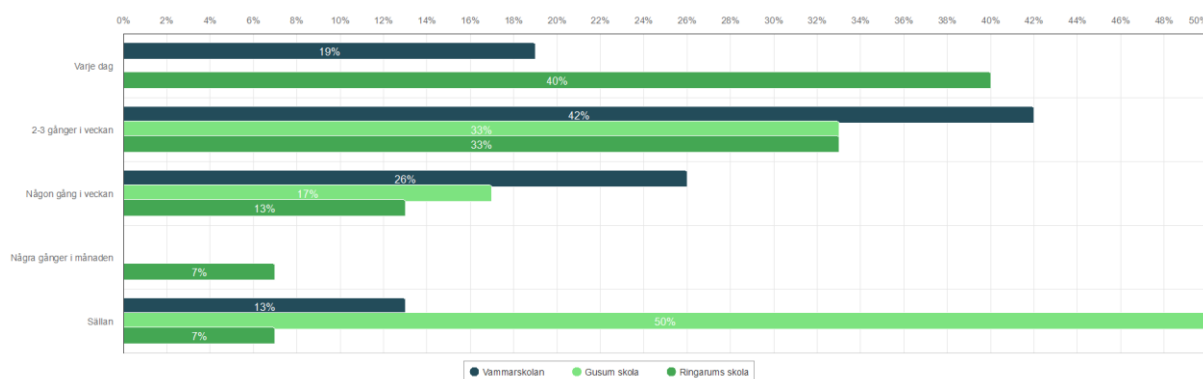
Skolmåltiderna är ett tydligt missnöjesområde. En majoritet uppger att maten inte smakar bra och att de inte blir mätta. Även om personalen i matsalen upplevs som trevlig är helhetsbedömningen av maten låg. Detta är en fråga som återkommer i fritextsvaren och som påverkar den dagliga trivseln hos eleverna.

När det gäller sociala medier uppger en majoritet att de inte utsatts för elaka kommentarer. En mindre andel beskriver dock negativa erfarenheter, vilket visar att frågan fortsatt är relevant i skolans trygghetsarbete.

I elevenkäten som tagits fram för genomlysningen fanns frågor om upplevelsen av delaktighet i möten kring stödbehov. På högstadiet har ungefär en tredjedel av alla deltagit i möten kring stödinsatser. Av dessa uppger en majoritet att de kände sig delaktiga, medan 11% inte kände sig delaktig. Andelen som upplevde bristande delaktighet under mötet ökade med stigande ålder.

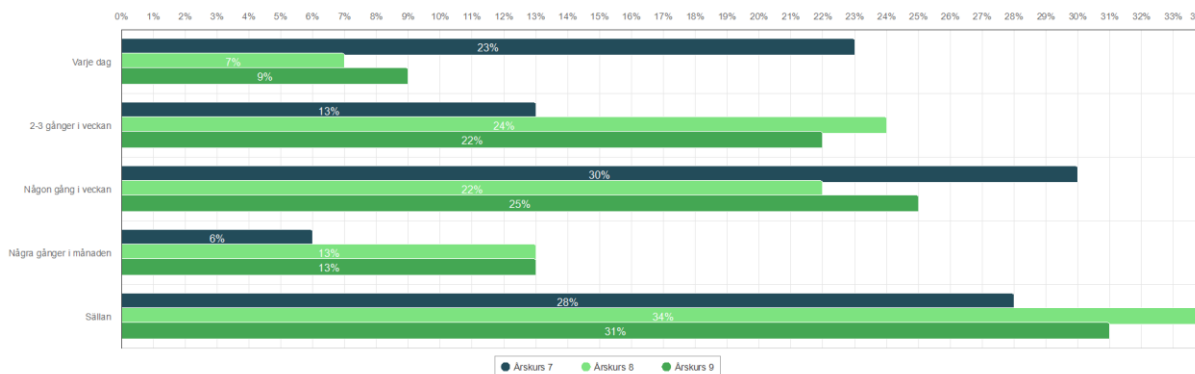
Studiero

I elevenkäten som specifikt tagits fram för genomlysningen framkommer att studieron beskrivs som varierad i årskurs 6, särskilt om man ser till de olika skolorna:



Elever upplever att arbetsron påverkas av högljuddhet och prat i klassrummet, särskilt i situationer där läraren lämnar klassrummet, men även när andra elever pratar, rör sig i klassrummet eller inte följer instruktioner. Särskilt nämns ämnena engelska och NO som lektioner där dessa utmaningar uppstår.

I årskurs 7–9 uppger en majoritet av eleverna att stök i klassrummet påverkar studieron:



Eleverna i årskurs 7–9 beskriver återkommande störningar så som högljudd miljö och bristande ledarskap i klassrummet. Matematik och fysik är ämnen som specifikt nämns som stökiga, och det finns återkommande synpunkter på att läraren inte alltid ingriper. Samtidigt uppger en stor majoritet att de själva följer skolans ordningsregler.

På frågan om eleverna (årskurs 6–9) upplever att de förstår lärarens undervisning i de flesta ämnen svarar 80% att de gör det, medan 20% svarar nej. Samtidigt framkommer att undervisningen endast delvis anpassas efter elevens behov, 20% svara *ja*, 58% svarar *delvis* och 22% svarar *nej*. 40% av eleverna uppger att de får det stöd de behöver, medan 46% uppger att de delvis får det, och 14% svarar att de inte får det. Elevernas egna förbättringsförslag pekar tydligt på behov av förändringar i arbetsmiljö och arbetssätt, såsom bättre arbetsro, mer varierad undervisning och undervisningsinnehåll som upplevs mer relevant för livet utanför skolan.

Kompisar och relationer till vuxna

Relationens betydelse framträder hos alla professioner som central i arbetet med barn och unga. Insatser beskrivs fungera bäst när de ges av en vuxen med en etablerad och förtroendefull relation till barnet. Denna relationsbaserade logik står dock i spänning till organisatoriska strukturer, där gränser mellan verksamheter och otydligt ansvar begränsar möjligheterna att arbeta utifrån kontinuitet, relation och tillit. Detta skapar en inneboende konflikt mellan behovet av relationsbaserade insatser och rådande organisatoriska villkor.

Resultatet från genomlysningens enkät vittnar om detta. På frågan ”när jag känner mig nedstämd får jag stöd av”:

	Årskurs 6		Årskurs 7		Årskurs 8		Årskurs 9		Total
	n	Procent	n	Procent	n	Procent	n	Procent	
Jag har ingen att vända mig till	6	12,2%	4	8,2%	11	20,4%	9	20,0%	30
Mentorer eller lärare	4	8,2%	6	12,2%	3	5,6%	1	2,2%	14
Mina kompisar	7	14,2%	10	20,4%	10	18,5%	14	31,1%	41
Min/mina vårdnadshavare	11	22,4%	11	22,5%	15	27,8%	10	22,2%	47
Elevhälsan (exkurator, socialpedagog)	0	0%	3	6,1%	1	1,8%	0	0,0%	4
Annan (text fotbollstränare, morfar, grannen)	1	2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
Jag känner mig inte nedstämd och behöver inget stöd	20	41%	15	30,6%	14	25,9%	11	24,5%	60
Total	49		49		54		45		196

Å ena sidan har de allra flesta en vän eller vårdnadshavare de kan vända sig till om de är nedstämda. Å andra sidan ökar känslan av nedstämdhet med stigande ålder samtidigt som möjliga personer/professioner de kan tänka att vända sig till avtar. Det är noterbart hur få det är som kan tänka att vända sig till elevhälsan om de känner sig nedstämda.

Relationen till vårdnadshavare framträder som en annan viktig aspekt. Skolan upplever att samverkan med vårdnadshavare fungerar väl i de flesta fall. Men påverkas negativt om vårdnadshavaren upplever rädsla för orosanmälningar, oron kan påverka relationer och minska öppenheten i kontakten mellan skola och hem. Vårdnadshavare beskriver i intervjuer att de i vissa fall inte blir lyssnade på av skolan och att de bemöts som en belastning snarare än som en resurs.

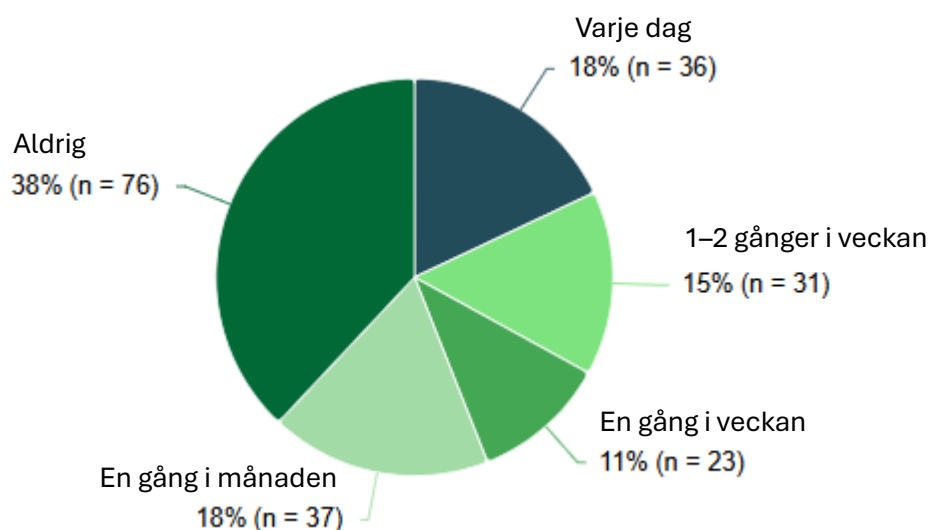
”Man ser inte föräldrar som en resurs, man ser de som ett problem. Borde tacka att man hör av sig, man kan känna att man drar sig för att höra av sig. Kanske skickar mejl i stället för att ringa, man får dålig respons eller bemötande”.

Vårdnadshavare upplever att de själva tvingas driva processer framåt, efterfråga kartläggningar och begära dokumentation. Samtidigt saknas transparens, kontinuerlig dialog och tydlig information. Vårdnadshavare ger exempel på att stödinsatser i skolan kan avslutas utan tillräcklig återkoppling, information ges ibland sent, är otydligt eller obefintlig.

Motivation och psykisk hälsa

Avsaknad av en nära vän beskrivs av elever i ”Om mig”-enkäten som ett allvarligt problem, något som vuxenvärlden förväntas uppmärksamma och agera på. Resultatet visar också på tydliga könsskillnader i psykisk hälsa och skolrelaterad stress. En betydande andel flickor uppger återkommande oro, ångest och hög stress i skolan, samtidigt som de i lägre grad än pojkar upplever arbetsro, trygghet och tillräckligt stöd för att utvecklas i undervisningen.

På enkätfrågan från genomlysningen svarar elever årskurs 6–9 så här på frågan ”Jag känner mig nedstämd (t.ex ångest, oro)”:



Upplevelsen av nedstämdhet och ångest är mer utbredd i årskurserna 7–9. I årskurs 7 uppger 16% att de dagligen känner sig nedstämda, i årskurs 8 är det 27% och i årskurs 9 20%. Ungefär hälften av eleverna i årskurs 6–9 uppger att deras mående påverkar skolarbetet negativt minst någon gång i månaden. 55% av eleverna (årskurs 6–9) uppger att de har någon att vända sig till vid nedstämdhet, främst vårdnadshavare, kompisar och lärare. Samtidigt saknar 15% av eleverna någon att vända sig till. 2% av eleverna uppger att de söker stöd hos elevhälsan, medan elevhälsan i intervjuer beskriver att elever ofta vänder sig till dem i stället för till lärare när de mår dåligt, och att frågor som rör elevers

mående inte alltid tas om hand i undervisningssituationen. 30% av eleverna uppger att de inte är i behov av något stöd vid nedstämdhet.

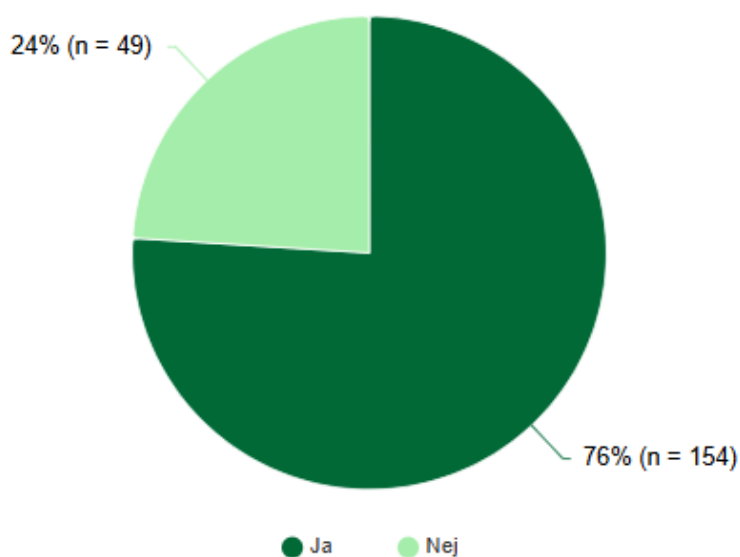
Resultatet från ”Om mig-enkäten” visar i hög grad att eleverna har goda relationer till vuxna och att personal i skolan bryr sig om dem. Få elever uppger att de känner rädsla för lärare eller annan personal. Även samtliga fritidshem får genomgående positiva omdömen när det gäller trivsel och tillgång till vuxna som eleverna kan vända sig till.

Motivationen för skolarbetet varierar i årskurs 6–9 enligt resultatet från genomlysningens elevenkät. 19% av eleverna uppger att de är motiverade att lära sig mer i alla ämnen, medan 60% uppger att motivationen är kopplad till vissa ämnen. 21 % är inte motiverade av att lära sig mer i skolan. 40% av eleverna uppger att de känner sig förberedda inför nästa skolår, medan en lika stor andel tror att de kommer att vara det efter pågående terminsslut. 20% uppger att de inte känner sig förberedd inför nästa årskurs.

Skolledningen beskriver i intervjuer att motivationen generellt är lägre på högstadiet, vilket kopplas till faktorer som framtidstro och attityder till skolan i omgivningen. Det beskrivs finnas en växande kultur där skolarbete nedvärderas och där läraryrket och skolan ifrågasätts. Det beskrivs också att elever i vissa fall nöjer sig med godkänt resultat.

I intervjuer beskriver olika professioner inom skolan att roliga och kreativa inslag har försvunnit ur skolan. Miljöerna upplevs som tråkiga, rastaktiviteter saknas, vuxennärvaro är låg och cafeterian på Vammarskolan är ofta stängd. Elever uttrycker hög prestationspress, brist på variation och låg möjlighet till återhämtning.

Höga betyg utgör en tydlig drivkraft för många elever. Så här svarar eleverna i årskurs 6–9 på påståendet ”högre betyg motiverar mig i skolan”:



76 procent av eleverna uttrycker att högre betyg motiverar dem! Samtidigt upplever vårdnadshavare att lärare på flera skolor har låga ambitioner med elevernas kunskapsresultat. Det är vanligt att lärare enbart uppmuntrar eleven att nå godkänt i ett ämne, och inte mer. En vårdnadshavare beskriver det så här:

”Jag har svårt att motivera sonen att få mer än E i och med att lärarna är nöjda med godkänt.”

Vårdnadshavare beskriver även att elever som vill lära sig mer och i behov av större utmaningar inte får det. Fokus upplevs ligga på att nå godkänt snarare än att utvecklas vidare. För att möta barnens behov har vårdnadshavare själva fått komplettera med studiematerial hemma.

Elevers samlade upplevelse av skolan

Från 2021 genomförs Skolinspektionens skolenkät vartannat år. Enkäten besvaras av elever i årskurs 5 och 8, lärare och vårdnadshavare. Nedan presenteras delar av resultatet från 2025 års enkät.

Elevernas svar visar ett differentierat resultat där yngre elever generellt uttrycker mer positiva upplevelser än äldre. I årskurs 5 ligger flera områden på relativt goda nivåer, särskilt stöd (7,5 av 10), kritiskt tänkande (7,1) och elevhälsa (7,5). Samtidigt framkommer tydliga utvecklingsområden, framför allt studiero (5,2), bemötande mellan elever (5,5) och skolans arbete mot kränkningar (5,8). I årskurs 8 framträder en mer kritisk bild av skolan. Samtliga indexområden ligger under genomsnittet för deltagande skolor, med särskilt låga värden inom stimulans (4,7), inflytande (4,3), elevhälsa (4,8) och skolans arbete mot kränkningar (4,0). Eleverna upplever i mindre utsträckning att undervisningen varierar, att utvecklingssamtal är hjälpsamma eller att vuxna agerar tillräckligt vid kränkningar. Samtidigt framkommer vissa styrkor, exempelvis studiero som ligger något över genomsnittet samt ett relativt positivt elevbemötande mellan elever.

Lärarnas svar visar en mer positiv syn på undervisningens struktur och informationsarbete, där index för information om utbildningen (7,5) och jämställdhet (8,2) är höga. Lärarna uppger i stor utsträckning att de lyckas tydliggöra mål och ge elever återkoppling kring deras kunskapsutveckling. Samtidigt framträder flera områden med utvecklingsbehov. Särskilt stöd (3,8) och elevinflytande (4,5) ligger lågt, även samverkan mellan lärare (5,1) och pedagogiskt ledarskap (5,6) bedöms relativt svagt jämfört med nationella nivåer. Vidare skattas arbete mot kränkningar (5,7) och elevhälsa (5,7) lägre än genomsnittet för deltagande skolor.

Svarsfrekvensen från vårdnadshavarna var låg (cirka 10 %). Resultaten från denna grupp kan därför inte ligga till grund för säkra jämförelser eller djupare analyser, men indikerar behov av att stärka dialogen med vårdnadshavare och öka deltagandet i framtida enkäter.

Fritidsaktiviteter och läxor

Resultaten från genomlysningen elevenkät visar att en majoritet av eleverna i årskurs 6 uppger att de har tid för vila och fritidsaktiviteter varje dag. När det gäller läxor varierar omfattningen, där ungefär en tredjedel gör läxor dagligen medan övriga gör det några gånger i veckan. De flesta elever uppger att deras hemförhållanden sällan eller aldrig påverkar deras skolarbete.

I årskurs 7–9 är andelen elever som uppger att de har daglig tid för vila och fritidsaktiviteter något lägre jämfört med årskurs 6. När det gäller läxor uppger en liknande andel som i de lägre årskurserna att de arbetar med skolarbete dagligen, medan ytterligare en grupp gör det några gånger i veckan. Även i dessa årskurser uppger en majoritet att hemförhållanden sällan eller aldrig påverkar deras studier.

”Ta situationer på allvar”

I genomlysningens elevenkät ställdes avslutningsvis frågorna:

- Vad skulle behöva bli bättre för att fler elever ska nå utbildningens mål?
- Finns det något mer du tycker är viktigt för politiker och tjänstemän i Valdemarsviks kommun att känna till för att kunna skapa ännu bättre förutsättningar för att alla elever ska trivas, må bra och nå utbildningens mål?

Eleverna i årskurs 6–9 gör följande medskick till tjänstemän och politiker:



”Bättre lärare och måste motivera oss att jobba hårt i skolan för de flesta brukar inte göra det”

”Bättre och fler lärare, mindre klasser och strängare regler”

”Anpassa mer till enskilda elevens behov, så att alla får en utmaning”

”Ta situationer mer på allvar, elever med ångest och panik kommer inte klara skolan om vi inte skärper oss”

”Att lärarna lär ut på ett bättre/roligare sätt”

”Lyssna på eleverna”

”Blir bättre arbetsro både i korridorerna och på lektionerna”

”Eleverna ska ta mer ansvar”

”Att någon ska vara på dem o tjata om betyg och framtiden”

”... försöka komma på flera sätt att få elever att våga öppna upp sig till någon”

”Ge stöd till de elever som har det svårt mentalt/ i skolan. Så att de slipper må dåligt i skolan”

ANALYS

Analysen visar att låga kunskapsresultat inte kan förklaras av enskilda faktorer, utan bör förstås som ett resultat av samverkande omständigheter på flera nivåer i en komplex och mångdimensionell problembild. Organisatoriska, relationella och kapacitetsmässiga faktorer samspelar och förstärker varandra. På systemnivå identifieras särskilt okunskap om varandras uppdrag och ansvar, utmaningar i samverkan mellan skola och socialtjänst, där avsaknad av gemensamma strukturer, otydliga ansvarsförhållanden och bristande samsyn påverkar möjligheterna att ge samordnat stöd. På verksamhetsnivå förekommer utmaningar inom skolan kopplade till lärmiljö, tillgång till stödinsatser samt personalens förutsättningar att möta elevernas behov. Även intern fragmentering mellan skolledning, lärare och elevhälsa förekommer. Inom socialtjänsten bidrar bristande kontinuitet och uppföljning till att de inte vet om insatser får avsedd effekt, vilket i vissa fall även samvarierar med en upplevd bristande tillit till skolans arbete.

På individnivå framträder skolfrånvaro, psykisk ohälsa och bristande studiemotivation som centrala faktorer. Dessa samspelar ofta och förstärker varandra, vilket innebär att elever i svårigheter riskerar att hamna i en negativ spiral. Denna dynamik kan förstås som en återkopplande process, där låg motivation, bristande studiero, frånvaro och svaga resultat successivt förstärker varandra över tid och bidrar till att skolsituationen blir allt mindre begriplig och meningsfull. Samtidigt behöver resultaten tolkas med viss försiktighet, eftersom små elevgrupper gör att enskilda elevers resultat får stort genomslag i den samlade statistiken.

För att fördjupa förståelsen struktureras analysen i tematiska områden, vilka belyser hur utmaningarna tar sig uttryck på olika nivåer och i samspelet mellan struktur, praktik och individ.

Strukturell fragmentering – förutsättningar och systembrister

Ett övergripande mönster är att organisationen kring barn och elever kännetecknas av formellt etablerade strukturer, samtidigt som den funktionella samordningen mellan skola och socialtjänst är begränsad. Detta skapar ett genomgående glapp mellan intention och praktik, där kunskap, rutiner och ambitioner inte fullt ut omsätts i ett konsekvent arbete. Elevernas perspektiv bekräftar denna bild och synliggör hur bristerna får konkreta konsekvenser i vardagen.

Parallella strukturer

På systemnivå framträder parallella strukturer och avsaknad av en gemensam helhetsbild, vilket innebär att skola och socialtjänst i stor utsträckning arbetar sida vid sida snarare än

integrerat. Styrningen blir i flera avseenden dokumentburen snarare än praktiskt förankrad, vilket försvårar gemensam följsamhet och ansvarsutkrävande.

På verksamhetsnivå inom skolan tar detta sig uttryck i ett tydligt implementeringsglapp, där rutiner inte tillämpas konsekvent och arbetet varierar mellan skolor, arbetslag och individer. En splittrad informationsstruktur försvårar överblick och gemensam implementering, samtidigt som den ökar belastningen på medarbetare. Detta kan förstås som en lager-på-lager-struktur, där nya arbetssätt införts utan att äldre fullt ut avvecklats. Samtidigt framträder att många insatser är relevanta och välgrundade, men tappar effekt i ett sammanhang som saknar tillräcklig samordning och kontinuitet. Problemet handlar därmed i hög grad om organisationens förmåga att omsätta ambition i praktik. Inom Råd och stöd begränsas möjligheten att integreras i ett gemensamt system av en personbunden verksamhet, bristande systematisk uppföljning och avsaknad av styrdokument. På myndighetssidan saknas etablerade rutiner för samverkan gällande bland annat återkoppling och att inkludera skolan tidigt. På individnivå blir konsekvensen att elever möter en otydlig struktur och varierande stöd, där insatser ofta sätts in sent.

Organisatoriska mellanrum genom ansvarsförskjutning

Den strukturella fragmenteringen konkretiseras i det organisatoriska mellanrummet mellan skola och socialtjänst. Otydlig ansvarsfördelning och bristande styrning leder till att samverkan försvåras och att insatser inte koordineras. Föreställningar mellan verksamheter riskerar att förstärka samverkanshinder och bidra till ansvarsförskjutning, vilket skapar en situation där helhetsansvar saknas.

En bidragande faktor till dessa föreställningar är en begränsad kunskap om varandras arbete och uppdrag. När förståelsen för respektive verksamhets ansvar, villkor och handlingsutrymme är låg, uppstår även en okunskap om det organisatoriska mellanrummet i sig. I detta kunskapsvakuum tenderar aktörer att fylla luckorna med egna tolkningar och antaganden, vilket kan utvecklas till informella "sanningar" om hur den andra verksamheten fungerar. Dessa föreställningar riskerar i sin tur att förstärka avståndet mellan verksamheterna och ytterligare försvåra samverkan.

Samtidigt påverkas samverkan även av relationella faktorer såsom tillit, gemensam riktning och systemförståelse. Skillnader i uppdrag och logik mellan verksamheterna förstärker detta mellanrum.

På individnivå innebär detta att elever riskerar att inte få stöd i tid, samtidigt som tröskeln till stöd upplevs som hög. En annan konsekvens på individnivå är risken för att stödet inte utformas likvärdigt beroende på var individen befinner sig i det organisatoriska mellanrummet.

Variation, praktik och genomförande

Variation framträder som ett genomgående tema med direkta konsekvenser för likvärdigheten. På systemnivå saknas tillräckliga mekanismer för att säkerställa en enhetlig kvalitet. På verksamhetsnivå tar detta sig uttryck i skillnader mellan skolor, stadier, lärare och utförare av insatser.

På individnivå innebär detta att elevernas möjligheter att nå målen i hög grad blir beroende av vilket sammanhang de befinner sig i. Elevernas resultat visar att undervisningen endast delvis anpassas efter deras behov och att motivationen till skolan varierar. Samtidigt återfinns variation även mellan professioner och verksamhetsformer, vilket förstärker bilden av en organisation där kvalitet och genomförande är ojämnt utvecklade.

Styrning och ledning

Brister i styrning och ledarskap framträder som en central bakomliggande faktor till låga kunskapsresultat. På systemnivå beskrivs styrningen som otydlig och den långsiktiga riktningen som svag. På verksamhetsnivå upplevs ledarskapet som otydligt, med bristande struktur, uppföljning och förankring av beslut.

På individnivå märks detta genom bristande studiero, otydligt klassrumsledarskap och en upplevelse hos elever att vuxna inte alltid agerar vid behov. Sammantaget pekar detta på en svag vertikal styrning, där glapp uppstår mellan politisk nivå, ledning och verksamhet. Beslut fattas men omsätts inte konsekvent i praktik eller följs upp på ett sätt som möjliggör lärande och utveckling.

Elevperspektiv, mående och motivation

Utöver de strukturella bristerna framträder en relationell och psykosocial dimension. På systemnivå saknas tillräckligt integrerade och förebyggande strukturer för att arbeta med elevers mående. På verksamhetsnivå blir arbetet ofta reaktivt och individinriktat.

På individnivå tar detta sig uttryck i ökad stress, oro och nedstämdhet, särskilt i högstadiet och bland flickor. Relationer till vuxna utgör en styrka i yngre åldrar men försvagas med stigande ålder. Samtidigt framstår motivationen som varierande, där elever efterfrågar mer engagerande undervisning, tydligare struktur och större relevans för en vardag utanför skolan.

Relationer utgör en central skyddsfaktor, men är i begränsad utsträckning organisatoriskt säkrade. Tidsbrist och hög arbetsbelastning gör att relationsskapande arbete ofta blir personberoende och därmed sårbart. Samtidigt identifieras elever i riskzon ofta tidigt, men detta omsätts inte alltid i samordnade och långsiktiga insatser, vilket tydliggör ett kvarstående glapp mellan identifiering och stöd.

Skolfrånvaro utgör ett tydligt exempel på hur dessa faktorer samverkar. Otydlig ansvarsfördelning och obalans mellan uppdrag och kapacitet leder till hög belastning och begränsat utvecklingsutrymme. Eleverna kopplar frånvaro till psykisk ohälsa, stress och sociala faktorer. Kapacitetsbrist innebär att elever inte alltid får det stöd de behöver, trots kända behov.

Vårdnadshavares roll framträder som central, men begränsas när återkoppling kring frånvaro och stödbehov inte sker tydligt och i tid. Övergångar mellan stadier framstår som särskilt sårbara, där bristande kontinuitet riskerar att tidigare insatser förlorar effekt.

Sammanfattande analys

Sammanfattningsvis präglas de bakomliggande faktorerna till låga kunskapsresultat av strukturell fragmentering, otydlig styrning, bristande tillit, variation i kvalitet samt en obalans mellan uppdrag och kapacitet. Elevernas perspektiv bekräftar dessa brister och synliggör hur de påverkar vardag, motivation och mående. Problematiken kan därmed förstås som ett systemfel, där systemnivå, verksamhetsnivå och individnivå inte är tillräckligt samordnade, vilket försvårar ett sammanhållet och långsiktigt arbete.

Sammantaget framträder ett system som i hög grad är beroende av individers engagemang och informella lösningar. När arbetet lyckas beror det ofta på enskilda medarbetares kompetens eller vårdnadshavares driv, snarare än på robusta och gemensamt förankrade strukturer. Detta gör verksamheten sårbar och svår att utveckla långsiktigt, och pekar på att den centrala utmaningen för skola och socialtjänst handlar om organisatoriska förutsättningar, kapacitet och samordning för att omsätta uppdraget i praktik.

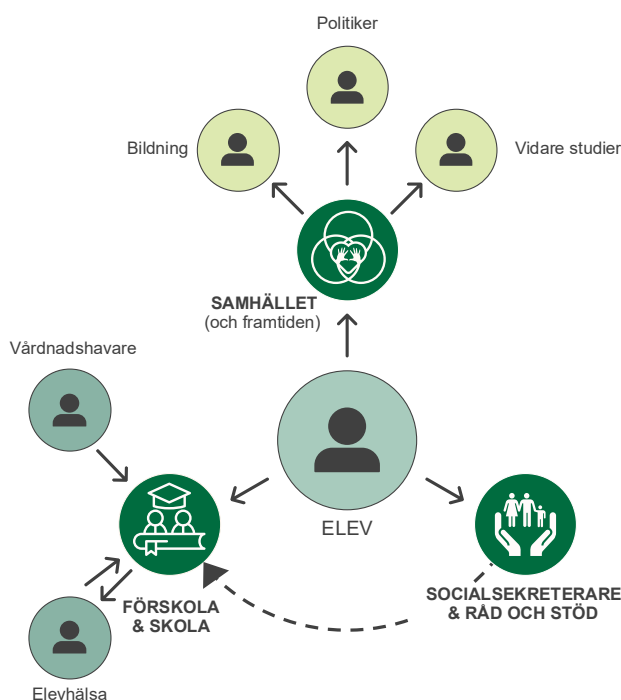
DISKUSSION

Denna genomlysning har sin utgångspunkt i Valdemarsviks kommuns långvariga utmaningar med otillfredsställande kunskapsresultat i grundskolan, vilket aktualiserat behovet av ett fördjupat och samlat analysarbete. Syftet med genomlysningen har varit att, genom en systematisk och brett förankrad analys, identifiera och belysa dessa faktorer i ett helhetsperspektiv som omfattar såväl skolans som socialtjänstens ansvar och roll i att stödja elevers lärande och välbefinnande. Arbetet har genomförts med delaktighet från elever, vårdnadshavare och professioner – och i samverkan mellan centrala aktörer, i syfte att skapa en gemensam problembild och stärka förutsättningarna för samordnade insatser.

En central utgångspunkt har varit att koppla analysen till konkreta och motiverade förslag på både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder, med målet att stärka elevernas möjligheter att nå utbildningens mål. I detta avsnitt diskuteras resultat och analys i relation till dessa ambitioner, med fokus på hur identifierade mönster och utmaningar kan förstås, problematiseras och omsättas i ett långsiktigt och hållbart utvecklingsarbete på såväl system- som verksamhetsnivå.

Utbredd tillitskris

En central bakomliggande faktor till låga kunskapsresultat som identifierats genom resultat och analys är förekomsten av *tillitskris* mellan olika aktörer. För att illustrera denna tillitskris har en modell tagits fram. Modellen synliggör ett system där flera aktörer förväntas samverka kring elevens behov, men den illustrerar också de spänningar som kan uppstå i detta samspel:



Tillitsproblematiken tar sig uttryck både horisontellt, mellan verksamheter som skola, socialsekreterare och elevhälsa, och vertikalt, mellan den operativa nivån och den strategiska, där politiska beslut fattas.

På den operativa nivån framträder behovet av nära och fungerande samverkan kring eleven. Samtidigt visar erfarenheter från liknande sammanhang att samverkan ofta försvåras av otydlig ansvarsfördelning, olika organisatoriska logiker och skilda uppdrag. Skolan har ett utbildningsuppdrag, socialtjänsten ett socialt skyddsansvar och elevhälsan ett hälsofrämjande och förebyggande uppdrag. När dessa perspektiv inte integreras, utan snarare hålls åtskilda, kan det uppstå misstro kring varandras prioriteringar och arbetssätt. Den streckade relationen mellan skola och socialtjänst i modellen kan i detta avseende tolkas som ett uttryck för just denna komplexitet – en samverkan som är nödvändig, men inte självklar. Denna bristande integration innebär också att problem som i grunden är gemensamma riskerar att hanteras som separata, vilket bidrar till att de kvarstår eller förstärks över tid.

Tillitskrisen kan också förstås i relation till den strategiska nivån. När politiska beslut dröjer, förändringsprocesser blir otydliga eller styrningen upplevs som inkonsekvent, riskerar det att skapa osäkerhet i organisationen. Professionerna närmast eleven kan då uppleva att de saknar tillräckliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag, samtidigt som de förväntas leverera resultat. Detta kan förstås som ett spänningsfält mellan höga krav och begränsade organisatoriska förutsättningar, där ansvar inte alltid åtföljs av motsvarande mandat, resurser eller stöd. Detta kan i sin tur leda till en känsla av att ansvar förskjuts nedåt i organisationen utan motsvarande mandat eller resurser, vilket undergräver tilliten till styrningen. Samtidigt kan det finnas en omvänd misstro, där den strategiska nivån upplever att verksamheten inte fullt ut använder de resurser som finns eller inte arbetar i linje med fattade beslut. I en sådan situation riskerar styrningen att bli mer detaljerad och kontrollerande, vilket ytterligare kan förstärka känslan av bristande tillit hos professionerna. Detta skapar en negativ spiral där ökad kontroll möts av minskat handlingsutrymme, vilket i sin tur kan hämma initiativförmåga och utvecklingsarbete.

Även vårdnadshavarnas position i modellen är relevant i detta sammanhang. Bristande tillit mellan hem och skola kan påverka elevens situation direkt, särskilt om kommunikationen präglas av otydlighet eller olika förväntningar. Om vårdnadshavare upplever att skolan eller andra aktörer inte förmår möta elevens behov, kan detta ytterligare förstärka bilden av ett system som inte fungerar samordnat.

Sammantaget pekar modellen på att tillit är en grundläggande förutsättning för att systemet ska fungera som avsett. När tilliten brister – mellan professioner, mellan nivåer och mellan verksamhet och medborgare – riskerar fokus att förskjutas från elevens behov till organisatoriska gränsdragningar och ansvarsdiskussioner. I ett sådant läge blir det svårt att upprätthålla en helhetssyn kring eleven. Det är samtidigt viktigt att betona att bristande tillit inte enbart är en relationell fråga, utan också ett uttryck för underliggande strukturella och organisatoriska brister, okunskap och orealistiska och outtalade förväntningar på varandra.

En möjlig tolkning är därför att arbetet med att stärka samverkan inte enbart handlar om att skapa fler mötesformer eller strukturer, utan om att utveckla en gemensam förståelse för varandras uppdrag, tydliggöra ansvar och säkerställa att det finns förutsättningar att agera i linje med detta. Tillit framstår därmed inte som något som kan beslutas fram, utan som något som byggs genom konsekvent styrning, tydliga ramar och fungerande samspel mellan systemets olika delar. Detta innebär att utvecklingsarbetet inte enbart kan riktas mot relationen mellan aktörer, utan i minst lika hög grad behöver fokusera på att stärka den interna strukturen inom respektive verksamhet. Först när det finns en tydlighet i det egna uppdraget – vad som ska göras, av vem och med vilket ansvar – skapas förutsättningar för en mer jämbördig och effektiv samverkan. I avsaknad av denna tydlighet finns en risk att fokus förskjuts mot vad andra aktörer borde göra, snarare än mot den egna verksamhetens ansvar och utvecklingsbehov. Ett mer verkningfullt angreppssätt är därför att varje aktör tar ett tydligt ansvar för sin del av uppdraget, vilket i sin tur möjliggör en mer konstruktiv och lösningsorienterad samverkan kring barnets behov.

En lyckad skolgång – från struktur till praktik

En central iakttagelse i denna rapport är att förutsättningarna för en lyckad skolgång inte enbart avgörs av vilka strukturer som finns, utan i vilken utsträckning dessa är samordnade, begripliga och möjliga att omsätta i det dagliga arbetet. För elever innebär detta att skolgången i vissa fall riskerar att framstå som mindre sammanhängande, begriplig och meningsfull över tid, särskilt när stödinsatser är otydliga eller saknar kontinuitet. Trots att det finns en omfattande mängd rutiner och styrdokument framträder en paradox där dessa i vissa fall bidrar till ökad komplexitet snarare än tydlighet. Detta kan tolkas som ett uttryck för en organisation där initiativ har tillkommit successivt över tid, utan att i tillräcklig grad integreras i en sammanhållen helhet. Frågan blir därmed inte om det saknas styrning, utan hur styrningen kan förenklas och riktas så att den stödjer snarare än belastar verksamheten. I detta sammanhang aktualiseras den återkommande utmaningen att överbrygga gapet mellan struktur och praktik. Att riktlinjer och beslut inte automatiskt leder till förändrad praktik är väl belagt inom implementeringsforskning (Fixsen, m.fl., 2005²; Fullan, 2016³, Honig, 2006⁴). Tidigare forskning visar att implementering förutsätter aktiva stödstrukturer, tydlig uppföljning och organisatoriska förutsättningar som möjliggör omsättning i vardagligt arbete, snarare än enbart formella beslut. Även klassiska studier av Lipsky (2010)⁵ belyser hur policy i praktiken formas genom professionellas handlingsutrymme, vilket ytterligare understryker vikten av att skapa tydliga och hanterbara strukturer.

² Fixsen, D. L., Naoom, S. F., Blase, K. A., Friedman, R. M., & Wallace, F. (2005). *Implementation research: A synthesis of the literature*. University of South Florida.

³ Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.

⁴ Honig, M. I. (2006). *New directions in education policy implementation: Confronting complexity*. SUNY Press.

⁵ Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services* (30th anniversary ed.). Russell Sage Foundation.

Rektorns roll framträder i detta ljus som avgörande. Möjligheten att utöva ett aktivt pedagogiskt ledarskap påverkas i hög grad av de organisatoriska förutsättningarna. I linje med SOU 2026:4⁶ kan resultaten tolkas som att det finns ett behov av att tydligare avgränsa och stödja rektorns uppdrag, så att fokus kan riktas mot kärnverksamheten. Om rektorer i hög grad binds upp av administrativa och organisatoriska frågor riskerar det pedagogiska ledarskapet att trängas undan, vilket i förlängningen kan påverka undervisningens kvalitet och elevers måluppfyllelse.

Vidare är det viktigt att understryka betydelsen av ett relationellt perspektiv i utbildningssystemet och inom socialtjänstens arbete. Medan detta perspektiv är tydligt närvarande i förskolan, där barns behov förstås i relation till lärmiljö och pedagogik, tycks det i grundskolan delvis ersättas av ett mer individriktat synsätt. Detta kan problematiseras, då ett alltför starkt fokus på individen riskerar att osynliggöra de sammanhang och strukturer som bidrar till svårigheter. Att stärka det relationella perspektivet genom hela utbildningskedjan framstår därför som en viktig utvecklingsmöjlighet, inte minst för att skapa mer inkluderande lärmiljöer.

Likvärdighet är fortsatt en utmaning. Det finns variationer både mellan och inom skolor, i hur elevhälsa organiseras (lokalt och centralt), samt i arbetet inom socialtjänst och Råd och stöd. Skillnader i dokumentation, trygghetsarbete och grad av systematik innebär att barn och elever får olika förutsättningar beroende på vilka skola de går i. Detta väcker frågor om balansen mellan lokal autonomi och behovet av en tydligare kommunövergripande styrning. En alltför decentraliserad struktur riskerar att leda till ojämlikhet, medan en alltför centraliserad styrning kan begränsa professionellt handlingsutrymme. Utmaningen ligger således i att finna en balans där gemensamma ramar kombineras med lokal anpassning.

Ett ytterligare centralt bakomliggande faktor till låga kunskapsresultat rör tidiga insatser. Trots en uttalad ambition om förebyggande arbete visar resultaten att insatser ofta sätts in sent och under begränsad tid. Detta kan ses som särskilt problematiskt i ljuset av forskning som visar att tidiga insatser har störst effekt, både vad gäller elevers lärande och långsiktiga livschanser (Heckman, J. J., 2006⁷; OECD, 2012⁸). Även sammanställningar från Skolverket, 2023⁹ och Ackesjö och Perssons (2021)¹⁰ forskningsöversikt pekar på att tidiga, samordnade och långsiktiga insatser är avgörande för att motverka att svårigheter förstärks över tid. I detta ingår även att utveckla ett mer differentierat arbetssätt, där språkligt stöd, sociala insatser och pedagogiska anpassningar samverkar. Även

⁶ SOU 2026:4. (2026). [Titel fastställs vid publicering]. Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2026/01/sou-20264/>

⁷ Heckman, J. J. (2011). The economics of inequality: The value of early childhood education. *American Educator*, 35(1), s. 31–47.

⁸ OECD. (2012). Organisation for Economic Co-operation and Development. (2012). *Starting strong III: A quality toolbox for early childhood education and care*. OECD Publishing.

⁹ Skolverket. (2023). *Tidiga och samordnade insatser för barn och unga – TSI*.

¹⁰ Ackesjö, H., Persson, S. (2021). *Forskningsöversikt*. En tioårig grundskola: införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundskolan, specialskolan och sameskolan/betänkande av Utredningen om en tioårig grundskola (s. 579–632). Stockholm: Regeringskansliet.

närvaroarbetet behöver tidigareläggas, då sena insatser riskerar att bli mindre effektiva och mer resurskrävande.

Mot denna bakgrund framträder en samlad bild av ett system där det finns både styrkor och betydande utvecklingsbehov. Om de identifierade utmaningarna inte adresseras finns en risk för långsiktiga konsekvenser, såsom en ökad andel elever som inte når gymnasiebehörighet, ökade samhällskostnader och en fördjupad ojämlikhet. Samtidigt visar resultaten att det finns en tydlig riktning för utveckling, där ökad samordning, stärkt ledarskap, förbättrad samverkan och ett tydligare fokus på tidiga insatser kan bidra till att skapa bättre förutsättningar för alla elever. Det är dock viktigt att understryka att utmaningarna i första hand inte handlar om bristande vilja hos enskilda aktörer, utan om ett system där förutsättningarna för att omsätta ambition i praktik är begränsade. I detta perspektiv blir frågan om en lyckad skolgång inte enbart en fråga om enskilda insatser, utan om systemets samlade förmåga att skapa sammanhang, kontinuitet och riktning – från strategiska beslut till det dagliga mötet med eleven.

SLUTSATS OCH REKOMMENDERADE ÅTGÄRDER

Sammantaget visar genomlysningen att det finns en stark vilja och en i flera avseenden välutvecklad struktur för att arbeta med barns och elevers stödbehov i skolan och inom socialtjänsten. Utmaningarna ligger dock i att skapa överblick och sammanhang i arbetet, säkerställa likvärdighet mellan verksamheter samt att anpassa arbetssättet till de faktiska organisatoriska förutsättningarna. Detta innebär att det fortsatta utvecklingsarbetet i hög grad behöver fokusera på att stärka kopplingen mellan styrning och praktik samt att skapa hållbara, begripliga och sammanhängande strukturer för professionen att verka inom.

Den enskilt viktigaste slutsatsen är att skolmisslyckande i högstadiet i stor utsträckning kan förstås som ett resultat av otillräckliga tidiga insatser. Låga kunskapsresultaten i är därmed inte enbart ett ansvar för högstadieskolan, utan ett gemensamt ansvar för alla verksamheter som möter barn och unga genom hela uppväxten.

En annan slutsats är att samverkan mellan skola och socialtjänst i många fall personberoende och saknar gemensamma strukturer som säkerställer kontinuitet och likvärdighet. Detta riskerar att påverka både tillit, kvaliteten i insatserna och möjligheten att arbeta långsiktigt kring barn i behov av stöd.

En ytterligare slutsats rör uppföljning. Det finns behov av att stärka det systematiska arbetet med att följa upp både elevers kunskapsutveckling och effekterna av genomförda insatser inom socialtjänsten, såväl på individ- som verksamhetsnivå. Utan en sådan uppföljning blir det svårt att avgöra vilka insatser som ger önskad effekt och hur arbetet bör utvecklas vidare.

Genomlysningen har även identifierat utvecklingsinsatser på verksamhets- och individnivå. Dessa redovisas inte i denna rapport för att säkerställa anonymiteten för de som deltagit i intervjuer, dialoger och enkäter, men har överlämnats till ansvariga chefer och rektorer för vidare hantering.

Sammantaget pekar resultaten på behovet av ett mer sammanhållet arbetssätt där ansvar, strukturer och uppföljning tydliggörs, och där elevens behov konsekvent utgör utgångspunkt för insatser – snarare än organisatoriska gränser.

Rekommenderade åtgärder

Kort sikt

- **Stärka den interna styrningen i varje verksamhet**

Varje verksamhet behöver tydliggöra sitt uppdrag, sina ansvarsområden och sina arbetssätt. En ökad intern tydlighet utgör en grundförutsättning för att samverkan ska fungera effektivt och minska risken för ansvarsförskjutning och öka tillit mellan aktörer.

- **Förenkla och samordna styrdokument och arbetssätt**

Rutiner, riktlinjer och arbetssätt behöver utvecklas, samlas, förenklas och göras mer tillgängliga. Syftet är att minska komplexitet, öka följsamhet och säkerställa att styrningen stödjer det dagliga arbetet.

- **Klargöra ansvar, roller och mandat**

Ansvarsfördelningen mellan olika funktioner och verksamheter behöver tydliggöras. Det behöver framgå vem som ansvarar för att initiera, genomföra och följa upp insatser, för att säkerställa att åtgärder sätts in i tid.

- **Stärka rektors och ledningens förutsättningar**

Förutsättningarna för ett aktivt pedagogiskt och verksamhetsnära ledarskap behöver förbättras. Detta innefattar att minska administrativ belastning och tydliggöra prioriteringar, så att fokus kan riktas mot kärnuppdraget.

- **Stärka elevhälsans roll och tillgänglighet**

Elevhälsans uppdrag, organisering och tillgänglighet behöver tydliggöras och utvecklas. Särskilt viktigt är att säkerställa kontinuitet och närvaro i skolans vardag, för att möjliggöra ett förebyggande och relationsbaserat arbete.

- **Utveckla arbetet med skolnärvaro**

En gemensam struktur för att förebygga, upptäcka och följa upp skolfrånvaro behöver etableras. Arbetet bör präglas av tidiga insatser, tydlig ansvarsfördelning och samordning mellan berörda aktörer.

- **Säkerställa kontinuitet i stöd och övergångar**

Rutiner för övergångar mellan skolstadier behöver utvecklas för att säkerställa att information och insatser följer eleven. Syftet är att undvika avbrott i stöd och att elever behöver "börja om".

Lång sikt

- **Utveckla en hållbar och ändamålsenlig skolorganisation**

Skolorganisationen behöver ses över för att säkerställa en bättre balans mellan uppdragets omfattning, tillgängliga resurser och elevunderlag. Det innefattar såväl kompetensförsörjning som att skapa organisatoriska förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart arbete.

- **Stärka det förebyggande arbetet och tidiga insatser**

Insatser bör i högre grad sättas in tidigt, med särskilt fokus på att identifiera elever i riskzon redan i de tidiga skolåren. Arbetet behöver vara samordnat med fokus på att bygga långsiktiga och nära relationer mellan professionella och barn/elev.

- **Tydliggöra och systematisera samverkan mellan skola och socialtjänst**

Gemensamma rutiner, strukturer och kunskapsöverföring behöver utvecklas och förankras. Samverkan bör i högre grad vara strukturburen snarare än personberoende, med tydligt mandat och ansvarsfördelning.

- **Stärka vårdnadshavares delaktighet och information**

Vårdnadshavares möjligheter att vara en aktiv resurs behöver stärkas genom tydlig, tidig och kontinuerlig återkoppling kring elevens situation, särskilt vid frånvaro och behov av stödinsatser.

- **Minska variation och stärka likvärdighet**

Skillnader i kvalitet mellan skolor, verksamheter och professioner behöver minska genom gemensamma ramar, uppföljning och stöd. Samtidigt behöver utrymme finnas för lokal anpassning utifrån behov.

AVSLUTANDE ORD

Vi vill rikta ett varmt tack till alla som har bidragit till denna rapport genom att dela med sig av sina erfarenheter, perspektiv och reflektioner. Er medverkan i intervjuer och enkäter har varit avgörande för att skapa en fördjupad förståelse och en bred förankrad analys av bakomliggande faktorer till låga kunskapsresultat samt hur samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst fungerar.

Ett särskilt stort tack vill vi rikta till alla elever som deltagit. Era röster är centrala och ger ovärderliga perspektiv. Det är ytterst för er som förskola, skola och socialtjänst finns, ert engagemang bidrar till att skapa bättre förutsättningar för framtiden.

Till dig som politiker, vårdnadshavare, elev, professionella inom skola och socialtjänst eller invånare i Valdemarsviks kommun, som nu har läst den här rapporten vill vi göra ett medskick:

- Stanna upp en stund och låt innehållet sjunka in. De frågor som väcks i rapporten har sällan enkla eller snabba svar, utan kräver eftertanke och reflektion.
- Fundera över vad detta innebär för dig i din egen roll och i ditt sammanhang.
- Vad är mitt ansvar i detta? Vad kan jag själv påverka och bidra med? Men också,
- Vad behöver jag göra tillsammans med andra?

De utmaningar som beskrivs i rapporten är inte möjliga att lösa av enskilda aktörer. De kräver samverkan, gemensam riktning och en vilja att se bortom den egna verksamhetens gränser. Först när vi tar både individuellt och gemensamt ansvar kan vi skapa de förutsättningar som behövs för att möta framtiden.

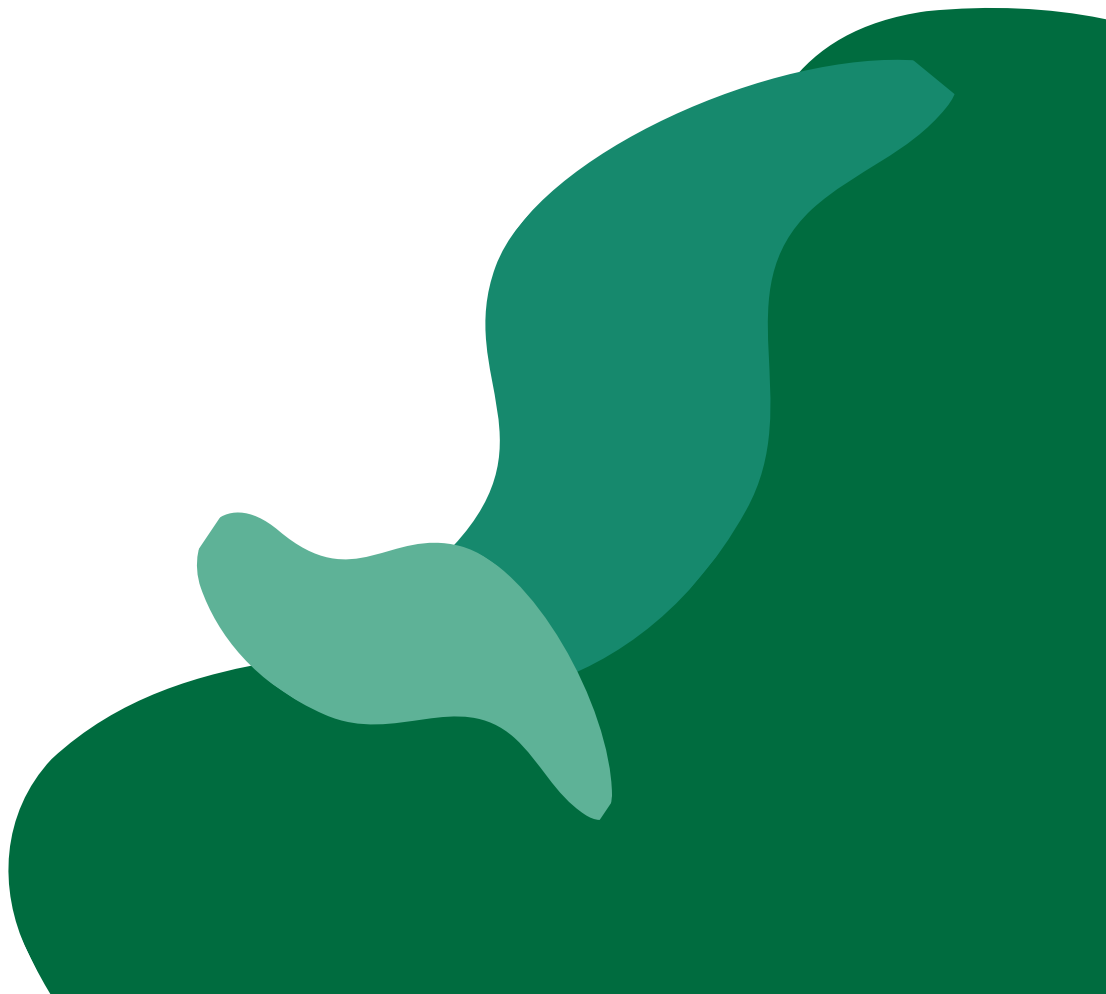
Valdemarsvik, 2026-04-22

Utredarna

[Michaela Ericsson Bandefjord](#)
Kvalitets- och verksamhetsutvecklare
Utbildning, kultur och fritid

[Daniel Lyngen Brådhe](#)
Socialt ansvarig samordnare
Socialtjänsten

Bilagor



Bilaga 1 – Intervjuguide skolledning

Syftet med intervjun är att få skolledningens perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur skolans organisation, styrning och samverkan – särskilt med socialtjänsten – bidrar till eller kan stärka elevers förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Övergripande bild av förskolan och skolans resultat

- Hur ser utvecklingen av betygsresultaten/generell pedagogik i alla årskurserna 6–9 ut över tid på er skola?
- Vilka mönster eller skillnader ser ni mellan olika elevgrupper, ämnen eller klasser?
- När i elevernas skolgång brukar svårigheter som leder till underkända betyg bli synliga?
 - Vad gör ni då?
 - Vad kan andra verksamheter, funktioner göra?
 - Saknas det stöd och insatser? (i och med att ni vet vilka barn som kommer få det svårt i skolan)

B. Tidig upptäckt och förebyggande arbete

- Berätta vad som görs i barn-, skolsociala teamet?
- Vilka tidiga signaler använder ni för att identifiera elever där det finns risk för underkända betyg?
- Hur arbetar förskolan/skolan förebyggande innan problemen blivit omfattande? När agerar ni/hur?
- Finns det strukturer för att fånga upp elever redan i tidigare årskurser?
- Hur arbetar förskolan/skolan med barn/elever som inte är i förskolan/skolan?
 - Finns det handlingsplan för varje elev? Om, ja; följs den upp?

C. Undervisning, stöd och resurser

- Hur säkerställer ni att undervisningen är likvärdig och anpassad efter barnen/elevernas olika behov?
 - De barn som har insatser/stöd, påverkas/drabbas de på något sätt?
 - De barn som inte har insatser/stöd, påverkas/drabbas de på något sätt?
- Hur bedömer ni tillgången till specialpedagogiskt stöd och annan elevhälsa?
- Finns det organisatoriska eller resursmässiga hinder för att sätta in stöd i tid?
- Hur följer ni upp effekten av extra anpassningar och särskilt stöd?
- Finns det en gemensam arbetsmetod för undervisning eller är det upp till varje lärare att forma sin undervisning?

D. Organisation, ledarskap och ansvar

- Hur arbetar skolledningen systematiskt med analys av skolresultat?
 - Hur dokumenteras det och följs upp?
- Hur används analysresultat i beslut om organisation, resurser och arbetssätt?
- Hur upplever ni ansvarsfördelningen mellan skolledning, lärare och elevhälsa?
- Finns det sammanställning av alla orosanmälningarna, ex per termin? Om ja, vad gör ni med dem? Hur följer ni upp?

E. Skolklimat, trygghet och relationer

- Hur bedömer ni skolklimatets betydelse för elevernas studieresultat och måluppfyllelse?
- Finns det samband mellan trygghet, studiero och underkända betyg på er skola?
- Hur arbetar ni med relationsskapande och trygghet på organisationsnivå?

F. Samverkan med socialtjänsten

- När initieras samverkan med socialtjänsten i ärenden som rör skolsvårigheter?
- Upplever ni att samverkan sker tillräckligt tidigt för att påverka skolresultat?
- Hur är ansvarsfördelningen mellan skola och socialtjänst i gemensamma ärenden?
- Finns etablerade rutiner för samverkan?

- Vad är ditt ansvar i skolsociala teamet?
- Vilka rutiner känner du till angående skolsociala team? Om ja, följs rutinerna?
- Har ni rutiner för orosanmälning till socialtjänsten? Diskuteras det löpande på arbetsplatsen? Diskuteras exempelvis när man kan känna ”tillräcklig oro”, betyg- eller frånvaronivå?

G. Insatser, uppföljning och effekt

- Vilka insatser bedömer du har störst effekt på elevers måluppfyllelse?
- Hur följer du upp både kortsiktiga och långsiktiga effekter av insatser?
- Finns det insatser som du ser behov av men saknar i dag?

H. Utvecklingsbehov och förbättringsförslag

- Vad ser du som de viktigaste utvecklingsområdena för att höja kunskapsresultaten?
- Vad behöver förändras i skolans interna arbete?
- Vad behöver utvecklas i samverkan med socialtjänsten och på huvudmannanivå?
- Vilka beslut eller prioriteringar från kommunstyrelsen skulle göra störst skillnad?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 2 – Intervjuguide speciallärare

Syftet med intervjun är att få speciallärares perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur undervisning, stödinsatser och samverkan med skolledning, elevhälsa och socialtjänst påverkar elevernas förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Elevnivå – lärande och motivation

- Vilka tecken ser du tidigt hos elever som senare riskerar underkända betyg?
 - Vad gör du när du ser dessa tecken?
- Hur påverkar frånvaro, motivation och psykisk hälsa elevernas möjligheter att nå målen?
- Får eleverna stöd i tid när de har svårigheter?
- Hur upplever du elevernas engagemang och studiemotivation?

B. Undervisning och stöd

- I vilken utsträckning kan du anpassa undervisningen efter olika elevers behov?
- Upplever du att stödinsatser sätts in i tid?
- Hur fungerar samarbetet med elevhälsa?
- Finns det resurser, kompetens eller stöd som saknas för att eleverna ska nå målen?
- Hur ser dina arbetsmetoder ut för undervisning?

C. Organisation och rutiner

- Är rutiner för extra anpassningar och särskilt stöd tydliga och fungerande?
- Upplever du att beslutsvägarna fungerar när elever snabbt behöver stöd?
 - Hur fungerar mentorskapet i praktiken för elever som har hög skolfrånvaro och/eller underkända betyg? När agerar ni, hur?
- Får du stöd från skolledning för att sätta in åtgärder?
- Vilka rutiner finns kring framtagande av åtgärdsprogram?
- Vilka elever får åtgärdsprogram? Inkluderas elev i framtagandet?

D. Skolklimat, trygghet och relationer

- Hur påverkar relationen mellan dig och eleverna deras motivation och prestation?
- Finns det elever som inte känner sig trygga eller sedda, och hur hanteras det?
- Hur bedömer du stämningen i klassen och på skolan i stort?

E. Samverkan skola–socialtjänst

- När anser du att socialtjänsten borde kopplas in i ett elevärende?
- Upplever du tydlighet kring när och hur orosanmälan ska göras?
- Får du återkoppling efter kontakt med socialtjänsten?
- Finns det hinder för effektiv samverkan?

F. Familj, fritid och vardagsförutsättningar

- Hur påverkar elevernas hemsituation deras skolprestation?
- Har du möjlighet att samverka med vårdnadshavare när problem uppstår?
- Hur påverkar fritidsaktiviteter eller sociala sammanhang elevernas engagemang i skolan?

G. Insatser, uppföljning och effekt

- Vilka insatser upplever du fungerar bäst för elever med låga betyg?
- Finns det insatser som saknas eller inte räcker till?
- Hur följs effekten av insatser upp på kort och lång sikt?
- Vilka förändringar skulle göra störst skillnad för eleverna?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 3 – Intervjuguide socialsekreterare

Syftet med intervjun är att få socialtjänstens perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur socialtjänstens insatser och samverkan med skola och elevhälsa påverkar elevernas förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Elevnivå – individuella behov

- Vilka konkreta individuella behov eller svårigheter hos barn och unga ser du som påverkar skolresultat?
- Hur ofta är skolsvårigheter en del av den problematik som leder till kontakt med socialtjänsten? Kan endast skolsvårigheter utan andra faktorer vara tillräckligt för att öppna utredning eller att samarbeta med skolan?
- I barnutredningar – tar ni med faktorer/hänsyn till barnets prestation i skolan? Även om inte anmälan eller ansökan grundar sig på detta? Hur bedömer ni barnets skolgång vid utredning eller insatsplanering?
- Finns elever som riskerar låga betyg utan att ni får kännedom om det i tid?
- Finns elever som har hög frånvaro från skolan utan att ni får kännedom eller att ni får kännedom sent?

B. Samverkan med skola och elevhälsa

- Berätta vad som görs på skolsociala teamet?
- När och på vilket sätt får socialtjänsten oftast information från skolan om elever som har låga betyg eller hög skolfrånvaro?
- Upplever ni att samverkan sker tillräckligt tidigt för att påverka skolresultat?
- Hur fungerar ansvarsfördelningen i gemensamma ärenden med skola och elevhälsa?
- Finns det etablerade rutiner för samverkan?
- Vilka hinder ser du för effektiv samverkan?

C. Familj, fritid och social situation

- Vilka familjefaktorer ser ni oftast kopplade till låga skolresultat och/eller hög frånvaro?
- Hur bedömer ni vårdnadshavares möjlighet att stödja barnets skolgång?

- Vilken faktor är vanligast till barnets låga kunskapsresultat? Egna faktorer, social utsatthet, omsorgsbrist eller annan problematik?
- Finns det stöd utanför hem och skola som påverkar elevens motivation och resultat?

D. Insatser, uppföljning och effekt

- Hur bedömer du skolan möjlighet att stödja om vårdnadshavare inte tar ansvar/inte har möjlighet. Hur bedömer ni? Vad har ni för insatser?
- Vilka insatser bedömer du har störst betydelse för elevers skolgång?
- Hur följs insatser upp för att se om de påverkar skolresultat?
- Finns det insatser som saknas eller som sätts in för sent?
- Hur kan socialtjänsten arbeta mer förebyggande tillsammans med skola?
- Samarbetar barn och familjer med er? Hur kan ni bygga relation med dessa familjer och barn?

E. Utvecklingsbehov och förbättringsförslag

- Vad ser du som de viktigaste utvecklingsområdena för att höja elevers kunskapsresultat?
- Vilka förändringar behövs i samverkan med skola och elevhälsa?
- Finns det beslut eller prioriteringar från kommunen som skulle underlätta ert arbete?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 4 – Intervjuguide Råd och stöd

Syftet med intervjun är att få Råd och stöds perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur skolans organisation, styrning och samverkan – särskilt med socialtjänsten – bidrar till eller kan stärka elevers förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Vad jobbar du med?

B. Insatser, uppföljning och effekt

- Vad har ni för insatser till stöd för barnens skolgång?
- Kan endast skolsvårigheter utan andra faktorer vara en anledning som föräldrar kan vända sig till er för?
- Om ni tar emot en utredning eller föräldrar söker er hjälp men inte beskriver något kring barnets skolsvårigheter – är det något som frågas om i insatsplanering?
- Vilka insatser bedömer ni har störst betydelse för elevers skolgång?
- Hur följs insatser upp för att se om de påverkar skolresultat?
- Finns det insatser som saknas eller som sätts in för sent?
- Samarbetar barn och familjer med er? Hur kan ni bygga relation med dessa familjer och barn?

C. Elevnivå – individuella behov

- Finns det grupper eller teman som problematisk skolfrånvaro eller skolproblematik finns bland? Utifrån diagnos, språk etc men också i vissa tider?

D. Samverkan med skola och elevhälsa

- Berätta vad som görs på skolsociala teamet?

E. Utvecklingsbehov och förbättringsförslag

- Vad ser ni som de viktigaste utvecklingsområdena för att höja elevers betygsresultat?
- Finns det beslut eller prioriteringar från kommunen som skulle underlätta ert arbete?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 5 – Intervjuguide elevhälsa

Syftet med intervjun är att få elevhälsans perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur elevhälsans insatser och samverkan med skola och socialtjänst påverkar elevernas förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Elevnivå – individuella behov

- Vilka hälsorelaterade faktorer ser du som påverkar elevernas skolprestationer (t.ex. psykisk och fysisk hälsa)?
- Hur identifieras elever med risk för underkänt ämne betyg ur ett elevhälsoperspektiv?
- Hur följs elevernas behov upp över tid?

B. Undervisning och stöd

- Hur samarbetar ni med lärare för att anpassa undervisningen efter elevers behov?
- Vilken typ av stöd kan elevhälsan bidra med för elever med låga kunskapsresultat?
- Upplever du att resurserna räcker för att möta behovet hos elever som riskerar underkända betyg?
- Upplever ni att samverkan med lärare/skolledning sker tillräckligt tidigt för att påverka kunskapsresultat?

C. Skolklimat, trygghet och relationer

- Hur påverkar skolklimatet och relationer mellan elever och personal elevernas prestationer?
- Hur arbetar ni för att främja trygghet och studiero?
- Finns det återkommande situationer som påverkar elevernas motivation eller välbefinnande?

D. Samverkan skola/elevhälsa–socialtjänst

- När och hur initieras samverkan med socialtjänsten kring elever med behov av stöd?
- Upplever ni att samverkan sker tillräckligt tidigt för att påverka skolresultat?

- Finns tydliga roller och ansvar i gemensamma ärenden?
- Vilka hinder ser ni för effektiv samverkan?

E. Familj, fritid och social situation

- Hur beaktas familjens situation och sociala förutsättningar i ert arbete?
- Hur kan elevhälsan stödja elever vars hemmiljö påverkar skolgången?
- På vilket sätt beaktas fritid och sociala sammanhang för elevens motivation och prestation i skolan?

F. Insatser, uppföljning och effekt

- Vilka insatser bedömer ni har störst effekt på elevers måluppfyllelse?
- Hur följs insatser upp på kort och lång sikt?
- Finns det insatser som saknas eller som borde startas tidigare?
- Vilka förändringar skulle göra störst skillnad för eleverna?

G. Utvecklingsbehov och förbättringsförslag

- Vad ser du som de viktigaste utvecklingsområdena för att höja elevers kunskapsresultat?
- Vad behöver utvecklas i samverkan med lärare, skolledning och socialtjänst?
- Finns beslut eller prioriteringar från kommunen som skulle underlätta ert arbete?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 6 – Intervjuguide elevhälsoschef samt chef Råd och stöd

Syftet med intervjun är att få ledningens perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur skolans organisation, styrning och samverkan – särskilt med socialtjänsten – bidrar till eller kan stärka elevers förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Uppdrag, mål och organisering

- Hur uppfattar ni teamets uppdrag i praktiken – vad är kärnan i det ni ska åstadkomma?
- Finns det gemensamma, tydliga mål för arbetet? Hur följs de upp?
- Hur är ansvar och roller fördelade inom teamet och gentemot skola/socialtjänst?
- I vilken grad upplever ni att uppdraget är förankrat hos skolledning och huvudman?

B. Arbetsätt och processer

- Hur ser ett “typiskt ärende” ut från att det aktualiseras till avslut?
- Hur arbetar ni förebyggande jämfört med åtgärdande/reaktivt?
- Hur säkerställs kontinuitet i kontakten med elever och familjer?
- Hur anpassas insatserna efter olika elevers behov (ålder, problematik, skolform)?

C. Samverkan (internt och externt)

- Hur fungerar samarbetet mellan skola och socialtjänst i praktiken?
- Vad upplever ni fungerar särskilt bra i samverkan – och varför?
- Finns det gränsdragningsproblem eller otydligheter i ansvar?
- Hur samverkar teamet med andra aktörer (BUP, elevhälsa, fritid, civilsamhälle)?

D. Barnets och familjens perspektiv

- Hur tas barnets röst tillvara i arbetet?
- På vilket sätt involveras vårdnadshavare, och hur upplevs det av dem?
- Hur arbetar ni för att skapa tillit hos elever och familjer?
- Finns det grupper av elever/familjer som ni har svårare att nå?

E. Resultat, effekter och uppföljning

- Vilka resultat eller förändringar ser ni hos eleverna ni arbetar med?
- Hur mäter eller följer ni upp effekterna av insatserna?
- Finns det exempel där teamets insatser gjort tydlig skillnad för skolnärvaro, mående eller trygghet?
- Hur används erfarenheter från avslutade ärenden i fortsatt utvecklingsarbete?

F. Förutsättningar och resurser

- Hur upplever ni att tid, kompetens och resurser räcker till för uppdraget?
- Finns det kompetenser ni saknar eller skulle vilja stärka?
- Hur påverkar organisatoriska faktorer (t.ex. styrning, sekretess, ekonomi) arbetet?

G. Utmaningar och utvecklingsbehov

- Vilka är de största utmaningarna i arbetet just nu?
- Finns det risker eller hinder som kan påverka kvaliteten på sikt?
- Vad skulle behöva förändras för att teamet ska fungera ännu bättre?
- Om ni fick önska fritt – vad vore nästa steg i utvecklingen av det skolsociala arbetet?

H. Framåtblick

- Hur ser ni på teamets roll framöver i relation till tidiga insatser och nära stöd?
- Vad behöver politisk eller organisatorisk nivå känna till om verksamheten?
- Finns det lärdomar här som kan spridas till andra skolor eller verksamheter?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 7 – Intervjuguide Utsikten

Syftet med intervjun är att få Utsiktens perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur skolans organisation, styrning och samverkan – särskilt med socialtjänsten – bidrar till eller kan stärka elevers förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Uppdrag, mål och målgrupp

- Hur är Utsiktens uppdrag formulerat och hur tolkas det i det dagliga arbetet?
- Vilken målgrupp är verksamheten främst avsedd för – och finns det elever som hamnar “mellan stolarna”?
- Hur tydliga är kriterierna för inskrivning och utskrivning?
- I vilken grad är uppdraget förankrat hos huvudman, rektorer och elevhälsa i ordinarie skolor?

B. Inskrivning, akutfunktion och övergångar

- Hur fungerar rutinerna när en elev akut behöver placeras på Utsikten?
- Hur säkerställs att den akuta placeringen inte blir längre än nödvändigt?
- Hur arbetar ni med planering redan från start för elevens nästa steg?
- Hur ser samverkan ut med elevens ordinarie skola före, under och efter vistelsen?

C. Pedagogiskt och psykosocialt arbetssätt

- Hur anpassas undervisning och stöd efter elevernas individuella behov?
- Hur arbetar ni med trygghet, relationsskapande och reglering i vardagen?
- Vilken balans finns mellan pedagogiska mål och psykosocial stabilisering?
- Hur arbetar ni med elever som har komplex problematik (t.ex. NPF, trauma, skolfrånvaro)?

D. Elevens perspektiv och delaktighet

- Hur ges elever möjlighet att komma till tals om sin situation och sina behov?
- På vilket sätt görs eleverna delaktiga i mål, planering och uppföljning?
- Hur arbetar ni för att stärka elevens självbild och känsla av sammanhang?

- Finns det systematik i att ta tillvara elevers erfarenheter av Utsikten?

E. Vårdnadshavarperspektivet

- Hur involveras vårdnadshavare under elevens tid på Utsikten?
- Hur upplever vårdnadshavare information, bemötande och delaktighet?
- Hur hanteras konflikter eller oenighet kring elevens behov och insatser?
- Finns det stöd till vårdnadshavare utöver det som rör skolsituationen?

F. Samverkan och ansvarsfördelning

- Hur fungerar samarbetet med ordinarie skolor och deras elevhälsoteam?
- Hur samverkar Utsikten med socialtjänst, BUP och andra externa aktörer?
- Finns det tydliga gränser mellan pedagogiskt ansvar och andra insatser?
- Hur hanteras sekretess och informationsöverföring i samverkansprocesserna?

G. Resultat, effekter och hållbarhet

- Vilka förändringar ser ni hos eleverna under tiden på Utsikten?
- Hur följs elevernas situation upp efter återgång till ordinarie skola?
- I vilken grad leder vistelsen till varaktig förbättring i skolnärvaro och måluppfyllelse?
- Finns det risk för att Utsikten används som "lösning" istället för utveckling i ordinarie skola?

H. Likvärdighet, inkludering och barnrätt

- Hur säkerställs att placering på Utsikten inte leder till stigmatisering?
- Hur arbetar ni med barnets bästa i beslut om placering och utskrivning?
- Finns det skillnader i vilka elever som placeras utifrån kön, bakgrund eller skolform?
- Hur relaterar verksamheten till principen om en skola för alla?

H. Förutsättningar, kompetens och arbetsmiljö

- Hur upplever personalen arbetsbelastning och emotionella krav?
- Finns tillräcklig kompetens för att möta elever med omfattande behov?
- Hur arbetar ni med handledning, reflektion och lärande i personalgruppen?
- Hur påverkar organisatoriska ramar kvaliteten i verksamheten?

J. Utvecklingsbehov och framåtblick

- Vilka delar av Utsiktens verksamhet fungerar särskilt väl i dag?
- Vilka är de största utvecklingsbehoven på kort och lång sikt?
- Vad behöver förändras på huvudmannanivå för att stärka verksamheten?
- Hur kan erfarenheter från Utsikten bidra till utveckling av ordinarie skolor?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 8 – Intervjuguide vårdnadshavare

Syftet med intervjun är att få vårdnadshavares perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur skolans, elevhälsans och socialtjänstens insatser påverkar elevernas möjligheter att nå utbildningens mål.

A. Elevnivå – lärande och motivation

- Hur upplever du ditt barns skolsituation och motivation för skolarbetet?
- Får ditt barn stöd i tid om/när det har svårigheter i skolan?
- Vilka faktorer gör det lättare eller svårare för ditt barn att klara skolarbetet?
- Hur påverkar ditt barns hälsa, stress eller oro skolarbetet?

B. Undervisning och stöd

- Hur upplever du kvaliteten på undervisningen och stödet ditt barn får?
- Har du varit delaktig i beslut om extra anpassningar eller särskilt stöd?
- Får du tydlig information om vilka stödinsatser som ges och varför?
- Finns det stöd du anser saknas?

C. Organisation och rutiner

- Upplever du att skolans rutiner fungerar när ditt barn riskerar att inte nå målen?
- Är det tydligt vem du ska kontakta när du är orolig för ditt barns skolgång?
- Hur fungerar kommunikationen med skolledning, lärare och elevhälsa?

D. Skolklimat, trygghet och relationer

- Upplever du att ditt barn känner sig trygg i skolan?
- Hur bedömer du relationerna mellan ditt barn och lärare, samt mellan elever?
- Finns det konflikter eller mobbning som påverkar skolgången?

E. Samverkan skola–hem–socialtjänst

- Hur fungerar samarbetet mellan dig och skolan?
- Har du haft kontakt med socialtjänsten kopplat till ditt barns skolgång?
- Upplever du att skola och socialtjänst samarbetar på ett bra sätt?
- Finns hinder för ett effektivt samarbete?

F. Familj, fritid och vardagsförutsättningar

- Finns faktorer i familjens situation som påverkar skolgången?
- Har ditt barn möjlighet att delta i fritidsaktiviteter eller andra sociala sammanhang?
- Upplever du att du har möjlighet att stötta ditt barn i skolarbetet?

G. Insatser, uppföljning och effekt

- Vilka insatser har haft störst betydelse för ditt barns skolgång?
- Finns det insatser som saknas eller inte har fungerat?
- Har ni sett förbättringar efter insatser från skola eller socialtjänst?
- Vad skulle kunna förbättras för att fler elever ska nå målen?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 9 – Intervjuguide utbildningschef

Syftet med intervjun är att få ledningens perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur skolans organisation, styrning och samverkan – särskilt med socialtjänsten – bidrar till eller kan stärka elevers förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Utbildningsresultat

- Vilka mönster ser du i kommunen när det gäller barn och unga som riskerar låga skolresultat?
- Önskar du eller skolan/rektorer dialog med socialtjänsten på en övergripande nivå om skolresultat? Har socialtjänsten efterfrågat det?
- Finns det något i nuläget som du upplever särskilt hindrar eller främjar samverkan med socialtjänsten?
- Har skolan något ansvar för vad barn/ungdomar gör efter skoltid? Samhällsmässigt, samverkan.

B. Samverkan skola-socialtjänst

- Hur fungerar samverkan mellan skola, elevhälsan och socialtjänst i dag?
- Finns det tillräcklig kompetens inom skolan för att arbeta med barn/elever som behöver stöd från både skola och socialtjänst
- Har ni haft någon kunskapsöverföring elevhälsa, skola och socialtjänst emellan?
- Finns det överenskommelser om när ärenden ska lyftas till skolsociala teamet, exempelvis kopplat till frånvaro eller andra indikatorer? Om sådana strukturer saknas, har någon efterfrågat något stöd eller tydligare styrning?
- Förutom det skolsociala teamet, finns det andra samverkansforum där skolan och socialtjänsten möts och som du deltar i eller känner till? Hur är dessa forum organiserade och vilket syfte fyller de? Saknas det?
- Upplever du att det finns brister i hur skola eller elevhälsa använder socialtjänsten som resurs eller samverkan i övrigt? Upplever du att det skiljer sig mellan skolor?
- Vad skall skolan ha gjort innan ärende tas upp på skolsociala? Görs det? Varför inte?
- Är din bild att skolan informerar skolan socialtjänst när barn har hög frånvaro eller stora skolsvårigheter? När? Varför görs det inte?
- Vad skulle du säga är de största stuprören i samverkan? Saknar du någon part i samverkan?

C. Insatser

- Hur arbetar skolan idag med tidiga insatser för barn i skolåldern?
- Hur ser du på elevhälsans uppdrag? Vilka ramar eller avgränsningar anser du bör finnas för deras arbete?
- Hur ser du på Utsiktens uppdrag? Vilka ramar eller avgränsningar anser du bör finnas för deras arbete?
- Finns det tillräckliga resurser för att arbeta förebyggande?
- Är det möjligt att kräva in läkarintyg från vårdnadshavare när barn är sjuka mycket?
- Ska åtgärder prioriteras och ska de bestämmas av politiker eller er?

D. Organisation, resurser och styrning

- Vad är det som styr hur många timmar barnen ska gå i skolan i Valdemarsviks kommun?
- Hur ser du på skolans organisatoriska förutsättningar att samverka med socialtjänsten? Finns det hinder? Roller som saknas? Andra hinder? Finns det forum? Saknas forum?
- Hur diskuteras samverkan mellan skola och socialtjänst på kommunledningsnivå? Får du tydliga direktiv om hur du skall arbeta med samverkan? Vilka frågor lyfts där och hur påverkar det ert arbete?
- Hur är styrningen och rollfördelningen kring det skolsociala teamet utformad? Har ni behövt vidta åtgärder när det uppstått utmaningar eller oklarheter i arbetet?
- Om du fick ändra en sak i systemet för att förbättra samverkan — vad skulle det vara?
- Finns det gemensamma indikatorer eller mål mellan skola och socialtjänst?
- Hur arbetar ni med att lära av stödinsatser där samverkan fungerat särskilt bra — eller mindre bra?
- Har ni identifierat situationer där barn riskerar att hamna mellan skolans och socialtjänstens ansvar? Organisatoriskt mellanrum?
- Finns det organisatoriska, strategiska eller resursmässiga hinder som gör det svårt för skolan att ta vid när ”allt har testats” i skolan?
- Är det tydligt var skolans ansvar tar slut och socialtjänsten ansvar tar vid när VH brister?

E. Utvecklingsmöjligheter

- Vilka utvecklingsområden ser du som mest angelägna för att stärka barns skolresultat?
- Hur skulle en ideal samverkansmodell mellan skola och socialtjänst se ut enligt dig?
- Vad behöver socialtjänsten förstå bättre om skolans uppdrag — och vice versa?
- Vad skulle du vilja att personal inom socialtjänst visste om skolan som de inte vet idag?
- Vilka barn är det vi missar idag — och varför?
- Om du fick börja om från noll och designa samverkan helt fritt — hur skulle den se ut?
- Vilka beslut eller prioriteringar från kommunstyrelsen skulle göra störst skillnad?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 10 – Intervjuguide socialchef

Syftet med intervjun är att få ledningens perspektiv på bakomliggande faktorer till elevers otillfredsställande kunskapsresultat samt hur skolans organisation, styrning och samverkan – särskilt med socialtjänsten – bidrar till eller kan stärka elevers förutsättningar att nå utbildningens mål.

A. Övergripande

- Hur ser du på socialtjänstens roll i att bidra till barns skolframgång? Hur långt går vi i dag? Hur långt vill du att socialtjänsten går?
- Vilka mönster ser ni i kommunen när det gäller barn och unga som riskerar låga skolresultat? Önskar du eller socialtjänsten i övrigt får mer info? Har det efterfrågats?
- Finns det något i nuläget som du upplever särskilt hindrar eller främjar samverkan med skolan?

B. Samverkan skola-socialtjänst

- Hur fungerar samverkan från socialtjänst med skolan och elevhälsan i dag?
- Finns det tillräcklig kompetens inom socialtjänsten för att arbeta med skolrelaterade frågor?
- Har ni haft någon kunskapsöverföring elevhälsa, skola och socialtjänst emellan?
- Finns det överenskommelser om när ärenden ska lyftas till skolsociala teamet, exempelvis kopplat till frånvaro eller andra indikatorer? Om sådana strukturer saknas, har någon efterfrågat något stöd eller tydligare styrning?
- Förutom det skolsociala teamet, finns det andra samverkansforum där socialtjänsten och skolan möts och som du deltar i eller känner till? Hur är dessa forum organiserade och vilket syfte fyller de? Saknas det?
- Upplever du att det finns brister i hur skola eller elevhälsa använder socialtjänsten som resurs eller samverkan i övrigt? Upplever du att det skiljer sig mellan skolor?
- Vad skulle du säga är de största stuprören i samverkan? Saknar du någon part i samverkan?

C. Insatser

- Hur arbetar socialtjänsten idag med tidiga insatser för barn i skolåldern?
- Hur ser du på råd- och stöds uppdrag? Vilka ramar eller avgränsningar anser du bör finnas för deras arbete?
- Finns det tillräckliga resurser för att arbeta förebyggande?

D. Organisation, resurser och styrning

- Hur följer ni upp effekterna av socialtjänstens insatser på barns skolgång?
- Finns det gemensamma indikatorer eller mål mellan skola och socialtjänst?

- Hur arbetar ni med att lära av ärenden där samverkan fungerat särskilt bra — eller mindre bra?
- Har ni identifierat situationer där barn riskerar att hamna mellan skolans och socialtjänstens ansvar?
- Finns det organisatoriska, strategiska eller resursmässiga hinder som gör det svårt för socialtjänsten att ta vid när skolans ansvar upphör?
- Hur fördelas resurserna politiskt, och vilken typ av underlag eller information baseras besluten på?
- Uppstår det ibland friktion kring ansvarsfördelning eller budget mellan skola och socialtjänst?
- Är det tydligt var skolans ansvar tar slut och socialtjänsten ansvar tar vid när VH brister?
- På vilket forum kan socialchef och politikerna prata om budget?

E. Utvecklingsmöjligheter

- Vilka utvecklingsområden ser du som mest angelägna för att stärka barns skolresultat?
Ingen aning
- Hur skulle en ideal samverkansmodell mellan skola och socialtjänst se ut enligt dig?
- Vad behöver skolan förstå bättre om socialtjänstens uppdrag — och vice versa?
- Vilka barn är det vi missar idag — och varför?
- Vad skulle du vilja att skolpersonalen visste om socialtjänsten som de inte vet idag?
- Om du fick börja om från noll och designa samverkan helt fritt — hur skulle den se ut?
- Vilka beslut eller prioriteringar från kommunstyrelsen skulle göra störst skillnad?

Avslutande fråga

Finns det något ytterligare som du anser är viktigt för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Bilaga 11 – Elevenkät, årskurs 6 – 9

Under perioden februari–april 2026 genomför Valdemarsviks kommun en genomlysning av faktorer som påverkar elevers kunskapsresultat och välbefinnande i skolan. Genomlysningen är ett politiskt uppdrag. Syftet är att stärka skolans arbete och skapa ännu bättre förutsättningar för att alla elever ska trivas, må bra och nå utbildningens mål.

Varför gör vi detta?

Målet är att stärka alla elevers möjligheter att lyckas i skolan genom samordnade och likvärdiga insatser. Arbetet ska bidra till en trygg och hälsofrämjande skolmiljö där alla elever får rätt stöd i rätt tid.

Jag går i årskurs

- 6
- 7
- 8
- 9

Jag bor i

- Ringarum
- Gusum
- Tryserum
- Gryt
- Valdemarsvik
- Annan plats, ange var:

Jag är

- Flicka
- Pojke
- Vill inte ange

1. Om du hade problem hemma eller mår dåligt - tror du att du skulle vända dig till någon från socialtjänsten?

- Ja
- Kanske
- Nej

2. Vad vet du om socialtjänstens arbete, stöd och insatser idag?

Fritextsvar

3. Om du skulle behöva hjälp från någon på socialtjänsten - hur skulle du helst vilja ta kontakt? (du kan välja flera alternativ)

- Ringa
- Smsa
- Chatta
- Mejla
- Gå till socialkontoret och prata med någon
- Prata med någon vuxen i skolan
- skulle inte ta kontakt

4. Jag har varit med i möten där skola och andra vuxna pratar om vilket stöd jag behöver

- Ja, jag kände mig delaktig under mötet
- Ja, jag kände mig INTE delaktig under mötet
- Nej jag var inte med på mötet
- Nej det har inte genomförts något sådant möte
- Vet ej/minns ej

5. Jag känner mig trygg i skolan

- Ja
- Nej

6. Det finns vuxna i skolan som jag litar på och kan prata med

- Ja
- Nej

7. Stök i klassrummet påverkar min studiero

- Varje dag
- 2–3 gånger i veckan
- Någon gång i veckan
- Några gånger i månaden
- Sällan

8. Jag har varit med om konflikter och/eller mobbning i skolan som påverkat mitt skolarbete (du kan välja flera alternativ)

- Ja, under detta läsår
- Ja, under föregående läsår
- Ja, under låg- och mellanstadiet
- Nej

9. Jag förstå lärarens undervisning i de flesta ämnen

- Ja
- Nej

10. Undervisningen anpassas efter mina behov

- Ja
- Delvis
- Nej

11. Jag får det stöd jag behöver i skolan

- Ja
- Delvis
- Nej

12. Skriv vem du vanligen vänder dig till i skolan när du behöver stöd med skolarbetet

Fritextsvar

13. Jag har F i ett eller flera ämnen?

- Ja
- Nej
- Vet ej

14. Jag känner mig förberedd inför nästa årskurs

- Ja
- Inte idag, men kommer vara det efter den här vårterminen
- Nej

15. Jag är motiverad att lära mig mer i skolan

- Ja, i alla ämnen
- Ja, i några ämnen
- Nej

16. Högre betyg motiverar mig i skolan

- Ja
- Nej

17. Jag har mer än 25% frånvaro i skolan (ungefär 1 dag per vecka)

- Ja
- Nej
- Vet ej

18. Om jag är frånvarande från skolan beror det oftast på

- Sjukdom (förkylning, feber, magont)
- Oro, ångest, nedstämdhet
- Det händer saker hemma som påverkar mig
- Trött, svårt att sova
- Jag känner mig stressad av skolarbetet
- Annat, ange vad:

19. Jag känner mig nedstämt (t.ex ångest, oro)

- Varje dag
- 1–2 ggr i veckan
- En gång i veckan
- En gång i månaden
- Aldrig

20. När jag känner mig nedstämd får jag stöd av

- Jag har ingen att vända mig till
- Mentorer eller lärare
- Mina kompisar
- Min/mina vårdnadshavare
- Elevhälsan (ex kurator, socialpedagog)
- Annan (t. ex fotbollstränare, morfar, grannen)
- Jag känner mig inte nedstämd och behöver inget stöd

21. Mitt mående (t. ex ångest eller oro) påverkar mitt skolarbete negativt

- Varje dag
- 1–2 ggr i veckan
- En gång i vecka
- En gång i månaden

- Aldrig

22. Efter skolan har jag tid och möjlighet att vila och göra fritidsaktiviteter

- Varje dag
- 1–3 ggr i veckan
- En gång i veckan
- Några gånger i månaden
- Sällan

23. Efter skolan har jag tid och möjlighet att göra läxor

- Varje dag
- Några gånger i veckan
- Någon gång i månaden
- Sällan

24. Min hemsituation gör det svårt för mig att sköta skolarbetet

- Varje dag
- 2–3 ggr i veckan
- Någon gång i veckan
- Några ggr i månade
- Aldrig

25. Vad skulle behöva bli bättre för att fler elever ska nå utbildningens mål?

Fritextsvar

26. Finns det något mer du tycker är viktigt för politiker och tjänstemän i Valdemarsviks kommun att känna till för att kunna skapa ännu bättre förutsättningar för att alla elever ska trivas, må bra och nå utbildningens mål?

Fritextsvar

Bilaga 12 – Enkät till förskollärare

Syftet med enkäten är att undersöka vilka tidiga signaler personal i förskolan uppmärksammar hos barn som senare kan få svårigheter att nå kunskapsmålen i skolan. Enkäten handlar också om hur närvaro, frånvaro och andra faktorer kan påverka barns utveckling och lärande. Svara utifrån din egen professionella erfarenhet.

1. Vilken yrkesroll har du?

- Förskollärare
- Barnskötare
- Annat, ange vad:

2. Antal år i yrket

- 0–3
- 4–10
- 11–20
- 20+

3. Jag arbetar i huvudsak på förskola

Skriv namn på förskola

4. Vilken typ av barngrupp arbetar du främst med?

- 1–3 år
- 3–5 år
- 5–6 år
- Blandade åldrar
- Annat, ange vad

5. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan,

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Jag kan tidigt identifiera barn som kan få svårigheter i sin framtida skolgång
- Jag uppmärksammar tidiga tecken på språkliga svårigheter
- Jag uppmärksammar tidiga tecken på koncentrationssvårigheter
- Jag uppmärksammar barn som har svårt att delta i gruppaktiviteter
- Jag uppmärksammar barn som ofta drar sig undan socialt
- Jag upplever att tidiga insatser i förskolan kan förebygga senare skolsvårigheter

6. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan, instämmer...

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Barn har återkommande korttidsfrånvaro som inte beror på sjukdom hos barnet på vår förskola
- Barn har frånvaro under längre perioder som inte beror på sjukdom hos barnet på vår förskola
- Barn kommer ofta sent eller går hem tidigt (pga vårdnadshavare) på vår förskola
- Förskolan har rutiner för att uppmärksamma hög frånvaro
- Jag följer rutinerna för uppmärksamma hög frånvaro
- Samverkan med vårdnadshavare fungerar väl på vår förskola

7. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Jag har tillräcklig kompetens för att möta barnens pedagogiska behov
- Jag har tillräcklig kompetens för att möta barnens sociala behov
- Jag har tillräckligt med tid och resurser för att möta barnens pedagogiska och sociala behov
- Jag har tillgång till relevant kompetensutveckling

8. Vilka resurser eller kompetenser saknas på din förskola?

Skriv vad som saknas, utveckla gärna ditt svar

9. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Samverkan med specialpedagog fungerar väl
- Samverkan med elevhälsa inför skolstart fungerar väl
- Beslutsvägar fungerar när barn är i behov av extra stöd
- Jag får stöd från skolledning när åtgärder behöver sättas in
- Uppdelningen av ansvarsområden mellan rektor och biträdande rektor är tydlig på vår förskola

10. Jag vet när socialtjänsten bör kopplas in

- Ja
- Nej
- Osäker

11. Samverkan mellan förskola och socialtjänst fungerar väl

- Ja
- Nej
- Vet ej

12. Rutiner för orosanmälan är tydliga

- Ja
- Nej
- Känner ej till rutinen

13. Jag känner mig trygg i att göra orosanmälan

- Ja, beskriv varför
- Nej, beskriv varför
- Osäker, beskriv varför

14. Jag har gjort en orosanmälan

- Ja
- Nej
- Vet ej

15. Jag får tillräcklig återkoppling efter kontakt med socialtjänsten

- Ja
- Nej
- Vet ej

16. Vilka hinder finns i samverkan mellan förskola och socialtjänst?

Fritextsvar

17. I vilka forum/sammanhang pratar du och dina kollegor om när en orosanmälan ska göras?

Fritextsvar

18. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Anpassningar följs upp systematiskt
- Effekter av de anpassningar som vi gör i verksamheten utvärderas på kort sikt
- Effekter av de anpassningar som vi gör i verksamheten utvärderas på lång sikt

19. Vilka tidiga tecken uppmärksammar du oftast hos barn som senare kan få svårigheter i skolan?

Fritextsvar

20. Vilka insatser i förskolan upplever du fungerar bäst för barn i behov av stöd?

Fritextsvar

21. Vilka resurser eller kompetenser saknas i arbetet med barn i behov av stöd?

Fritextsvar

22. Vilka förändringar skulle kunna stärka barns förutsättningar inför skolstart?

Fritextsvar

23. Finns det något ytterligare som du anser är viktigt att berätta för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Fritextsvar

Bilaga 13 – Enkät till lärare F-9

Syftet med enkäten är att få en bild av hur undervisning, stödinsatser, organisation och elevers förutsättningar påverkar möjligheterna att nå målen. Svara utifrån din egen professionella erfarenhet.

1. Jag är utbildad

- Grundskolledare F-3
- Grundskollärare 4–6
- Grundskollärare 7–9
- Speciallärare
- Annat, ange vad:

2. Antal år i yrket

- 0–3
- 4–10
- 11–20
- 20+

3. Jag arbetar i huvudsak på skola

Skriv namn på skola

4. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Jag kan tidigt identifiera elever som riskerar att inte nå målen
- Elevers psykiska hälsa påverkar ofta deras lärande negativt på vår skola
- Eleverna visar generellt god studiemotivation på vår skola

5. Jag vet hur jag ska agera när jag bedömer att eleven ej kommer nå målen

- Jag vet hur jag ska agera (enligt rutiner) - men jag agerar sällan
- Jag vet hur jag ska agera (enligt rutiner) - jag agerar direkt
- Jag känner till rutiner, men vet inte hur jag ska agera
- Jag känner inte till rutiner och agerar inte
- Annat, ange vad

6. Elevers frånvaro (som inte beror på sjukdom) på vår skola beror oftast på:

Välj 1–2 alternativ

- Bristande fritidsintressen
- Motivation

- Psykiska mående
- Hemsituation/föräldrar
- Svårigheter på grund av NPF
- Skolsituation utifrån mobbning, skolklimat
- Skolsituation på grund av får ej det stöd/anpassning hen behöver
- Annat, ange vad

7. Elever med låga skolresultat - som inte beror på frånvaro - beror oftast på:

Utveckla gärna ditt svar

8. Vilka tidiga tecken uppmärksammar du oftast hos elever i behov av stöd?

Fritextsvar

9. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan, instämmer...

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Jag har möjlighet att anpassa undervisningen efter olika elevers behov
- Extra anpassningar fungerar väl i praktiken
- Stödinsatser sätts in i tid
- Samarbetet med elevhälsan fungerar väl

- Jag har tillräckligt med tid och resurser för att möta elevers pedagogiska behov

- Jag har tillräckligt med tid och resurser för att möta elevers sociala behov

- Jag har tillräcklig kompetens för att möta elevers pedagogiska behov
- Jag har tillräcklig kompetens för att möta elevers sociala behov
- Jag har tillgång till relevant kompetensutveckling

10. Vilka arbetsmetoder använder du regelbundet? Du kan välja flera alternativ

- Differentierad undervisning
- Gemensamt lärande
- Tydliggörande pedagogik
- Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt
- Extra anpassningar i klassrummet
- Annat, ange vad:

11. Vilka resurser eller kompetenser saknas på din skola?

Skriv vad som saknas, utveckla gärna ditt svar

12. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Rutiner för extra anpassningar är tydliga
- Rutiner för särskilt stöd fungerar väl
- Beslutsvägar fungerar när elever snabbt behöver stöd
- Mentorskapet fungerar som stöd för elever som riskerar att få underkänt

- Rutiner kring frånvaro/närvaro är tydliga
- Rutiner kring åtgärdsprogram är tydliga

- Elever involveras i planering av stödinsatser och åtgärdsprogram

- Jag får stöd från skolledning när åtgärder behöver sättas in

- Uppdelning av ansvarsområden mellan rektor och biträdande rektor är tydlig på vår skola

13. Beskriv hur du i praktiken arbetar efter rutinen för ökad närvaro/minskad frånvaro

Utveckla gärna ditt svar

14. När tar du kontakt med vårdnadshavare vid en elevs första frånvarotillfälle?

- Direkt (1–2 tillfällen)
- Efter upprepad frånvaro
- När måluppfyllelse påverkas
- Varierar
- Jag hör inte av mig, det gör annan utsedd profession
- Annat, ange vad

15. Vid vilken procentuell frånvaro hos eleven agerar du vanligtvis och anmäler detta till EHT?

Ange i procent

16. Vid vilken procentuell frånvaro hos eleven agerar du vanligtvis och anmäler detta till skolsociala teamet?

Ange i procent

17. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Relationer mellan lärare och elever är god på vår skola
- Jag har goda relationer till mina elever

- Elever känner sig trygga med min undervisning
- Elever som inte känner sig sedda uppmärksammas av mig
- Skolans sociala klimat är positivt

- Skolans sociala klimat är hårt mellan elever

18. Jag vet när socialtjänsten bör kopplas in

- Ja
- Nej
- Osäker

19. Rutiner för orosanmälan är tydliga

- Ja
- Nej
- Känner ej till rutinen

20. Jag känner mig trygg i att göra orosanmälan

- Ja, beskriv varför
- Nej, beskriv varför
- Osäker, beskriv varför

21. Jag har gjort en orosanmälan

- Ja
- Nej
- Vet ej

22. Jag får tillräcklig återkoppling efter kontakt med socialtjänsten

- Ja
- Nej
- Vet ej

23. Samverkan mellan skola och socialtjänst fungerar väl

- Ja
- Nej
- Vet ej

24. Jag känner till syftet med - och rutinerna kring skolsociala teamet

- Ja
- Nej
- Känner ej till rutinen

25. Vilka hinder finns i samverkan mellan skola och socialtjänst?

Fritextsvar

26. I vilka forum/sammanhang pratar du och dina kollegor om när en orosanmälan ska göras?

Fritextsvar

27. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Elever på vår skola har en orolig hemsituation, vilket påverkar deras skolprestation negativt
- Elever på vår skola har få saker att göra på sin fritid, vilket påverkar deras skolprestation negativt
- Jag har möjlighet att samverka med vårdnadshavare vid behov
- Vårdnadshavare är delaktiga i elevens skolgång
- Jag har verktyg för att arbeta med elever vars hemsituation påverkar skolan

28. Ange hur väl påståendena stämmer in utifrån skalan

Inte alls - I liten grad - Delvis - I hög grad - I mycket hög grad - Vet ej

- Skolan använder insatser som fungerar för elever med låga resultat
- Insatser följs upp systematiskt
- Effekten av stödinsatser utvärderas på kort sikt
- Effekten av stödinsatser utvärderas på lång sikt

29. Vilka insatser fungerar bäst?

Fritextsvar

30. Vilka insatser saknas?

Fritextsvar

31. Vilka förändringar skulle göra störst skillnad för elevernas möjligheter att nå kunskapsmålen?

Fritextsvar

32. Finns det något ytterligare som du anser är viktigt att berätta för att förstå orsakerna till skolans resultat eller för att förbättra elevernas möjligheter att nå målen?

Fritextsvar

Bilaga 14 – Analysmatris

Analysområde	Skolledning	Lärare	Elevhälsa	Socialtjänst	Vårdnadshavare	Elever
Elevnivå – lärande och motivation						
Undervisning och stöd						
Organisation, rutiner och ansvar						
Skolklimat, trygghet och relationer						
Samverkan skola–socialtjänst						
Familj, fritid och social situation						
Insatser, uppföljning och effekt						
Utvecklingsbehov och förbättringsförslag						



VALDEMARSVIKS
KOMMUN